

**GLAVNA SLUŽBA
ZA REVIZIJU JAVNOG SEKTORA
REPUBLIKE SRPSKE**

78000 Banja Luka, Vuka Karadžića 4
Republika Srpska, BiH
Tel: +387(0)51/247-408
Faks: +387(0)51/247-497
e-mail: revizija@gsr-rs.org

**Izveštaj o provedenoj finansijskoj reviziji
Grada Banja Luka
za period 01.01–31.12.2016. godine**

Broj: RV055-17

Banja Luka, 11.12.2017. godine

SADRŽAJ

I	IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA	1
	Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja	1
II	IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA	5
	Izvještaj o reviziji usklađenosti.....	5
III	REZIME DATIH PREPORUKA.....	6
IV	KRITERIJUMI ZA REVIZIJU USKLAĐENOSTI.....	10
V	IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ REVIZIJI (NALAZI)	11
	1. Uvod	11
	2. Provođenje preporuka iz prethodnog izvještaja.....	12
	3. Zaključak o funkcionisanju sistema internih kontrola	12
	4. Nabavke.....	20
	5. Priprema i donošenje budžeta	24
	6. Finansijski izvještaji	25
	6.1. Izvještaj o izvršenju budžeta.....	25
	6.1.1. Prihodi i primici.....	25
	6.1.2. Rashodi i izdaci	30
	6.1.3. Budžetski rezultat (suficit/deficit).....	45
	6.2. Bilans uspjeha	46
	6.2.1. Prihodi.....	46
	6.2.2. Rashodi.....	47
	6.2.3. Finansijski rezultat.....	48
	6.3. Bilans stanja.....	48
	6.3.1. Aktiva.....	48
	6.3.2. Pasiva.....	62
	6.3.3. Vanbilansna evidencija.....	67
	6.4. Bilans novčanih tokova.....	68
	6.5. Vremenska neograničenost poslovanja.....	68
	6.6. Potencijalna imovina i potencijalne obaveze	69
	6.7. Napomene uz finansijske izvještaje	69

I IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA

Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja

Mišljenje sa rezervom

Izvršili smo reviziju Konsolidovanog finansijskog izvještaja Grada Banja Luka koji obuhvata: Bilans stanja, Bilans uspjeha, Izvještaj o promjenama neto imovine, Bilans novčanih tokova, Periodični izvještaj o izvršenju budžeta i Periodični izvještaj o izvršenju po računovodstvenim fondovima sa stanjem na dan 31.12.2016. godine i za godinu koja se završava na taj dan. Revizijom smo obuhvatili pregled značajnih transakcija, objašnjavajućih napomena uz finansijske izvještaje i primjenu računovodstvenih politika u revidiranom periodu.

Po našem mišljenju, osim za navedeno u pasusu Osnov za mišljenje sa rezervom, Konsolidovani godišnji finansijski izvještaj za Grad Banja Luka, istinito i objektivno prikazuju, u svim materijalnim aspektima, finansijsko stanje imovine i obaveza na dan 31.12.2016. godine, finansijsku uspješnost, tokove gotovine i promjene na kapitalu za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja.

Osnov za mišljenje sa rezervom

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji javnog sektora Republike Srpske i relevantnim ISSAI standardima revizije 1200-1810. Naša odgovornost za provođenje revizije detaljnije je opisana u pasusu Odgovornost revizora. Reviziju smo proveli u skladu sa ISSAI 30 - Etičkim kodeksom, ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti i nezavisni smo u odnosu na subjekta revizije.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi, s obzirom na propisani okvir finansijskog izvještavanja dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše revizijsko mišljenje o finansijskom stanju imovine, obaveza i izvora i izvršenju budžeta.

Kao što je navedeno pod tačkom 3. izvještaja:

Finansijski izvještaji Centra za razvoj i unapređenje sela za 2016. godinu, koji obuhvataju: Pregled prihoda, primitaka, rashoda i izdataka na računovodstvenom fondu 01 i na računovodstvenim fondovima od 01 od 05, Pregled imovine, obaveza i izvora na dan 31.12.2016. godine, te Zabilješke uz finansijske izvještaje ne odražavaju fer i istinito stanje imovine i obaveza na dan 31.12.2016. godine (potraživanja, obaveze, nefinansijska imovina, proizvodnja u toku, investicije), kao ni izvršenje budžeta za godinu koja se završava na taj dan (prihodi i primici, rashodi i izdaci). Osim toga, zbog značaja pitanja navedenih u tački 3. i tačkama: 6.1.1.2., 6.1.2.7., 6.2.2., 6.3.1.1., 6.3.1.2. i 6.7. izvještaja, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskom izvještaju Centra za razvoj i unapređenje sela za 2016. godinu nisu, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane i sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.2.3. izvještaja:

Revizijom utvrđeni finansijski rezultat u Bilansu uspjeha Grada za 2016. godinu je manji od iskazanog za 372.900 KM i iznosi 7.871.419 KM.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.3.1.1. izvještaja:

Nije izvršena korekcija kratkoročnih plasmana u skladu sa čl. 63. i 64. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za

budžetske korisnike u Republici Srpskoj, pa su kratkoročni plasmani precijenjeni za 226.154 KM, a obračunski rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti imovine podcijenjeni za navedeni iznos.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.7. izvještaja:

U Notama/zabilješkama uz konsolidovani finansijski izvještaj Grada za period 1.1 – 31.12.2016. godine nisu objelodanjene sve informacije koje su relevantne za razumijevanje poreskih i neporeskih prihoda, što nije u skladu sa zahtjevima MRS-JS 1: Prezentacija finansijskih izvještaja, paragraf 127. Pojedinačni budžetski korisnici nisu u pisanom obrazloženju prezentovali sve informacije koje su obavezni u skladu sa članom 57. Pravilnika o finansijskom izvještavanju za korisnike prihoda budžeta Republike, opština, gradova i fondova.

Skretanje pažnje

Ne izražavajući rezervu na dato mišljenje skrećemo pažnju na navedeno pod tačkom 6.3.1.4. izvještaja:

U Gradskoj upravi je tokom redovnog godišnjeg popisa konstatovano da se određen broj investicija u toku odnosi na pripremanje i opremanje lokacija (naselja) za izgradnju stambeno-poslovnih objekata koje Grad finansira u saradnji sa nadležnim ministarstvima, te da će se iste aktivirati tek po završetku radova na uređenju lokacija i kompletne infrastrukture. Osim toga, identifikovan je problem kod nematerijalne proizvedene imovine u pripremi gdje se i dalje na investicijama u toku nalaze projekti iz ranijeg perioda koji nisu preneseni na upotrebu. U vezi s tim, gradonačelnik je Odlukom o usvajanju popisa, između ostalog, zadužio nadležna odjeljenja (Odjeljenje za komunalne poslove, Odjeljenje za saobraćaj i puteve, Odjeljenje za prostorno uređenje) da u toku 2017. godine izvrše analizu u cilju aktiviranja ovih investicija u toku.

Vremenska neograničenost poslovanja

Finansijski izvještaji Grada Banja Luka su sastavljeni prema načelu stalnosti poslovanja uz pretpostavku da Grad neće obustaviti poslovanje u doglednoj budućnosti.

Ključna pitanja revizije

Ključna pitanja su ona pitanja koja su po našem profesionalnom mišljenju bila najznačajnija u vršenju revizije finansijskih izvještaja za godinu koja se završava na dan 31. decembar 2016. godine. Ova pitanja smo razmotrili u okviru revizije finansijskih izvještaja kao cjeline i nema drugih pitanja koja treba objaviti u izvještaju o reviziji.

U reviziji Konsolidovanih finansijskih izvještaja Grada Banja Luka za period 1.1-31.12.2016. godine identifikovali smo podudarnost iskazivanja nekretnina (zemljište i objekti) na kojima Grad Banja Luka ima vlasništvo, suvlasništvo, pravo korišćenja i druga prava u računovodstvenim evidencijama i u katastarsko-zemljišnim operatima, kao ključno revizijsko pitanje u skladu sa paragrafom 9, ISSAI 1701. Usljed velikog broja imovinskih jedinica nekretnina koje su u poslovnim knjigama evidentirane po osnovu preuzimanja, zatim velikog broja promjena kao posljedica zaključenog pravnog posla, donošenja upravnih ili sudskih odluka, donošenja novih propisa, unosa/izmjena katastarskih i zemljišno-knjižnih podataka, značajan rizik je izvan djelokruga ove revizije u pogledu podudarnosti stanja računovodstvenih evidencija Grada Banja Luka u vezi sa ovim pitanjem (detaljnije pod 6.3.1.4. Izvještaja).

Zbog značaja identifikovanog rizika, revizori su, osim standardnih revizorskih postupaka, komunicirali sa rukovodstvom radi uvjeravanja u prosuđivanje rukovodstva o značaju

transakcija i događaja tokom perioda, o prikladnosti postojećih procedura, kapacitetu, kompetencijama i o namjerama da se ovo pitanje riješi, kao i o preduzetim aktivnostima.

Krajem revidirane godine u Gradu je formiran Tim za projekat aktivnog knjiženja gradske imovine, a 13.11.2017. godine Gradonačelnik je rješenjem imenovao Radni tim (od 19 članova) za formiranje elektronske baze podataka o nepokretnostima u vlasništvu Grada Banja Luka, u cilju realizacije projekta „Upravljanje imovinom“. Zadaci članova radnog tima su: upis podataka o nepokretnostima u vlasništvu Grada Banjaluka u aplikaciju „Registar nekretnina“, prema listi zaduženja i vrsti nepokretnosti, unos i ažurno praćenje promjena u vezi sa nepokretnostima, upis procjene tržišne vrijednosti jedinica imovine i drugi poslovi koji se odnose na redovno održavanje sistema Registar nepokretnosti.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Gradonačelnik Grada Banja Luka je odgovoran za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Ova odgovornost obuhvata: osmišljavanje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške; odgovarajuća objelodanjivanja relevantnih informacija u Napomenama uz finansijske izvještaje; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena koje su primjerene datim okolnostima i nadzor nad procesom izvještavanja. Pri izradi finansijskih izvještaja rukovodstvo je odgovorno da procijeni stalnost poslovanja i da objelodani pitanja vezana za vremensku neograničenost poslovanja.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naš cilj je da steknemo razumno uvjerenje o tome da li finansijski izvještaji, kao cjelina, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze uzrokovane prevarom ili greškom, kao i da sačinimo i objavimo revizijski izvještaj, koji sadrži naše mišljenje. Razumno uvjerenje predstavlja visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, koja je izvršena u skladu sa ISSAI standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajne pogrešne iskaze kada oni postoje.

Pogrešni iskazi mogu nastati kao posljedica prevare ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako, pojedinačno ili zajedno, mogu uticati na ekonomske odluke korisnika koje se donose na osnovu finansijskih izvještaja.

Zbog činjenice da se revizija provodi provjerom na bazi uzorka i da u sistemu internih kontrola i računovodstvenom sistemu postoje inherentna ograničenja, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške ostanu neotkrivene.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima datim u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka je zasnovan na revizijskom prosuđivanju i profesionalnom skepticizmu, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalih usljed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika utemeljenih na vremenskoj neograničenosti poslovanja i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Izjavljujemo da smo postupili u skladu sa relevantnim etičkim zahtjevima u vezi sa nezavisnošću. Ostvarili smo komunikaciju sa odgovornim licima subjekta revizije u vezi sa planiranim obimom i vremenskim rasporedom revizije, ključnim revizijskim pitanjima i

drugim važnim pitanjima i značajnim nalazima revizije, uključujući značajne nedostatke u sistemu internih kontrola koji se mogu identifikovati tokom revizije.

Banja Luka, 11.12.2017. godine

V.d. glavnog revizora

Jovo Radukić, s.r.

II IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA

Izvještaj o reviziji usklađenosti

Mišljenje

Uz reviziju Konsolidovanog finansijskog izvještaja Grada Banja Luka za 2016. godinu, izvršili smo reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija iskazanih u finansijskim izvještajima sa značajnim zakonskim i drugim propisima.

Po našem mišljenju, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije prikazane u konsolidovanom finansijskom izvještaju Grada Banja Luka za 2016. godinu su, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane.

Osnov za mišljenje

Reviziju usklađenosti smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji javnog sektora Republike Srpske i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti.

Vjerujemo da su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše mišljenje o usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija iskazanih u finansijskim izvještajima sa propisima kojima su regulisane.

Odgovornost rukovodstva za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, gradonačelnik je takođe odgovoran da osigura da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskim izvještajima u skladu sa propisima kojima su regulisane.

Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti

Pored odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskim izvještajima, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane. Odgovornost revizora uključuje obavljanje procedura kako bi pribavili revizijske dokaze o tome da li je poslovanje Grada Banja Luka obuhvaćeno prema definisanim kriterijumima, usklađeno sa zakonskim i drugim propisima. Procedure podrazumijevaju procjenu rizika od značajnih neusklađenosti sa zakonima i propisima koji regulišu poslovanje Grada Banja Luka.

Banja Luka, 11.12.2017. godine

V.d. glavnog revizora

Jovo Radukić, s.r.

III REZIME DATIH PREPORUKA

Preporuke vezane za finansijske izvještaje

Preporučujemo gradonačelniku da:

- 1) omogućiti da se računovodstveno evidentiranje subvencija čije isplate se protežu na dvije ili više fiskalnih godina vrši u skladu sa članom 82. (novog) Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike i zahtjeva MRS-JS 19: Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva, a na bazi ažurnih informacija koje Odjeljenju za finansije dostavlja odjeljenje resorno nadležno za subvencije.
- 2) se prilikom predstojećih izmjena računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena, preciznije definišu okolnosti nastanka i utvrđivanja iznosa potraživanja od investitora po osnovu opremanja gradskog građevinskog zemljišta, kako bi se odredio rok nakon kojeg takva potraživanja prelaze u sumnjiva i sporna.
- 3) obezbjedi da se izvrši evidentiranje mjenica koje su date kao instrument obezbjeđenja kredita bankama u skladu sa članom 89. Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike, te da se izvrši njihov popis u skladu sa članom 4. Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza.

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela (tj. Centra za razvoj i poljoprivrede i sela) i direktoru TOBL da obezbijedi da se:

- 4) popis vrši u skladu sa članom 17. stavovi (3) i (5) Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza;
- 5) prije sačinjavanja godišnjih finansijskih izvještaja vrši usaglašavanje potraživanja i obaveza u skladu sa članom 18. stav (1) Zakona o računovodstvu i reviziji.

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela (tj. Centra za razvoj i poljoprivrede i sela) da obezbijedi da se:

- 6) Pravilnik o internim kontrolama i kontrolnim postupcima Centra uskladi sa važećom zakonskom regulativom;
- 7) utvrde normativi potrošnje goriva za određeni tip službenih vozila, pri tome vodeći računa o principima racionalnosti i ekonomičnosti potrošnje;
- 8) za svako prekoračenje budžetom/rebalansom planiranog iznosa na pozicijama koje se analitički planiraju i iskazuju u okviru odluke o izvršenju budžeta obezbijedi odgovarajuće rješenje o realokaciji sredstava;
- 9) prihodi iskazuju na osnovu vjerodostojnih knjigovodstvenih isprava (fakturisana realizacija za određeni period), a da se procjene zasnivaju na podacima koji proizilaze isključivo iz takvih knjigovodstvenih isprava po principu nastanka poslovnog događaja i u skladu sa paragrafom 27, MRS-JS 1: Prezentacija finansijskih izvještaja;
- 10) evidentiranje prihoda po osnovu naknade za isporučenu vodu, za priključak na vodovod i za ugradnju vodomjera vrši u skladu sa paragrafom 19, MRS-JS 9: Prihodi iz transakcija razmjene i članom 89. stav (2) Pravilnika o računovodstvu,

računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj;

- 11) izvrši adekvatna i potpuna analiza svih potraživanja po osnovu datih plasmana, da se ta analiza učini dostupnom kroz napomene uz finansijske izvještaje i izvještaje o radu, a da se prije eventualnog otpisa nenaplativih potraživanja i plasmana obezbjedi saglasnost osnivača, u skladu sa članom 64. stav (4) Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj;
- 12) da sve knjigovodstvene isprave budu sačinjene u skadu sa odredbama čl. 9. stav (1) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske (potpuna, istinita, računski tačna, sačinjena tako da omogući uvid u vjerodostojnost dokumenata), da isprave ovjerava kako je to predviđeno u stavu (4) istog člana, a zasnovano na definiciji iz čl. 8. stav (1) navedenog zakona;
- 13) da se uspostave pomoćne knjige potraživanja (po različitim kategorijama potraživanja) u skladu sa članom 11. stav (6) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske;
- 14) da se transakcije vezane za osnovno stado, ali i ostale životinje i biljnu poljoprivrednu proizvodnju evidentiraju u skladu sa MRS 41: Poljoprivreda;
- 15) da se, s obzirom na specifičnost poljoprivredne proizvodnje na REC „Manjača“, taj segment poslovanja računovodstveno i finansijski uspostavi u skladu sa MRS-JS 18: Izvještavanje po segmentima, imajući u vidu poslovne ciljeve segmenta, a na bazi strategije i programa rada koje donosi Skupština Grada;
- 16) uspostave i provode interni kontrolni postupci prilikom komercijalnog prometa osnovnim stadom, drugim životinjama i proizvodima od životinja (ulaz, izlaz, jedinična cijena itd), da se sve novčane transakcije iskazuju putem odgovarajućih finansijskih priliva/odliva i u okviru izvještaja o novčanom (gotovinskom) toku.
- 17) Preporučujemo gradonačelniku i direktoru JU „Banski dvor“ da se identifikuju pojedinačne stavke nekretnina na kojima JU „Banski dvor“ ima pravo vlasništva ili pravo korišćenja i upravljanja, te da ih na jedinstven način evidentiraju u poslovnim knjigama Ustanove ili Gradske uprave.

Preporuke budžetskim korisnicima

- 18) Da se na osnovu utvrđenog osnivačkog ulaganja (akt o osnivanju, rješenje o registraciji, statut) izvrši analiza (ne)iskazanog stanja trajnih izvora, kako bi se isti uskladili sa odredbama Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike. Utvrđene razlike potrebno je proknjižiti uz primjenu računovodstvene politike koja se koristi pri korekciji greške, a provedene korekcije i prethodnu analizu ukratko objelodaniti u napomenama uz finansijske izvještaje.
- 19) Da u obrazloženjima uz finansijske izvještaje obrazlože pojedinačne stavke prezentovane u izvještajima, uz poseban osvrt na izvore sredstava, najznačajnije rashode i izdatke, kao i strukturu zbirnih budžetskih pozicija, uzroke značajnih razlika u odnosu na plan i prethodne godine i bilo kakva druga neuobičajena kretanja finansijskih pokazatelja, u skladu sa članom 46. stav (5) Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika (novi pravilnik).

20) Da u skladu sa članom 46. stav (4) Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika daju pisana obrazloženja pojedinačnih stavki prezentovanih u izvještajima sačinjena u skladu sa zahtjevima relevantnih MRS-JS, kao što su:

- Informacije vezane za prihode, koje su zahtijevane paragrafom 39, MRS-JS 9: Prihodi iz transakcija razmjene i druge relevantne informacije u skladu sa zahtjevima paragrafa 127, MRS-JS: Prezentacija finansijskih izvještaja. (Detaljnije u dijelu 6.1.1.2);
- Informacije vezane za nefinansijsku imovinu, u skladu sa zahtjevima paragrafa 88 i 89, MRS-JS 17: Nekretnine, postrojenja i oprema;
- Promjene u neto imovini/vlastitim izvorima, značajni događaji nakon bilansiranja, potencijalne obaveze, potencijana sredstva i rezervisanja i
- Druge finansijske i nefinansijske informacije koje mogu da posluže za razumijevanje postojećeg ili očekivanog stanja, a naročito informacije o sposobnosti subjekta u smislu nastavka i stalnosti poslovanja (MRS-JS 1, par. 38).

Preporuke vezane za usklađenost poslovanja

- 1) Preporučujemo Gradonačelniku da se (u skladu sa strategijom razvoja lokalnih puteva i ulica u naselju), a prema odredbama Zakona o javnim putevima donesu: akt o upravljanju, građenju, rekonstrukciji, održavanju i zaštiti lokalnih puteva, ulica u naselju i putnih objekata na njima (čl. 16. stav (6)) i akt kojim se propisuju poslovi redovnog i vanrednog održavanja, rehabilitacije i zaštite lokalnih puteva u naselju, obim pojedinih radova i rokovi izvođenja tih radova, podaci o kojima se vodi evidencija i način vođenja tih podataka (čl. 32. stav (2)).
- 2) Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela i direktoru TOBL da obezbijedi da se, prije dostavljanja na knjiženje dokumentacije koja za posljedicu ima odliv novčanih sredstava ili smanjenje ekonomskih koristi, izvrši verifikacija i obrada ulazne dokumentacije, da se kontinuirano primjenjuje adekvatan kontrolni postupak „dva potpisa“ za potvrdu, odobravanje i kontrolu takvih poslovnih događaja i transakcija.
- 3) Preporučujemo direktoru JU SC Borik da obezbijedi:
  - Da se u sistemu „e-nabavke“ objavljuje tenderska dokumentaciju u skladu sa članom 9. stav (9) Uputstva o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacionom sistemu „E-nabavke“.
  - Da se pregovarački postupka bez objave obavještenja provodi samo kada su za to ispunjeni uslovi definisani u čl. 21, 22, 23 i 24. Zakona o javnim nabavkama.
- 4) Preporučujemo direktoru TOBL i direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da u svojim organizacijama obezbijede da se nabavke roba i usluga vrše kako je to propisano Zakonom o javnim nabavkama i u skladu sa opštim principima iz člana 3. tog zakona.
- 5) Preporučujemo direktoru JU KC Banski dvor da obezbijedi da se zaključivanje ugovora putem direktnog sporazuma vrši u skladu sa članovima 17. i 19. stav (1) Zakona o javnim nabavkama, te članom 2, stav (1) i članom 4. stav (3) Pravilnika o postupku direktnog sporazuma, kao i da se osnovni elementi ugovora za postupke javnih nabavki objavljuju na veb-stranici JU KC Banski dvor u skladu sa članom 75. stav (2) Zakona o javnim nabavkama.

- 6) Preporučujemo direktorima svih budžetskih korisnika obuhvaćenih ovom revizijom da obezbijede objavljivanje godišnjeg obavještenja o dodjeli okvirnih sporazuma u skladu s propisima, te da se realizacija okvirnih sporazuma uredno prati kako bi se izbjegla mogućnost pogrešne primjene okvirnih sporazuma.
- 7) Preporučujemo direktoru JU Centra za predškolsko vaspitanje i obrazovanje da inicira kod resorno nadležnog Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske da se, za potrebe organizacije Programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja za djecu u godini pred polazak u školu, preispita angažovanje lica po ugovoru o djelu, s obzirom na to da okolnosti ne odgovaraju zakonskim ograničenjima za angažovanje lica po ugovoru o djelu, kao i da se definiše postupanje u slučaju nedovoljnog broja lica koje je potrebno angažovati iz reda nezaposlenih iz evidencije Zavoda za zapošljavanje za provođenje spomenutog programa.

Preporučuje se direktoru Turističke organizacije Grada:

- 8) da se ugovori o djelu zaključuju samo za poslove koji ispunjavaju uslove za zaključenje takvih ugovora, da se, gdje god je to moguće, obezbijedi aktivna konkurencija i javnost, a da se ugovori zaključuju isključivo prije početka određenog posla, a ne retroaktivno po njegovom završetku. Takođe, preporučujemo, da se u svakom ugovoru o djelu definiše obaveza podnošenja izvještaja o izvršenom poslu (djelu), što je uslov za isplatu ugovorene naknade;
- 9) da obezbijedi da se plaćanje gotovim novcem vrši u namjene definisane članom 3. Uredbe o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem i da se uspostave interni kontrolni postupci koji obezbjeđuju da su sve uplate i isplate iz blagajne dokumentovane, odobrene i kontrolisane.
- 10) Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da se promet prilikom prodaje gotovih proizvoda i robe registruje preko fiskalne kase, u skladu sa čl. 1. i 5. Zakona o fiskalnim kasama.

IV KRITERIJUMI ZA REVIZIJU USKLAĐENOSTI

- Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske;
- Zakon o trezoru;
- Zakon o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj;
- Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske;
- Odluka o usvajanju budžet i odluka o usvajanju rebalansa budžeta Grada Banja Luka za 2016. godinu;
- Odluka o izvršenju budžeta Grada Banja Luka za 2016. godinu;
- Zakon o računovodstvu i reviziji Republike Srpske;
- Zakon o lokalnoj samoupravi;
- Zakon o radu;
- Posebni kolektivni ugovor za zaposlene u oblasti lokalne samouprave Republike Srpske;
- Zakon o javnim nabavkama;
- Zakon o fiskalnim kasama;
- Zakon o uređenju prostora i građenju;
- Zakon o komunalnim djelatnostima;
- Zakon o javnim putevima;
- Zakon o vodama;
- Zakon o šumama;
- Zakon o sportu;
- Zakon o naknadama za korišćenje prirodnih resursa u svrhu proizvodnje električne energije;
- Pravilnik o sistemu poreskog knjigovodstva u Republici Srpskoj.
- Pravilnik o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza.

V IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ REVIZIJI (NALAZI)

1. Uvod

U političko-teritorijalnoj organizaciji prostora Republike Srpske, koja se sastoji od opština i gradova, grad Banja Luka je najveća političko-teritorijalna jedinica, koja u svom sastavu nema opština. Grad Banjaluka (u daljem tekstu: Grad) obuhvata površinu od 1239 km², a na području Grada živi oko 200.000 stanovnika (tj. 199.191 prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH iz oktobra 2013), koji su po teritorijalno-funkcionalnom principu organizovani u 57 mjesnih zajednica radi ostvarivanja zajedničkih interesa i potreba.

Administrativno sjedište Grada je u Banja Luci, Trg srpskih vladara 1.

Organi grada su Skupština Grada i Gradonačelnik. Gradonačelnik je nosilac izvršne vlasti u Gradu, biran na neposrednim izborima na period od 4 godine, zastupa i predstavlja Grad, rukovodi gradskom upravom i odgovoran je za njen rad. Izvršavanje odluka i drugih propisa i akata, koje donosi Skupština Grada i Gradonačelnik obezbjeđuje i izvršava Gradska uprava Grada Banja Luka (u daljem tekstu: Gradska uprava).

Na osnovu Odluke Vlade Republike Srpske o stepenu razvijenosti jedinica lokalne samouprave u Republici Srpskoj za 2016. godinu, Grad Banja Luka je svrstan u razvijene jedinice lokalne samouprave.

Sredstva za funkcionisanje Grada obezbjeđuju se iz poreskih i neporeskih prihoda, grantova i transfera između budžetskih korisnika i primitaka za proizvedenu stalnu imovinu.

Konsolidovani godišnji finansijski izvještaj Grada Banjaluka za 2016. godinu koji je predmet ove revizije je sačinjen na osnovu godišnjih finansijskih izvještaja budžetskih korisnika koji su u sastavu Glavne knjige trezora Grada (u daljem tekstu: GKT) i to: Gradske uprave, Gradske razvojne agencije, Centra za razvoj i unapređenje sela, Turističke organizacije Grada Banjaluka, Javne ustanove „Banski dvor“ – kulturni centar, Javne ustanove Sportski centar „Borik“, Centra za socijalni rad, Centra za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, Centra „Zaštiti me“, Centra za obrazovanje i vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora, Muzičke škole „Vlado Milošević“, te srednjih škola na području Grada koje se djelimično finansiraju iz budžeta Grada (Gimnazija, Građevinska škola, Ekonomska škola, Elektrotehnička škola, Medicinska škola, Poljoprivredna škola, Tehnička škola, Tehnološka škola, Ugostiteljsko-trgovinsko-turistička škola i Škola učenika u privredi).

U Konsolidovanom Bilansu stanja Grada za 2016. godinu u konsolidaciju se, u skladu sa članom 110. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj, uključuju entiteti javnog sektora koji se nalaze pod kontrolom Grada i to: „Toplana“ a.d. Banjaluka, „Vodovod“ a.d. Banjaluka, „Zavod za izgradnju“ a.d. Banjaluka, „Čistoća“ a.d. Banjaluka, „Gradsko groblje“ a.d. Banjaluka, JP „Aquana“ d.o.o. Banjaluka i JP „Dep-ot“ d.o.o. Banjaluka. Ovi subjekti se konsoliduju metodom udjela.

Na dostavljeni nacrt izvještaja nije bilo primjedbi. Na str. 64 izvršena je korekcija tehničke greške.

Preporuke date u ovom izvještaju, u cilju njihovog naglašavanja, boldovane su i pisane italik slovima.

2. Provođenje preporuka iz prethodnog izvještaja

Glavna služba za reviziju javnog sektora Republike Srpske izvršila je reviziju Konsolidovanih finansijskih izvještaja Grada Banja Luka za 2012. godinu i u revizijskom izvještaju od 01.11.2013. godine izraženo je mišljenje sa rezervom za finansijske izvještaje i mišljenje sa rezervom za usklađenost poslovanja. U predmetnom revizijskom izvještaju dato je ukupno 18 preporuka, od kojih 12 preporuka gradonačelniku, četiri preporuke direktoru Centra za unapređenje sela, jedna preporuka direktorima javnih ustanova i jedna preporuka Skupštini Grada.

Glavna služba za reviziju javnog sektora Republike Srpske je u 2015. godini vršila provjeru provođenja preporuka, o čemu je sačinjen poseban izvještaj br. IP009-15 od 24.12.2015. godine. Na osnovu provedenih ispitivanja dat je zaključak sa rezervom, jer je (kako je navedeno) od 18 preporuka provedeno 12, a šest preporuka je provedeno djelimično.

S obzirom na činjenicu da je od prethodne revizije finansijskih izvještaja protekao period od četiri godine, te da je izvršen naknadni pregled provođenja preporuka, u okviru ove revizije nisu vršena dodatna testiranja vezana za provođenje preporuka iz prethodnog izvještaja.

3. Zaključak o funkcionisanju sistema internih kontrola

U Republici Srpskoj su pitanja vezana za jedinice lokalne samouprave (u daljem tekstu: JLS), način i uslove njihovog formiranja, poslovi lokalne samouprave, organi, imovina i finansiranje, akti organa JLS, javnost rada, kao i administrativni nadzor nad radom JLS, saradnja među JLS, oblici učešća građana, kao i prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih uređeni Zakonom o lokalnoj samoupravi. U 2016. godini je usvojen i stupio na snagu (26.11.2016.) novi Zakon o lokalnoj samoupravi („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 97/16), koji je donio značajne promjene u odnosu na prethodni zakon. Sva ostala akta, kao što su Statut Grada, Poslovnik o radu Skupštine, Odluka o osnivanju Gradske uprave i druge odluke i pravilnici donose se u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi.

Usvajanjem Statuta Grada i Poslovnika o radu skupštine, donošenjem Odluke o osnivanju Gradske uprave, kao i pojedinačnih Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, Pravilnika o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima, Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama u Gradu, stvorene su pretpostavke za funkcionisanje sistema interne kontrole, njegovo funkcionisanje i praćenje, kao i efektivan protok informacija i komunikaciju. Ipak, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji je od donošenja 2014. godine („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br. 37A/2014) izmijenjen jedanaest puta od čega sedam puta u revidiranoj godini, te ne možemo sa sigurnošću potvrditi da su svi zaposleni na adekvatan način informisani o promjenama i uticaju tih promjena na njihove radne aktivnosti i kontrolne postupke, procedure, odgovornost, javnost rada i druga pitanja. Od 1.1.2017. godine na snazi je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji poslova i sistematizaciji radnih mjesta u Gradskoj upravi, čime je uspostavljena nova organizaciona struktura Gradske uprave (do 15.11.2017. godine ovaj pravilnik je mijenjan osam puta).

Budžetski korisnici donose svoje pojedinačne interne akte, a za sistem internih kontrola u svakom od njih odgovoran je rukovodilac institucije, odnosno ustanove.

U nastavku teksta navodimo neke od uočenih nedostataka u uspostavljenom sistemu internih kontrola za revidiranu godinu:

Primjena Zakona o javnim putevima

Zaključno sa 31.12.2016. godine, Grad nije imao usvojenu Strategiju razvoja lokalnih puteva i ulica u naselju, što nije u skladu sa članom 13. stav (4) Zakona o javnim putevima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 89/13). Navedena strategija je u pripremi, te prema informaciji iz resornog odjeljenja, biće uvrštena na dnevni red sjednice Skupštine Grada u četvrtom kvartalu tekuće godine.

Preporučujemo Gradonačelniku da se (u skladu sa strategijom razvoja lokalnih puteva i ulica u naselju), a prema odredbama Zakona o javnim putevima donesu: akt o upravljanju, građenju, rekonstrukciji, održavanju i zaštiti lokalnih puteva, ulica u naselju i putnih objekata na njima (čl. 16. stav (6)) i akt kojim se propisuju poslovi redovnog i vanrednog održavanja, rehabilitacije i zaštite lokalnih puteva u naselju, obim pojedinih radova i rokovi izvođenja tih radova, podaci o kojima se vodi evidencija i način vođenja tih podataka (čl. 32. stav (2)).

Javne nabavke

Internom revizijom koja je provedena u 2017. godini po nalogu Gradonačelnika utvrđeni su određeni nedostaci u procedurama javnih nabavki koji su bili prisutni tokom 2016. godine i o tome su date preporuke. Provedene su preporuke vezane za: donošenje odluke ili rješenja o pokretanju postupka javne nabavke po čl. 18. stav (1) Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 39/14) i donošenje Poslovnika o radu komisije za nabavke u skladu sa čl. 9. stav (2) Pravilnika o uspostavljanju i radu komisije za nabavke.

Osim toga, revizijom je utvrđeno da se za nabavke za koje Grad na svojoj internet stranici objavljuje osnovne elemente zaključenih ugovora, ne vrši ažuriranje podataka najmanje svaka tri mjeseca (izmjene osnovnih elemenata ugovora, ostatak vrijednosti ugovora, datum potpune realizacije, što je obaveza prema članu 4. Uputstva o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjena ugovora („Službeni glasnik BiH“ br. 56/15), te nije provedena preporuka interne revizije po ovom pitanju.

Sistem hronološkog označavanja dokumentacije nije u potpunosti adekvatan, budući da se sva dokumentacija koja nastaje u Odsjeku za javne nabavke, a koja se odnosi na jednu nabavku numerički istim brojem, čak i kada je u jednom danu nastalo više dokumenata u tom predmetu (na primjer, za nabavke: održavanja prohodnosti gradskih saobraćajnica, trgova, mostova i trotoara u zimskom periodu, kao i održavanje prohodnosti lokalnih i nekategorisanih puteva na seoskom području u zimskom periodu; radovi na parkingu „Dr Miroslav Zotović“; radovi na saobraćajnici PZ Ramići; nabavka i postavljanje vještačke trave na privremenom pomoćnom fudbalskom stadionu i druge).

Subvencije za zapošljavanje i samozapošljavanje

Odjeljenje za privredu ne dostavlja Odjeljenju za finansije informacije o stanju obaveza po osnovu zaključenih ugovora o dodjeli subvencija, niti se vrši popis primljenih bjanko mjenica i dostavljanje informacija o tim mjenicama na bilansni datum radi evidentiranja u vanbilansnu evidenciju.

Potraživanja za zakup

Grad je 22.03.2016. godine zaključio ugovor sa Zavodom za izgradnju a.d. Banja Luka (u daljem tekstu: ZIBL) za usluge naplate zakupa poslovnih prostora i garaža (vrijednost ugovora 29.999 KM sa PDV-om). Ugovorena je garancija za dobro izvršenje posla od 10% od vrijednosti ugovora. Ugovorom preuzete obaveze izvršioca su da u ime Grada vrši: izradu i dostavljanje uplatnica za 557 zakupaca garaža i mjesečnih faktura za 72 zakupca poslovnih prostora, kao i za sve buduće zakupce (garaža i poslovnih prostora) koji zaključe ugovor do 31.12.2016. godine; formiranje obaveza za zakupnine za svaki

mjesec i knjiženje uplata na analitičkim računima zakupaca po dobijenim izvodima od strane Grada; izradu finansijskih kartica za sudske sporove; dostavu analitičkog pregleda dugovanja za zakupce poslovnih prostora i garaža. Definisana su i lica koja su dužna da izvrše kontrolu posla i ovjeravaju ispostavljene fakture. Nije nam dokumentovano da su ova lica vršila aktivnosti na suštinskoj kontroli izvršenog posla, već su samo ovjeravali fakture. Prema dopisima ZIBL-a od 20.02. i 24.03.2017. godine koji su upućeni Gradu, navedeno je da ugovorne obaveze nisu u potpunosti realizovane u dijelu izrade finansijskih kartica za sudske sporove i dostavljanja analitičkog pregleda dugovanja za zakupce poslovnih prostora i garaža. ZIBL je takođe naveo da je Gradu dostavljen analitički pregled zakupaca poslovnih prostora sa stanjem potraživanja na dan 31.03.2016. i analitički pregled zakupaca garaža sa stanjem potraživanja na dan 30.04.2016. godine, ali da iz tehničkih razloga nisu bili u mogućnosti da dostave podatke sa 31.12.2016., te da je Grad usmenim i pisanim putem bio upoznat sa navedenim problemom. Grad nije preduzimao aktivnosti na aktiviranju garancije za dobro izvršenje posla, iako su činjenice ukazivale da izvršilac neće biti u stanju da obavi ugovorene poslove i osigura kvalitet usluge koji je predviđen. Navedene poslove u 2017. godini je Grad preuzeo na sebe, formirane su baze podataka i nabavljen je informacioni sistem, ali potpunost i pouzdanost analitičke evidencije je u pitanju jer ZIBL do datuma ovog izvještaja nije dostavio sve potrebne podatke.

Potraživanja i prihodi od isporuke vode, ugradnje vodomjera i priključaka na vodovodnu mrežu kod Centra za razvoj i unapređenje sela

Sistem internih kontrola u postupku naplate i fakturisanja usluga (isporuka vode, priključenje na vodovodnu mrežu i ugradnja vodomjera) u Centru za razvoj i unapređenje sela nije uspostavljen i ne funkcioniše na način da obezbijedi tačne i potpune informacije potrebne za iskazivanje prihoda, potraživanja, naplate, razgraničenja, zastare potraživanja i efekata ovog poslovnog procesa, iz sljedećih razloga:

- Vanjski saradnici (angažovani po ugovoru), kao i pojedini zaposleni, prikupljaju novac za naknadu za isporučenu vodu, za priključke na vodovodnu mrežu i za ugradnju vodomjera;
- Uz polog prikupljenog novca u blagajnu, na bazi kopija ispunjenih uplatnica, vrši se izrada faktura koje služe kao osnov za knjiženje i obračun PDV-a;
- Krajnjim korisnicima (stanovništvo) voda se po m³ obračunava po cijeni od 0,43 KM+PDV. Efekat razlike u cijeni, kao ni gubitak na mreži se ne utvrđuje, niti se finansijski iskazuje. Cijena vode za poslovne objekte koji imaju vodomjere iznosi 2 KM/m³, a za ostale se obračun vrši u paušalnom iznosu od po 7,5 KM, 10 KM ili 30 KM mjesečno. Fakturisanje isporuke vode institucijama se vrši na godišnjem nivou. Cijene su utvrđene Odlukom o utvrđivanju cijene priključka na seoske vodovode, ugradnje vodomjera i cijena utrošene vode od 30.11.2010. godine.
- Evidentiranje potraživanja za isporučenu vodu pravnim licima (veterinarska stanica, pošta, itd.) se vrši na obračunskoj osnovi. Ova potraživanja nije moguće analitički iskazati odvojeno od potraživanja koja nastaju na osnovu naplaćene realizacije.
- Na fakturama za isporuku vode domaćinstvima – koje se interno sačinjavaju ne navodi se period za koji je izvršen obračun; ne navodi se početno i krajnje stanje brojila; niti broj (oznaka) mjernog mjesta; te nije moguće izvršiti naknadnu kontrolu, ne iskazuje se stvarni utrošak vode, već se utrošak obračuna na osnovu uplaćenog iznosa u blagajnu (na gotovinskoj osnovi).
- Naknada za priključenje na lokalni vodovod, kao i naknada za ugradnju vodomjera se fakturiše na gotovinskoj osnovi, tek po uplati na blagajnu u tehničkoj službi. Fakture za naknadu za ugradnju vodomjera i naknadu za priključak na lokalni vodovod takođe nisu kompletne, kao ni fakture za isporučenu vodu, što nije u skladu

sa čl. 9. stav (1) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 94/15).

- Plaćanja za ugradnju vodomjera i priključenja na lokalni vodovod su u pojedinim situacijama vršena u više rata, pri čemu se na fakturi ne iskazuje koja rata se plaća, kao i koliki je ostatak duga.
- Reviziji nije dokumentovano da li se i kako se vrši kontrola spoljnih saradnika koji vrše gotovinsku naplatu na terenu, a s obzirom na to da na dokumentima koji služe kao osnov za knjiženje nema iskazanih osnovnih elemenata knjigovodstvene isprave, nije moguće izvršiti naknadnu kontrolu.
- U računovodstvu ne postoji analitička evidencija po priključcima, odnosno po kupcima (šifra, broj mjernog mjesta, ime i prezime, kao i naziv mjesne zajednice), odnosno Centar za razvoj i unapređenje sela ne posjeduje pomoćne knjige potraživanja od domaćinstava što nije u skladu sa članom 11. stav (6) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske. Određene evidencije po pojedinačnim kupcima vodi tehnička služba.

Otpis potraživanja (dati plasmani) – Centar za razvoj i unapređenje sela

Prije početka redovnog godišnjeg popisa u Centru za razvoj i unapređenje sela nisu provedene adekvatne pripremne radnje, tako da popis potraživanja, plasmana, avansa i obaveza nije doveo do usaglašavanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, već je proveden formalno.

Upravni odbor Centra za razvoj i unapređenje sela je donio Odluku o otpisu duga-dospjelih potraživanja od 17.10.2016. godine, kojom se otpisuje ostatak duga po osnovu ranije datih plasmana za jednog dužnika u iznosu od 3.885 KM. Osim toga Upravni odbor je 3.3.2017. godine donio Odluku o usvajanju Izvještaja o popisu imovine i obaveza sa stanjem na dan 31.12.2016. u kojem se navodi da je potrebno izvršiti otpis potraživanja od poljoprivrednih proizvođača po kreditima u ukupnom iznosu od 38.521 KM (U ovaj iznos je uključen i ostatak duga po prethodnoj odluci o otpisu). S obzirom na to da je odluka upravnog odbora donesena nakon roka za sastavljanje finansijskih izvještaja, Centar za razvoj i unapređenje sela nije izvršio otpis potraživanja na osnovu donesene odluke, niti su u obrazloženjima uz finansijske izvještaje objelodanjene informacije o tim potraživanjima što nije u skladu sa članom 64. stavovi (5) i (6) Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 127/11), niti je izvršio evidentiranje po osnovu Odluke o usvajanju izvještaja o popisu imovine i obaveza, što nije u skladu sa čl. 21. stav (3) Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 45/16), jer je odluka donesena naknadno. Otpis se provodi u narednoj godini.

Osnivač nije dao saglasnost na Odluku Upravnog odbora o otpisu duga-potraživanja, što nije u skladu sa članom 44. Statuta Centra za razvoj i unapređenje sela i sa članom 64. stav (4) Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj.

Popis u TOBL i Centru za razvoj i unapređenje sela

Odgovorno lice nije potpisalo popisne liste, prije otpočinjanja popisa, dok popisne liste ne sadrže podatke o stvarnim vrijednostima imovine koja je predmet popisa (za uzorkom obuhvaćena sredstva), što nije u skladu sa članom 17. stavovi (3) i (5) Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza.

Prije sačinjavanja finansijskih izvještaja nisu izvršena usaglašavanja potraživanja i obaveza, što nije u skladu sa članom 18. stav (1) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske.

Popis u Turističkoj organizaciji Grada nije izvršen u skladu sa Pravilnikom o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanju knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza (u nastavku teksta: Pravilnik o popisu), a nepravilnosti su sljedeće:

- Izvještaj o popisu ne sadrži osnovne, bitne i minimalno propisane elemente, prema čl. 20. stav (1) tačke 1-7 Pravilnika o popisu.
- Izvještaj o popisu nije dostavljen nadležnom organu obveznika popisa najkasnije mjesec dana prije dana isticanja roka za pripremu i prezentaciju godišnjeg finansijskog izvještaja (izvještaj nosi datum 22.2.2017.godine), što nije u skladu sa čl. 20. stav (2) Pravilnika o popisu i sa čl. 14. internog Pravilnik o načinu i rokovim vršenja popisa i usklađivanju knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza Turističke organizacije Grada Banja Luka koji definiše rokove.
- Odluku o usvajanju Izvještaja o izvršenom redovnom popisu Upravni odbor TOBL je donio 23.3.2017. godine što je sam popis učinilo bespredmetnim, jer je potrebno (prema čl. 21. stav (3) Pravilnika o popisu) da se izvještaj o popisu, zajedno sa odlukama nadležnog organa i popisnim listama, dostavlja na knjiženje. Krajnji rok za knjiženja transakcija iz prethodne godine je do kraja februara tekuće godine, tako da stanja imovine i obaveza na 31.12.2016. godine u TOBL nisu pravovremeno utvrđena.
- Upravni odbor TOBL je 23.3.2017. godine donio Odluku o usvajanju izvještaja o spornim potraživanjima za 2015. godinu koja se predlažu za otpis u 2016. godini. Osim što je u pitanju odluka koja je donesena značajno nakon isteka roka za knjiženje rezultata popisa na 31.12.2016. godine, obrazloženje navedene odluke za otpis potraživanja je neadekvatno („*Na osnovu evidentiranih kratkoročnih potraživanja na osnovu prodaje i izvršenih usluga vrši se otpis zastarjelih i drugih neizmirenih obaveza za koje je utvrđeno da neće dovesti do odliva gotovine ili drugih ekonomskih koristi s ciljem njihovog izmirenja.*“) Svaki otpis potraživanja dovodi do umanjenja ekonomskih koristi, a donosilac odluke nije obrazložio razloge otpisa potraživanja, te koje su sve aktivnosti poduzete da se potraživanja naplate (opomene, sravnjenje stanja, utuženje, stečaj ili likvidacija dužnika itd). U odluci o otpisu potraživanja nije naveden iznos potraživanja, niti dužnik kojem se potraživanja otpisuju, već je navedeno da je sastavni dio odluke pregled spornih potraživanja (isti nije potpisan, ovjeren, protokolisan i može biti predmetom naknadne izmjene).
- Stalna sredstva nisu integralno i homogeno predstavljena i popisana (objekti „Raftinga na Vrbasu“), što nije u skladu sa čl. 4. stav (1) t. 2 Pravilnika o popisu, sa članom 4. internog Pravilnika o popisu u TOBL.

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih izvještaja ima obavezu da u napomenama uz finansijske izvještaje prezentuje sva neusaglašena salda imovine i obaveza na dan popisa, kao i razloge zbog kojih usaglašavanje knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem nije izvršeno, što u TOBL nije učinjeno (napomene ne sadrže ove informacije).

Preporučujemo direktoru Turističke organizacije Banja Luka i Centra za razvoj i unapređenje sela da:

- **omogućće da se popis vrši u skladu sa članom 17. stavovi (3) i (5) Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza;**

- **prije sačinjavanja godišnjih finansijskih izvještaja izvrši usaglašavanje međusobnih potraživanja i obaveza u skladu sa čl. 18. stav (1) Zakona o računovodstvu i reviziji.**

Sistem internih kontrola - Centar za razvoj i unapređenje sela

Pored pojedinačnih nedostataka u sistemu internih kontrola kod Centra za razvoj i unapređenje sela koja su navedena u ovom izvještaju, revizijom je utvrđeno sljedeće:

- REC „Manjača“ kao značajan segment poslovanja nije u prethodnom periodu na adekvatan način uspostavljen i definisan (odluka o organizovanju, statut i drugi akti), niti je prepoznat kroz sistem internih kontrola u formalnom i suštinskom smislu, kao segment od značaja za tačnost i istinitost finansijskih izvještaja i usklađenost poslovanja.
- Nije popisana proizvodnja u toku (animalna) i nije izvršena procjena vrijednosti nedovršene proizvodnje (biljna).
- Popis investicija u toku nije doveo do usaglašavanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem, jer pripreme radnje nisu provedene; nepoznat je stepen dovršenosti investicija.
- Nisu pribavljene potvrde (reversi) za imovinu koja je na korišćenju kod drugih lica.
- Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima Centra za razvoj i unapređenje sela br. 1534/09-UO od 23.12.2009. godine se u preambuli poziva na nevažeće zakonske propise.
- Centar za razvoj i unapređenje sela nema utvrđene normative potrošnje goriva, tako da se ne vrši upoređivanje prosječne mjesečne potrošnje sa normativima.
- Na ulaznim računima i obračunskim situacijama koje je u revidiranom periodu zaprimio Centar za razvoj i unapređenje sela i koji su služili kao osnov za knjiženje nema potpisa lica koje odobrava, kontroliše, kao ni potpisa odgovornog lica, tačnije nema dokaza da je izvršena verifikacija i obrada dokumentacije. U potpunosti je izostala formalna i suštinska kontrola ulazne dokumentacije.

Ulazni računi/obračunske situacije u Centru za razvoj i unapređenje sela se evidentiraju bez prethodne formalne i suštinske kontrole (likvidature) i potvrde odgovornog lica za predmetnu nabavku da su fakturisane robe primljene, da su radove ili usluge izvršene. Uz račune koji se odnose na izvršenje radova (kroz više faza i/ili više godina), utvrđeno je da se radovi fakturišu paušalno, bez priložene i ovjerene specifikacije, bez potvrde o tehničkom prijemu radova. Fakturisani su i plaćaju se puni ugovoreni iznosi bez ikakvih odstupanja, iako su u pitanju radovi kod kojih postoji velika vjerovatnoća da do takvih odstupanja dođe (npr. u pogledu cijena i količina ugrađenog materijala), ne vrši se obračun „penala“ tj. umanjenja za neopravdana kašnjenja u izvođenju radova, čak i kada su takva umanjenja ugovorom predviđena. Opravdana kašnjenja (do kojih eventualno dolazi) nisu dokumentovana kako bi se računovodstveno i finansijski mogla provesti odgovarajuća knjiženja.

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da obezbjedi da se, prije dostavljanja na knjiženje dokumentacije koja za posljedicu ima odliv novčanih sredstava ili smanjenje ekonomskih koristi, izvrši kompletiranje, verifikacija i obrada ulazne dokumentacije, da se kontinuirano primjenjuje adekvatan kontrolni postupak „dva potpisa“ za potvrdu, odobravanje i kontrolu takvih poslovnih događaja i transakcija.

TOBL - Nefinansijska imovina (rafting na Vrbasu)

Skupština Grada je 26.6.2009. godine donijela odluku o dodjeli objekata Turističkoj organizaciji Grada Banja Luka na korišćenje i upravljanje koji su izgrađeni za potrebe

održavanja svjetskog prvenstva u raftingu 2009. godine, a primopredaja je izvršena 31.03.2011. godine (zapisnik komisije imenovane od strane gradonačelnika). Rješenja o imenovanju komisije je od 18.05.2009., dok zapisnik nema broja protokola, a nosi datum 01.04.2011. godine. Komisija je u zapisniku konstatovala da je sva imovina na lokaciji i da je izvršila predaju na privremeno upravljanje objekata infrastrukture za svjetsko prvenstvo u raftingu na rijeci Vrbas Turističkoj organizaciji Grada Banja Luka. Zapisnikom nisu utvrđene sve činjenice koje su predviđene odlukom Skupštine Grada (ne navodi se očitavanje električnog brojila, stanje objekata kakvo se primopredajom preuzima, niti je priloženo mišljenje Republičkog pravobranilaštva). Prema informacijama iz TOBL-a, na lokaciji je angažovana čuvarska služba, a objekti koji su predmet prenosa na osnovu odluke Skupštine Grada i ugovora se ne vodi u evidencijama TOBL-a. U TOBL nije izvršeno knjiženje imovine (bilo bilansno, bilo vanbilansno), niti su utvrđene računovodstvene politike u vezi sa evidentiranjem i promjenama na predmetnoj imovini velike vrijednosti. Ne popisuju se objekti i oprema na popisne liste kao „tuđa sredstva u upotrebi“ niti se vrši potvrda stanja sa vlasnikom imovine. U finansijskim izvještajima se ne objelodanjuju bilo kakve informacije o predmetnoj imovini (objekti izgrađeni za potrebe svjetskog rafting prvenstva 2009. godine).

Na osnovu prethodno navedene odluke Skupštine Grada, gradonačelnik i direktor TOBL-a su zaključili Ugovor o privremenom preuzimanju objekata na korištenje i upravljanje (ugovor od 17.08.2010. godine). Privremeno preuzimanje objekata traje do potpisivanja zapisnika o primopredaji i dobijanja mišljenja Republičkog pravobranilaštva, ugovor će proizvoditi pravno dejstvo na neodređeno vrijeme (u skladu sa odlukom Skupštine Grada). Članom 7. Ugovora (između Grada i TOBL) je definisano da će TOBL: „radi potpunijeg korišćenja objekata, koji su predmet Ugovora, sklopiti posebne ugovore između korisnika i Rafting kluba „Kanjon“ i drugih registrovanih klubova u Banjoj Luci, čije aktivnosti su vezane za rijeku Vrbas, za njihove treninge i manifestacije, itd.“.

Predviđeni ugovor sa rafting klubom „Kanjon“ i drugim registrovanim klubovima u Banjoj Luci, reviziji nije prezentovan. Dostavljen je Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji, zaključen između TOBL i Rafting kluba „Kanjon“ iz Banja Luke koji se odnosi na „korišćenje objekata, bez zemljišta, koji su izgrađeni na rijekama Vrbas i Krupa, za potrebe održavanja evropskog prvenstva u raftingu „Banjaluka-Vrbas 2005“. Navedeni ugovor se zasniva na odluci Skupštine Grada iz 2005. godine, odnosi se na različitu imovinu (u odnosu na imovinu iz 2009. godine) koja je manja po obimu, ugovor je neprecizan, nije datiran i protokolisan te se ne može potvrditi njegova suštinska vjerodostojnost. Osim toga, nije priložena saglasnost Grada kao osnivača TOBL-a na ugovor, a što je predviđeno u čl. 12. samog ugovora, kao uslov za njegovo važenje.

Na osnovu internih akata i prezentovane dokumentacije može se zaključiti da interne kontrole i postupci u TOBL nisu uspostavljene na način da omoguće ostvarenje ključnih ciljeva sistema internih kontrola, pošto Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima i Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama nisu usklađeni sa važećom regulativom, a postupci koji se provode ne omogućavaju u potpunosti pouzdanost finansijskog izvještavanja, zaštitu imovine, poslovanje u skladu sa propisima, te uspješno i efikasno poslovanje.

Ugovori o djelu u TOBL

U TOBL je tokom 2016. godine zaključeno najmanje 29 ugovora o djelu u svrhu izvršenja različitih poslova: preseljenja stvari, poslovi voditelja na sajmu, tehnički koordinator za sve sportove itd. U postupku zaključivanja ugovora o djelu nije osigurana javnost i dostupnost svim eventualno zainteresovanim učesnicima, a TOBL ugovore o djelu zaključuje uglavnom retroaktivno (nakon završenog posla) i ne postoje zapisnici o primopredaji završenih radova ili izvještaji o izvršenoj usluzi. Iako su navedene

nepravilnosti konstatovane i prilikom prethodne revizije (navedeno u Pismu rukovodstvu uz RV041-13), do sada nisu otklonjene.

Preporučuje se direktoru Turističke organizacije Grada da se ugovori o djelu zaključuju samo za poslove koji ispunjavaju uslove za zaključenje takvih ugovora, da se, gdje god je to moguće, obezbijedi aktivna konkurencija i javnost, a da se ugovori zaključuju isključivo prije početka određenog posla, a ne retroaktivno po njegovom završetku. Takođe, preporučujemo, da se u svakom ugovoru o djelu definiše obaveza podnošenja izvještaja o izvršenom poslu (djelu), što je uslov za isplatu ugovorene naknade.

Kontrola ulazne dokumentacije - TOBL

Prije dostavljanja na knjiženje dokumentacije koja za posljedicu ima odliv novčanih sredstava ili smanjenje ekonomskih koristi, direktor svojim potpisom ovjerava isplatu, ali se nismo uvjerali da neko osim direktora potvrđuje formalnu i suštinsku ispravnost ulaznih dokumenata (računi, obračuni, spiskovi), što može dovesti do grešaka koje su materijalno značajne. Na primjer, isplata stimulacije zaposlenima nije dokumentovana odgovarajućom odlukom. Po usmenom obrazloženju direktor na dokumentu – evidencija o prisustvu na poslu odobri („parafira“) isplatu stimulativnog dijela.

Preporučujemo direktoru TOBL da obezbijedi da se, prije dostavljanja na knjiženje dokumentacije koja za posljedicu ima odliv novčanih sredstava ili smanjenje ekonomskih koristi, izvrši verifikacija i obrada ulazne dokumentacije, da se kontinuirano primjenjuje adekvatan kontrolni postupak „dva potpisa“ za potvrdu, odobravanje i kontrolu takvih poslovnih događaja i transakcija.

Gradska razvojna agencija – dnevnice i dio ličnih primanja

Članom 2. Pravilnika o platama i naknadama zaposlenih u Gradskoj razvojnoj agenciji od 16.05.2008. godine (sa izmjenama i dopunama iz 2010., 2012. i 2013.) je definisana visina dnevnica za službeno putovanje u zemlji, koja nije u skladu sa članom 5. stav (2) i članom 9. Uredbe o naknadama za službena putovanja u zemlji i inostranstvu za zaposlene u javnom sektoru Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 73/10). Upravni odbor Gradske razvojne agencije usvojio je Pravilnik o platama i naknadama zaposlenih u Gradskoj razvojnoj agenciji od 14.9.2016. godine, međutim taj pravilnik nije bio u primjeni do kraja revidirane godine, zbog pribavljanja saglasnosti od Gradonačelnika. Odredba novog pravilnika (član 23.) kojom su definisane naknade troškova za službena putovanja je usklađena sa navedenom uredbom Vlade Republike Srpske. Na platnim listama kod Gradske razvojne agencije nije prikazana bruto plata, niti iznos toplog obroka i naknade za prevoz sa posla i na posao.

Na osnovu svega prethodno navedenog zaključujemo da je sistem internih kontrola u Gradu Banja Luka uspostavljen i da funkcioniše, ali da određeni identifikovani nedostaci u tom sistemu, ukoliko se ne otklone, mogu imati značajne posljedice na fer i istinito izvještavanje, zaštitu imovine, poštovanje zakonskih propisa i efikasno poslovanje.

Kod pojedinačnih budžetskih korisnika nedostaci u sistemu internih kontrola su uočljiviji i na nižem su nivou (preventivne i detektivne kontrole), a izostanak ili nepostojanje internih kontrolnih postupaka od strane lica ovlašćenih za upravljanje se ne percipira kao značajan nedostatak koji može imati posljedice na fer i istinito izvještavanje, zaštitu imovine, poštovanje zakonskih propisa i postizanje ciljeva organizacije.

S tim u vezi, finansijski izvještaji Centra za razvoj i unapređenje sela za 2016. godinu, koji obuhvataju: Pregled prihoda, primitaka, rashoda i izdataka na računovodstvenom fondu 01 i na računovodstvenim fondovima od 01 od 05, Pregled imovine, obaveza i izvora na dan 31.12.2016. godine, te Zabilješke uz finansijske izvještaje ne odražavaju

fer i istinito stanje imovine i obaveza na dan 31.12.2016. godine (potraživanja, obaveze, nefinansijska imovina, proizvodnja u toku, investicije), kao ni izvršenje budžeta za godinu koja se završava na taj dan (prihodi i primici, rashodi i izdaci). Osim toga, zbog značaja pitanja navedenih u tačkama 3., 6.1.1.2., 6.1.2.7., 6.2.2., 6.3.1.1., 6.3.1.2. i 6.7. ovog izvještaja, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskom izvještaju Centra za razvoj i unapređenje sela za 2016. godinu nisu, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane i sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja.

4. Nabavke

Postupci javnih nabavki za potrebe Gradske uprave se provode u Odsjeku za javne nabavke, a budžetski korisnici su odgovorni za primjenu propisa iz oblasti javnih nabavki koje su u njihovoj nadležnosti (decentralizovane nabavke). Javne nabavke za potrebe Gradske uprave su detaljno planirane Jedinstvenim planom javnih nabavki Gradske uprave za 2016. godinu koji je donio gradonačelnik 15.01.2016. godine i koji je stupio na snagu danom donošenja. Prvobitno je planirano ukupno 255 pojedinačnih postupaka javnih nabavki, u ukupnom iznosu od 18.052.515 KM, a plan je kontinuirano dopunjavan u smislu prilagođavanja potrebama i raspoloživim sredstvima.

Prema „Izvještaju o ukupnom broju postupaka i ukupnoj vrijednosti dodijeljenih ugovora po vrsti postupka i predmetu nabavke“, Grad Banjaluka je kao ugovorni organ za period 1.1.2016 – 31.12.2016. zaključio 325 pojedinačnih nabavki (od čega: 63 otvorenim postupkom; 89 konkurentskim zahtjevom; 22 pregovaračkim postupkom bez objavljivanja obavještenja i 151 direktnim sporazumom), ukupne vrijednosti 31.499.918 KM bez PDV.

Od 63 ugovora (ukupne vrijednosti bez PDV-a 28.030.697 KM) koji su zaključeni po provođenju otvorenog postupka, najveći dio se odnosi na ugovore za usluge (njih 26 u vrijednosti od 17.935.935 KM), zatim na ugovore za radove (23 ugovora ukupne vrijednosti 6.678.032 KM) i ugovore za robe (14 ugovora u vrijednosti od 3.416.730 KM).

Po postupku putem konkurentskog zahtjeva od zaključenih 89 ugovora (ukupne vrijednosti od 1.590.963 KM), njih 43 se odnosi na usluge (508.709 KM), 21 ugovor za radove (733.415 KM) i 25 za robe (348.839 KM). Putem pregovaračkog postupka bez objavljivanja obavještenja o nabavci zaključena su 22 ugovora (ukupna vrijednost 1.014.597 KM), od čega 16 ugovora za usluge (546.194 KM), pet ugovora za radove (384.363 KM) i jedan ugovor za robe (84.040 KM). Direktni sporazumi su najbrojniji, gdje je za 151 zaključen ugovor ukupna vrijednost bez PDV-a iznosila 503.662 KM (97 usluge 339.343 KM; 45 robe 121.728 KM i 9 ugovora za radove 42.590 KM).

Grad kao ugovorni organ je u periodu od 1.1-31.12.2016. godine objavio tendersku dokumentaciju za 28 postupaka javne nabavke, što je 16,47% postupaka javne nabavke za koje je objavljeno obavještenje u 2016. godini (170 obavještenja). Navedeno nije u skladu sa čl. 9. stav (9) Uputstva o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacionom sistemu „E-nabavke“ (Službeni glasnik BiH br. 90/14 i 53/15). U 2017. godini tenderska dokumentacija se objavljuje za sve nabavke za koje se objavljuje obavještenje o javnoj nabavci, u skladu sa zahtjevima pomenutog uputstva.

U 2016. godini Grad je proveo proceduru nabavke (kroz dva LOT-a) u iznosu od najmanje 302.564 KM procijenjene vrijednosti za izgradnju pomoćnog terena Gradskog stadiona sa vještačkom travom i to: priprema podloge za polaganje vještačke trave na pomenutom igralištu (LOT 1) i proizvodnja, doprema i postavljanje vještačke trave (LOT 2). Predviđeni izvori finansiranja su: Budžet Grada Banja Luka u iznosu od 153.846 KM i

Fudbalski savez BiH putem programa pomoći UEFA u iznosu od 148.718 KM. Projekat je rezultat Ugovora o realizaciji projekta "Unapređenje infrastrukture na stadionima Premijer Lige BiH" od 13.05.2014. koji je zaključen između Fudbalskog saveza BiH, FK „Borac“ i Grada Banja Luka i kojem su prethodile aplikacije FK "Borac" prema FS/NS BiH i pisma podrške projektu od strane Grada i resornog ministarstva iz oktobra 2013. godine. Radovi predviđeni navedenim ugovorom odnose se na unapređenje infrastrukture na stadionu "Gradski stadion" u Banjoj Luci.

Članom 4) Ugovora o realizaciji Projekta "Unapređenje infrastrukture na stadionima Premijer lige BiH" je definisano da izbor izvođača obavi FK "Borac", a za radove koji se finansiraju iz budžeta Grada, izbor izvođača radova obavlja Grad. Grad Banja Luka je proveo proceduru nabavki i za dio koji se finansira iz sredstava Grada i iz sredstava koje obezbjeđuje FS/NS BiH putem programa pomoći UEFA-e, što nije u skladu sa članom 4) prethodno pomenutog ugovora o realizaciji projekta. Osim toga, definisano je da potrebna finansijska sredstva za pripremu podloge za polaganje vještačke trave obezbjeđuje FK „Borac“ i Grad Banja Luka. Udio Grada za navedene radove do ukupnog iznosa od 190.000 KM, određuje se međusobnim ugovorom između FK "Borac" i Grada. Spomenuti ugovor nije zaključen, što nije u skladu sa članom 3) Ugovora o realizaciji Projekta "Unapređenje infrastrukture na stadionima Premijer lige BiH" od 13.05.2014. godine.

Za nabavku proizvodnje, dopreme i postavljanja vještačke trave je ugovoreno da se potrebna finansijska sredstva obezbjeđuju iz FS/NS BiH putem programa pomoći UEFA-e od 174.000 KM, dok je nedostajući iznos finansijskih sredstava dužan obezbjeđiti FK "Borac". Tenderskom dokumentacijom za LOT 2 je definisano da će ugovor finansirati FS/NS BiH (dio od 174.000 KM sa PDV-om) i Grad Banja Luka (preostali dio do pune vrijednosti ugovora).

Ukupni izdaci po ovom osnovu (pribavljanje sportsko-rekreativnih objekata) u 2016. godini u iznosu od 200.736 KM evidentirani su u Gradu, od toga: 119.555 KM za pripremu podloge (u okviru ugovorene vrijednosti radova za LOT 1), 54.139 KM za nabavku i postavljanje vještačke trave (LOT 2) i 3.203 KM za ostalo (projektovanje, nadzor, saglasnost). Dodatni iznos od 23.838 KM odnosi se na aneks ugovora za izgradnju pomoćnog fudbalskog terena (LOT 1) na ime viška radova i naknadnih radova. S obzirom da je aneks ugovora potpisan u januaru 2017. izdaci u 2016. godini su iskazani po osnovu rezervisanja. Na taj način je ukupan predviđeni iznos finansiranja od strane Grada premašen za najmanje 46.890 KM, s tim da dodatno finansiranje nije ugovorno regulisano sa FK „Borac“.

Pojedinačno, kod budžetskih korisnika za revizijom ispitane postupke javnih nabavki, u odnosu na odredbe Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 39/14, u daljem tekstu: ZJN), utvrđeno je sljedeće:

- JU SC "Borik" na svojoj internet stranici nije objavio osnovne elemente ugovora, što nije u skladu sa članom 75. stav (2) ZJN. Iako se od 2017. godine na internet stranici ugovornog organa objavljuju osnovni elementi ugovora, isti se ne ažuriraju najmanje svaka tri mjeseca (ne unose se izmjene ugovora, ostatak vrijednosti, ukupna utrošena vrijednost i sl.) u skladu sa čl. 4. Uputstva o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjena ugovora.
- JU SC "Borik" u periodu od 1.1-31.12.2016. u sistemu „e-nabavke“ nije objavio tendersku dokumentaciju ni za jedan postupak javne nabavke, što nije u skladu sa članom 9. stav (9) Uputstva o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacionom sistemu „E-nabavke“ („Službeni glasnik BiH“, br. 90/14 i 53/15).

- U JU SC "Borik", komisija za nabavke nije donijela Poslovnik o radu komisije što nije u skladu sa članom 9. stav (2) Pravilnika o uspostavljanju i radu komisije za nabavke.
- Za pojedine nabavke u JU SC "Borik", primjenjen je pregovarački postupak bez objave obavještenja iako nije moguće potvrditi ispunjenost uslova za vođenje ovakvog postupka iz razloga krajnje hitnosti. U okviru obrazloženja Odluke o investicionom ulaganju koju je donio Upravni odbor za pokretanje javne nabavke putem pregovaračkog postupka, kao razlog za hitnost navode određeni turniri i manifestacije, što je redovna djelatnost JU SC „Borik“ (pojedine manifestacije se odvijaju iz godine u godinu), te takvo obrazloženje ne predstavlja dokaz krajnje hitnosti, odnosno time nisu ispunjeni uslovi za primjenu pregovaračkog postupka bez objave obavještenja definisani čl. 21. stav (1) tačka d) ZJN.
- Turistička organizacija Grada Banja Luka (u daljem tekstu: TOBL) je 10.3.2016. godine donijela Plan javnih nabavki za ukupan iznos od 269.550 KM (bez PDV), a tokom godine nije bilo izmjena i dopuna plana nabavke. Reviziji nije dokumentovano kolika je ukupna ugovorena vrijednost provedenih postupaka javnih nabavki u 2016. godini. Prema pisanoj informaciji TOBL-a bez provedenog postupka izvršene su nabavke u iznosu od 122.154 KM (bez PDV-a), što je gotovo 50% od ukupno planiranog iznosa za nabavke.
- Nabavke u TOBL su vršene uz potpisivanje ugovora (sa ili bez provođenja procedure javne nabavke) ili bez ugovora. Za nabavku marketinških usluga-dizajn promotivnog materijala, dizajn letaka, dizajn vizuelnog identiteta, redizajn web sajta i usluga izrade multimedijalne prezentacije i za nabavku usluga izrade, isticanja, montaže i demontaže natpisa na svijetlećim reklamnim tijelima na stubovima javne rasvjete u gradu, TOBL sproveo proceduru nabavke u ranijem periodu (2014.) putem konkurentskog postupka, ali je realizacija veća od ugovorene vrijednosti, a za iznose prekoračenja (od 57.863 KM i 7.050 KM, bez PDV-a) nisu potpisani ugovori, što nije u skladu sa ZJN. S obzirom da se ne radi o okvirnim sporazumima, nije moguće u skladu sa ZJN koristiti jedan ugovor za period od više godina.
- Za pojedine usluge (npr. konsultantske usluge od CGF Trade&Consulting doo Laktaši) nije moguće potvrditi namjensko trošenje sredstava, budući da usluge niti su planirane, niti je provedena procedura javnih nabavki, a za iste ne postoji izvještaj o realizaciji i uticaju na poslovanje TOBL.
- TOBL kao ugovorni organ je u periodu od 1.1-31.12.2016. u sistemu „e-nabavke“ objavio tendersku dokumentaciju samo za jedan postupak javne nabavke, od najmanje šest postupaka javne nabavke za koje je postojala obaveza, tj. za koje objavljeno obavještenje u 2016. godini. Navedeno nije u skladu sa članom 9. stav (9) Uputstva o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacionom sistemu „E-nabavke“.
- TOBL nije na veb-stranici objavila osnovne elemente ugovora za postupke javnih nabavki, što nije u skladu sa čl. 75. stav (2) ZJN, odnosno čl. 2. stav (1) Uputstva o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjeni ugovora.
- Komisija za nabavke u TOBL nije donijela Poslovnik o radu komisije što nije u skladu sa čl. 9. stav (2) Pravilnika o uspostavljanju i radu komisije za nabavke.
- Centar za razvoj i unapređenje sela je bez provedenog postupka izvršio nabavke u iznosu od najmanje 17.575 KM (sa PDV-om) i to nabavke alata i nabavku usluga popravke motornih vozila, što je nešto više od 4% vrijednosti zaključenih ugovora u 2016. godini. Osim toga, nabavka elektromaterijala u 2016. godini u vrijednosti od najmanje 10.136 KM je vršena na osnovu ugovora koji je istekao krajem 2014. godine.

- Centar za razvoj i unapređenje sela nije objavio godišnje obavještenje o dodjeli okvirnih sporazuma na sajtu „e-nabavke“, što nije u skladu sa čl. 74. stav (2) ZJN.
- JU KC Banski dvor je 4.1.2016. godine donio plan javnih nabavki na ukupan iznos od 67.700 KM (bez PDV). Ukupna ugovorena vrijednost provedenih postupaka javnih nabavki u 2016. godini iznosi 86.787 KM i to putem direktnog sporazuma 66.051 KM i konkurentskog zahtjeva 20.736 KM (s tim da u izvještaju o realizaciji plana nabavki za 2016. godinu nisu navedene ugovorene vrijednosti za nabavku usluga štampanja i za nabavku usluga Omladinske zadruge).
- JU KC Banski dvor je u 2016. zaključio ugovore putem direktnog sporazuma za nabavke u najmanjem iznosu od 26.050 KM (bez PDV-a), a da pri tome:
  - nabavke nisu predviđene Planom nabavki za 2016. godinu niti su donesene posebne odluke o pokretanju direktnog sporazuma, a što nije u skladu sa čl. 17. stav (1) ZJN, odnosno čl. 2. stav (3) Pravilnika o postupku direktnog sporazuma.
  - postupak direktnog sporazuma nije započeo donošenjem odluke ili rješenja, što nije u skladu sa čl. 18. stav (1) ZJN, odnosno čl. 4. stav (3) Pravilnika o postupku direktnog sporazuma i
  - ugovorena vrijednost za jednu nabavku iznosi 16.950 KM, što nije u skladu sa čl. 2. stav (1) Pravilnika o postupku direktnog sporazuma, s obzirom da se direktni sporazum sprovodi za nabavke čija je procijenjena vrijednost manja od 6.000 KM.
- Za nabavke u revidiranoj godini JU KC Banski dvor nije na veb-stranici objavljivao osnovne elemente ugovora, što nije u skladu sa čl. 75. stav (2) ZJN, odnosno čl. 2. stav (1) Uputstva o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjeni ugovora.

Preporučujemo direktoru JU SC Borik da obezbijedi:

- **Da se u sistemu „e-nabavke“ objavljuje tenderska dokumentaciju u skladu sa članom 9. stav (9) Uputstva o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacionom sistemu „E-nabavke“.**
- **Da se pregovarački postupka bez objave obavještenja provodi samo kada su za to ispunjeni uslovi definisani u čl. 21, 22, 23 i 24. Zakona o javnim nabavkama.**

Preporučujemo direktoru Turističke organizacije Banja Luka i direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da u svojim organizacijama obezbijede da se nabavke roba i usluga vrše kako je to propisano Zakonom o javnim nabavkama i u skladu sa opštim principima iz čl. 3. tog zakona.

Preporučujemo direktoru JU KC Banski dvor da obezbijedi da se zaključivanje ugovora putem direktnog sporazuma vrši u skladu sa članovima 17. i 19. stav (1) Zakona o javnim nabavkama, te članom 2., stav (1) i članom 4. stav (3) Pravilnika o postupku direktnog sporazuma, kao i da se osnovni elementi ugovora za postupke javnih nabavki objavljuju na veb-stranici JU KC Banski dvor u skladu sa članom 75. stav (2) Zakona o javnim nabavkama.

Preporučujemo direktorima svih budžetskih korisnika obuhvaćenih ovom revizijom da obezbijede objavljivanje godišnjeg obavještenja o dodjeli okvirnih sporazuma u skladu s propisima, te da se realizacija okvirnih sporazuma uredno prati kako bi se izbjegla mogućnost pogrešne primjene okvirnih sporazuma.

5. Priprema i donošenje budžeta

Skupština Grada je na 40. sjednici (od 15.12.2015. godine), a nakon uvrštenja amandmana koji su dostavljeni, donijela: Odluku o izvršenju Budžeta Grada Banja Luka za 2016. godinu i Odluku o usvajanju Budžeta Grada Banja Luka za 2016. godinu u iznosu 128.270.000,00 KM, čiji je sastavni dio Budžet Grada Banja Luka za 2016. godinu. Navedene odluke su objavljene su u „Službenom glasniku Grada Banjaluka“, br. 30/15.

Odluku o usvajanju rebalansa budžeta Grada Banjaluka za 2016. godinu Skupština Grada je donijela 06.07.2016. (objavljeno u „Službenom glasniku Grada Banjaluka“, br. 18/16). Kako se navodi, osnovni razlozi za donošenje rebalansa budžeta za 2016. godinu bili su: manje ostvareni budžetski prihodi i primici zaključno sa mjesecom majem u odnosu na planirane za posmatrani period, planiranje kratkoročnog kreditnog zaduženja u iznosu od 3 miliona KM za potrebe finansiranja tekuće likvidnosti; planiranje naknade za uređenje građevinskog zemljišta po ugovorima sa investitorima za finansiranje i opremanje gradskog građevinskog zemljišta od 5 miliona KM; donošenje Odluke o raspodjeli neraspoređenog utvrđenog suficita za 2015. godinu, koji je stvarno raspoloživ za raspodjelu u iznosu od 5.022.850 KM i uvrštavanje te odluke u plan budžeta za 2016. godinu.

Po rebalansu su ukupni budžetski prihodi planirani za oko 3% više u odnosu na prvobitni budžet za 2016. godinu, što je posljedica značajno više planiranih neporeskih prihoda (za 8,63%), a naročito prihoda od naknada, taksi i pružanja javnih usluga (predviđeno povećanje od 4,3 miliona KM).

Ukupni budžetski rashodi su planirani više za 2% u odnosu na prvobitni budžet za 2016. godinu, uz najznačajnije učešće rashoda po osnovu korišćenja roba i usluga u tom povećanju. Prema rebalansu budžeta, u odnosu na prvobitni budžet za 2016. godinu planirano je značajno smanjenje primitaka za nefinansijsku imovinu (za oko 25% ili 1,92 miliona KM) uz, takođe značajno, povećanje izdataka za nefinansijsku imovinu (za oko 30% ili 6,19 miliona KM), što je uticalo na planirano povećanje neto izdataka za nefinansijsku imovinu za oko 8,11 miliona KM i smanjenje planiranog budžetskog suficita za oko 5,55 miliona KM. Što se tiče neto zaduživanja, po rebalansu budžeta za 2016. predviđeno je zaduživanje od 4,84 miliona KM, što je za 3 puta više u odnosu na prvobitni plan, a izdaci za otplatu dugova planirani su više za oko 15% u odnosu na prvobitni plan budžeta za 2016. godinu. Osim navedenog, planirana je raspodjela suficita iz ranijeg perioda (5.022.850 KM), tako da razlike u finansiranju po rebalansu budžeta Grada Banjaluka za 2016. godinu, nema.

Na osnovu kvartalnih planova potrošnje i prema informacijama koje su dostupne i prezentovane reviziji, operativnim budžetom budžetskim korisnicima je „stavljeno na raspolaganje“ 130,1 milion KM, ili za 6,4% manje u odnosu na ukupno planirane budžetske rashode i izdatke. Konačna realizacija budžetskih rashoda i izdataka je iskazana u iznosu 126,3 miliona KM, što je za 4,3 miliona KM ili 3% manje u odnosu na operativni budžet, tj. za 12,66 miliona KM ili za 9,11% manje u odnosu na rebalans budžeta.

Tokom 2016 godine, a nakon donošenja rebalansa budžeta, vršene su realokacije sredstava dopuštene članovima 10, 11, 12 i 22. Odluke o izvršenju budžeta i Odluke o dopuni Odluke o izvršenju budžeta Grada Banjaluka za 2016. godinu. Provedeno je 61 rješenje o realokaciji budžetskih sredstava u okviru budžetskog korisnika (ukupan iznos 1.583.940 KM) i ukupno 11 rješenja o realokaciji budžetskih sredstava između budžetskih korisnika po rješenju Gradonačelnika (ukupan iznos 1.041.140 KM).

Što se tiče budžetske rezerve na osnovu dvije odluke Gradonačelnika utrošeno je 98.000 KM do usvajanja rebalansa budžeta (za realizaciju projekta „Unapređenje infrastrukture na stadionima Premijer lige BiH“ i projekta upravljanje kvalitetom u Gradskoj upravi po ISO9001), a 18.000 KM nakon donošenja rebalansa. Neutrošeno je 264.500 KM sredstava budžetske rezerve.

Revizijom je utvrđeno da u Centru za razvoj i unapređenje sela, za prekoračenje na poziciji izdataka za pribavljanje objekata – javna rasvjeta, za iznos od 37.195 KM ili 20% preko rebalansom odobrenog iznosa, nije pribavljeno rješenje o realokaciji sredstava. (pod tačkom 6.1.2.7).

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da za svako prekoračenje budžetom/rebalansom planiranog iznosa na pozicijama koje se analitički planiraju i iskazuju u okviru odluke o izvršenju budžeta obezbijedi odgovarajuće rješenje o realokaciji sredstava.

6. Finansijski izvještaji

6.1. Izvještaj o izvršenju budžeta

6.1.1. Prihodi i primici

Ukupno iskazani prihodi i primici u Konsolidovanom izvještaju o izvršenju budžeta za period 1.1 – 31.12.2016. godine su 124.869.370 KM, od čega iznos od: 122.765.783 KM na fondu 01 (budžet u užem smislu), 1.215.053 KM na fondu 02 (vlastiti prihodi budžetskih korisnika), 220.312 KM na fondu 03 (fond grantova) i 668.222 KM na fondu 05 (primici po posebnim projektima).

Ukupno iskazane prihode i primitke u strukturi po vrstama čine: poreski prihodi u iznosu od 64.699.895 KM, neporeski prihodi u iznosu od 48.044.758 KM, grantovi 205.810 KM, transferi između budžetskih jedinica različitog nivoa vlasti u iznosu od 3.716.634 KM, primici za nefinansijsku imovinu 2.380.672 KM, primici od finansijske imovine 133.810 KM i primici od zaduženja 5.687.791 KM (od čega na fondu 05 iznos od 668.222 KM).

6.1.1.1. Poreski prihodi

Najznačajniji udio u iskazanim poreskim prihodima imaju: indirektni porezi doznačeni od UIO (42.757.859 KM), porezi na lična primanja i prihode od samostalne djelatnosti (14.653.301 KM) i porezi na imovinu (6.905.838 KM). Svi ostali poreski prihodi (na dohodak, na naslijeđe i poklone, porezi na promet, akcize i porezi na dobitke od igara na sreću i ostali poreski prihodi) iskazani su u ukupnom iznosu od 382.897 KM.

Indirektni porezi doznačeni od UIO su prihodi uplaćeni sa Jedininstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje koji pripadaju Republici Srpskoj, a koji se u skladu sa Zakonom o budžetskom sistemu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 121/12, 52/14, 103/15 i 15/16), nakon izdvajanja dijela sredstava za servisiranje spoljnog duga Republike Srpske, dijele između Republike (72%), opština/gradova (24%) i JP „Putevi RS“ (4%). Raspodjela ovih prihoda po pojedinim opštinama/gradovima se vrši prema Odluci o učešću opština i gradova u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda. Prihodi su usaglašeni sa Ministarstvom finansija Republike Srpske, a ostvareni su za 3 miliona ili 8% više u odnosu na plan po rebalansu za 2016. godine.

Porezi na lična primanja i prihodi od samostalne djelatnosti su iskazani u iznosu od 14.653.301 KM. Odnose se na prihode od poreza na dohodak po osnovu Zakona o porezu na dohodak Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 60/15 i 5/16). Zakonom o budžetskom sistemu Republike Srpske je definisano da su prihodi

ostvareni po navedenom Zakonu (prihodi od poreza na lična primanja i od samostalne djelatnosti) predmet raspodjele između budžeta Republike i budžeta opština i gradova u srazmjeri 75:25, uz izuzeće područja od posebne brige Republike, koja su kao takva određena zakonom kojim se uređuje Fond solidarnosti za obnovu Republike Srpske, kada se raspodjela vrši u srazmjeri 50:50. Prihodi su usaglašeni sa Ministarstvom finansija Republike Srpske.

Porezi na imovinu (6.905.838 KM) po osnovu Zakona o porezu na nepokretnost („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 91/15) u cijelosti pripadaju budžetu Grada. Naplaćeni prihodi se sistemski raspodjeljuju na račune budžeta Grada i nisu predmet usaglašavanja sa Ministarstvom finansija Republike Srpske. Porezi na imovinu su ostvareni za 22% ili za gotovo 2 miliona KM manje u odnosu na plan po rebalansu za 2016. godinu.

Porezi na promet proizvoda i usluga su iskazani u iznosu od 257.965 KM i najvećim dijelom se odnose na zaostale prihode od poreza na promet: proizvoda (194.068 KM) i usluga (63.554 KM). Ovi prihodi su usaglašeni sa Ministarstvom finansija Republike Srpske.

6.1.1.2. Neporeski prihodi

Neporeski prihodi (48.044.758 KM) iskazani su na fondu 01 u iznosu od 47.412.388 KM i na fondu 02 u iznosu od 632.370 KM. Na fondu 02 su značajni prihodi od pružanja javnih usluga (kod pojedinačnih budžetskih korisnika) od ukupno 611.614 KM i prihodi od zakupa i rente u iznosu od 20.756 KM (SC „Borik“).

Prihodi od zakupa i rente (na fondu 01) iskazani u iznosu od 8.188.067 KM, a čine ih prihodi od davanja u zakup objekata Grada (1.300.853 KM) i prihodi od zemljišne rente (6.908.970 KM).

Prihodi od davanja u zakup objekata se ostvaruju po osnovu izdavanja u zakup poslovnih prostora, garaža i gradskog građevinskog zemljišta. Poslovni prostori i garaže su evidentirani u knjizi kapitalne imovine i prijavljeni u registar nepokretnosti, a po osnovu izdatih poslovnih prostora i garaža Grad ostvaruje vlastite prihode. Takođe, dio poslovnih prostora se izdaje u zakup bez naknade (uz nadoknadu za iznos poreza na dodatu vrijednost). Izdavanje poslovnih prostora bez naknade se vrši na osnovu odluka Skupštine Grada. Uvidom u ugovore o zakupu poslovnih prostora i garaža (nereprezentativan uzorak na bazi iskazanih potraživanja) uočava se da se radi o ugovorima iz ranijeg perioda koji su zaključeni na neodređeno vrijeme (garaže) ili na određeno vrijeme – jedna ili dvije godine (poslovni prostori). U informaciji koju smo dobili od Gradske uprave vezano za aktivnosti na naplati potraživanja je navedeno da zbog nemogućnosti ZIBL-a da izradi kartice dužnika sa stanjem na dan 31.12.2016. (detaljnije navedeno pod tačkom 3.) tužbe u 2017. godini, po osnovu zakupa garaža i poslovnih prostora, nisu ni podnesene, a da su poslate opomene za dužnike poslovnih prostora, naknadno urađene kartice, kako bi tužbe mogle biti podnesene u narednih mjesec dana.

Prihodi od zemljišne rente su iskazani u iznosu od 6.907.970 KM. Najvećim dijelom se odnose na prihode ostvarene po osnovu naknade za pogodnost zemljišta - renta i prihode od legalizacije izgrađenih poslovnih objekata. Prihodi se priznaju gotovinski u momentu naplate na žiro račun. Potraživanja i prihodi po ovom osnovu su predmet izvještaja iz Jedinственe evidencije o prijavljenim i uplaćenim porezima za period 01.01-31.12.2016. godine Poreske uprave Republike Srpske.

Prihodi po osnovu naknada i taksij iskazane su u ukupnom iznosu od 30.834.389 KM, a čine ih: administrativne takse i naknade (1.501.173 KM), komunalne naknade i takse (8.600.181 KM) i naknade po raznim osnovama (20.733.035 KM).

Administrativne takse i naknade se odnose na: gradske administrativne takse (po osnovu izdavanja odobrenja za građenje, izdavanja lokacijskih uslova i drugo) u ukupnom iznosu od 1.488.953 KM i na posebnu republičku taksu na naftne derivate (12.200 KM). Osnov za gradske administrativne takse je Zakon o administrativnim taksama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 100/11, 103/11 i 67/13) prema kojem JLS naplaćuju takse na osnovu odluke i tarifa administrativnih taksa koje donosi skupština JLS.

Komunalne naknade i takse su iskazane u iznosu od 8.600.181 KM. Najvećim dijelom se odnose na prihode koji se naplaćuju u skladu sa Zakonom o komunalnim taksama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 4/12), a koji u cjelosti predstavljaju prihod Grada uključujući komunalne takse za: firmu (3.618.742 KM), korišćenje prostora na javnim površinama ili ispred poslovnog prostora (463.526 KM), korišćenje reklamnih panoa (810.054 KM), korišćenje parking prostora (3.354.222 KM), boravišnu taksu (212.349 KM) i taksiranje (113.787 KM).

Naknade po raznim osnovama su iskazane u iznosu od 20.733.035 KM. Najvećim dijelom se odnose na: naknade za građevinsko zemljište (13.172.724 KM), naknade za puteve (390.497 KM), naknade za šume (173.565 KM), naknade za vode (852.446 KM), koncesione naknade (137.883 KM) i ostale naknade (6.005.815 KM).

Skupština grada je za 2016. godinu donijela programe (planove) o utrošku namjenskih sredstava ostvarenih po osnovu naknada definisanih: Zakonom o zaštiti od požara, Zakonom o šumama, Zakonom o vodama, Zakonom o koncesijama, Zakonom o poljoprivrednom zemljištu i Zakonom o naknadama za korišćenje prirodnih resursa u svrhu proizvodnje električne energije. Doneseni programi o utrošku namjenskih sredstava u 2016. godini su realizovani u skladu sa planiranim namjenama.

Naknade za građevinsko zemljište obuhvataju naknade za: uređivanje (12.818.445 KM) i korišćenje (354.279 KM) građevinskog zemljišta. Prihodi su priznati gotovinski u momentu naplate na žiro račun. Potraživanja i prihodi po ovom osnovu su predmet izvještaja iz Jedinственe evidencije o prijavljenim i uplaćenim porezima za period 01.01-31.12.2016. godine Poreske uprave Republike Srpske. Ovdje su evidentirane i transakcije koje su povezane sa prenosom prava vlasništva na zemljištu prema ugovorima o finansiranju uređenja gradskog građevinskog zemljišta, a u skladu sa Instrukcijom Ministarstva finansija Republike Srpske za knjigovodstveno evidentiranje opremanja neizgrađenog i neopremljenog gradskog građevinskog zemljišta sredstvima investitora u glavnoj knjizi trezora JLS od 22.01.2015. godine.

Naknade za puteve su iskazane u iznosu od 390.497 KM i čine ih naknade za: korišćenje mineralnih sirovina (36.997 KM) i promjenu namjene poljoprivrednog zemljišta (269.460 KM). Naknada za promjenu namjene poljoprivrednog zemljišta se ostvaruje shodno članovima 32 – 35. Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 93/06, 86/07, 14/10 i 5/12). Zakonom o budžetskom sistemu Republike Srpske je definisano da se prihodi ostvareni po navedenom zakonu dijele između Republike i opština/gradova u omjeru 30:70. Naknada se plaća jednokratno i poljoprivredno zemljište se ne može koristiti za nepoljoprivredne svrhe sve dok se ne izvrši uplata naknade. Članom 35. ovog zakona je propisana i namjena korišćenja prikupljenih sredstava. Skupština grada je 31.12.2015. i 06.07.2016. godine donijela Program korišćenja sredstava od naknade za pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe u 2016. godini u iznosu od 324.355 KM. (Detaljnije o realizaciji programa pod tačkom 6.1.2.4. Subvencije).

Naknade za šume su iskazane u iznosu od 173.565 KM i najvećim dijelom se odnose na naknade za korišćenje šuma i šumskog zemljišta za razvoj nerazvijenih dijelova

opštine/grada ostvarena prodajom šumskih sortimenata, koje se ostvaruju na osnovu čl. 89. stav 6. Zakona o šumama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 75/08 i 60/13). Skupština grada je 31.12.2015. donijela Program korišćenja sredstava od naknada definisanih Zakonom o šumama u 2016. godini u iznosu od 405.000 KM. Prema izvještaju o utrošku sredstava koji je Skupština Grada usvojila 2.6.2017. godine, sredstva u iznosu od 173.565 KM su utrošena za planirane namjene, ali ne i u planiranom obimu jer je ostvareno manje prihoda nego što je predviđeno.

Naknade za vode su iskazane u iznosu od 852.446 KM, a najvećim dijelom se odnose na naknade za: vode za piće u javnom vodosnadbijevanju (39.898 KM), zaštitu voda koju plaćaju vlasnici transportnih sredstava koja koriste naftu ili naftne derivate (409.699 KM) i ispuštanje otpadnih voda (389.546 KM). Vodne naknade se prikupljaju u skladu sa Zakonom o vodama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 50/06, 92/09 i 121/12), kojim je propisan i način njihovog namjenskog trošenja (čl. 195). Prihodi su usaglašeni sa Ministarstvom finansija Republike Srpske. Skupština grada je 31.12.2015. donijela Program korišćenja sredstava od naknada definisanih Zakonom o vodama u 2016. godini u iznosu od 1.034.000 KM. Skupština grada je 02.06.2017. godine usvojila izvještaj o utrošku sredstava, prema kojem su sredstva u iznosu od 903.516 KM utrošena za planirane namjene, ali ne i u planiranom obimu jer je ostvareno manje prihoda nego što je predviđeno.

Ostale naknade su iskazane u iznosu od 6.005.815 KM, a najvećim dijelom se odnose na naknade za: korišćenje komunalnih dobara od opšteg interesa (3.980.937 KM), finansiranje posebnih mjera zaštite od požara (1.702.937 KM) i korišćenje prirodnih resursa u svrhu proizvodnje električne energije (270.977 KM).

U Napomenama uz finansijske izvještaje nisu objelodanjene sve informacije koje su relevantne za razumijevanje poreskih i neporeskih prihoda (dato je šturo obrazloženje poreskih prihoda, dok su neporeski prihodi obrazloženi samo u dijelu prihoda od pružanja javnih usluga), što nije u skladu sa zahtjevima MRS-JS 1: Prezentacija finansijskih izvještaja, paragraf 127. (Data preporuka pod 6.7).

Prihodi od pružanja javnih usluga iskazani su u iznosu od 4.737.844 KM, a njihovo izvršenje je 91% u odnosu na rebalansom planirane. Osim toga, na fondu 02 iskazani su prihodi od pružanja javnih usluga u iznosu od 611.614 KM.

Najznačajniji iznos od planiranih i iskazanih prihoda od pružanja javnih usluga se odnosi na prihode JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje (3.396.685 KM), koji nastaju po osnovu redovnog smještaja djece u predškolskoj ustanovi, produženog boravka, časova engleskog jezika, igraonica i drugih povezanih usluga.

Prihodi od pružanja javnih usluga koji su iskazani kod Centra za razvoj poljoprivrede i sela u iznosu od 371.745 KM u potpunosti su iskazani na fondu 02 (vlastiti prihodi), a odnose se na prihode: od naknade za isporuku vode, za sjemenski materijal, od prodaje izlučenih stočnih grla i od prodaje mlijeka.

U Centru za razvoj i unapređenje sela se evidentiranje prihoda po osnovu naknade za isporučenu vodu, za priključak na vodovod i za ugradnju vodomjera vrši na gotovinskoj osnovi (po izvršenoj naplati), umjesto na obračunskoj osnovi, što nije u skladu sa par. 19, MRS-JS 9: Prihodi iz transakcija razmjene i članom 89. stav (2) Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj. U periodu rada ove revizije, provedena je kontrola od strane Uprave za indirektno oporezivanje i izvršeno je zaračunavanje obaveze za PDV na osnovu ukupnog broja registrovanih potrošača i procijenjene prosječne potrošnje, čime su obaveze za PDV, a naročito nenaplaćena potraživanja po osnovu isporučene vode značajno veći u odnosu na iskazano stanje.

Uz finansijske izvještaje Centra za razvoj i unapređenje sela nisu objelodanjene informacije vezana za prihode, koje su zahtijevane paragrafom 39 MRS-JS 9: Prihodi iz transakcija razmjene, niti druge informacije u skladu sa zahtjevima MRS JS 1 – Prezentacija finansijskih izvještaja, paragraf 127.

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da obezbjedi da se:

- **prihodi iskazuju na osnovu vjerodostojnih knjigovodstvenih isprava (fakturisana realizacija za određeni period), a da se procjene zasnivaju na podacima koji proizilaze isključivo iz takvih knjigovodstvenih isprava po principu nastanka poslovnog događaja i u skladu sa par. 27, MRS-JS: 1 – Prezentacija finansijskih izvještaja.**
- **evidentiranje prihoda po osnovu naknade za isporučenu vodu, za priključak na vodovod i za ugradnju vodomjera vrši u skladu sa paragrafom 19, MRS-JS: 9 Prihodi iz transakcija razmjene i članom 89. stav (2) Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj.**

6.1.1.3. Primici za nefinansijsku imovinu

Primici za zemljište (301.878 KM) se odnose na primitke od prodaje neizgrađenog gradskog zemljišta. Ovi primici su ostvareni značajno manje od planiranih sredstava (8% od planiranih 3,9 miliona KM) i evidentiraju se na gotovinskoj osnovi.

Primici od prodaje stalne imovine namijenjene prodaji za 2016. godinu su iskazani u ukupnom iznosu od 324.729 KM, u cjelosti su evidentirani kod Gradske uprave i odnose se na primitke od prodaje: garaža u vlasništvu Grada (184.741 KM), pokretne imovine u TBP Ramići (139.988 KM). Ovi primici su ostvareni značajno manje od planiranih sredstava (32% od planiranih 1 milion KM) i evidentiraju se na gotovinskoj osnovi.

Primici od zaliha materijala, učinaka, robe u iznosu od 420.826 KM na fondu 02, tj. kao realizacija u okviru vlastitih sredstava budžetskih korisnika, od čega kod JU SC „Borik“ 135.528 KM, a kod srednjih škola (Poljoprivredna i Ugostiteljska) ukupno 285.298 KM.

Primici po osnovu PDV iskazani su u ukupnom iznosu od 1.332.633 KM, od čega 1.170.776 KM na fondu 01 i 161.857 KM na fondu 02. Od navedenog iznosa kod Gradske uprave su najznačajniji primici od izlaznog PDV-a po osnovu: korištenja parking prostora (570.218 KM), korištenja poslovnog prostora bez naknade (222.528 KM), zakupa (162.001 KM) i prefakturisanih troškova električne energije zakupcima poslovnog prostora (53.390 KM). Primici po osnovu PDV-a kod Centra za razvoj i unapređenje sela su iskazani u iznosu od 33.502 KM, a kod JU SC „Borik“ 91.096 KM.

Na fondu 02 je po osnovu izlaznog PDV-a koji je naplaćen od kupaca kod Centra za razvoj i unapređenje sela iskazano 60.940 KM, a kod JU SC „Borik“ 33.499 KM.

6.1.1.4. Primici od zaduživanja

Primici od zaduživanja su iskazani u iznosu od 5.687.791 KM. Odnose se prilive kreditnih sredstava od Raiffeisen banke (3.000.000 KM) i Unicredit banke (1.541.889 KM), naplaćene kaucije i garancije za učešće u postupcima javnih nabavki (477.680 KM).

Na fondu 05 iskazani su primici od zaduživanja po osnovu realizacije projekta rehabilitacije lokalne infrastrukture u jedinicama lokalne samouprave pogođenih poplavama (668.222 KM). Projekat se realizuje preko Jedinice za koordinaciju poljoprivrednih projekata pri Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske („Hitan projekat oporavka od poplava“), a primici se evidentiraju prema

Instrukciji Ministarstva finansija Republike Srpske o računovodstvenom evidentiranju hitnog projekta oporavka od poplava podkomponente 2b (rehabilitacija lokalne javne infrastrukture u opštinama pogođenim poplavama) od 03.11.2015. godine.

Radi se o projektu koji se, po odluci Skupštine Grada („Službeni glasnik Grada Banja Luka“. 9/15) za namjene: „Izgradnja mosta u naselju Česma“ i „Izgradnja i modernizacija Ul. Veljka Mlađenovića od Ulice Ada do novog mosta na Vrbanji“. Ukupno su odobrena sredstva od 1.110.000 SDR (preračunato po važećem kursu u 2.783.207 KM), a u 2016. godini je realizovano 668.222 KM na osnovu prispjelih faktura preko „Jedinice za implementaciju poljoprivrednih projekata“. Izvođači na ovim projektima su: „Kozaraputevi“ (u 2016. godini četiri privremene situacije na 308.677 KM) i „Prijedorputevi“ (u 2016. godini četiri privremene situacije od 359.545 KM).

Kao dio primitaka od zaduživanja, pored prikazanih primitaka od zajmova uzetih od banaka (1.541.889 KM – povlačenje po ugovorima iz ranijeg perioda), iskazan je i iznos od 477.680 KM primitaka od ostalog zaduživanja, koji se odnosi na evidentiranje uplata novčanih sredstava od strane dobavljača za dobro izvršenje poslova prilikom raspisivanja tendera, kao i kaucije u postupku prodaje garaža, kaucije za kablovsku kanalizaciju itd, u skladu sa instrukcijom Ministarstva finansija. Povrat sredstava po navedenom osnovu iskazuje se na poziciji „Izdaci po osnovu otplate ostalih dugova“ (tačka 6.1.2.8).

6.1.2. Rashodi i izdaci

Rashodi su iskazani u iznosu od 87.891.870 KM, a čine ih tekući budžetski rashodi (fond 01 – budžet u užem smislu) u iznosu od 86.839.283 KM, koji su u odnosu na rebalans ostvareni sa 96%; rashodi iskazani na fondu 02 (iz vlastitih prihoda budžetskih korisnika) u ukupnom iznosu od 539.577 KM i rashodi fonda 03 (fond grantova) u ukupnom iznosu od 184.950 KM.

Prema vrsti rashoda odnose se na rashode: za lična primanja, po osnovu korišćenja roba i usluga, finansiranja i druge finansijske troškove, po osnovu subvencija, grantova i doznaka na ime socijalne zaštite koje se isplaćuju iz budžeta Grada.

Ukupne izdatke za 2016. godinu čine iskazani izdaci za nefinansijsku imovinu (20.060.202 KM) i izdaci za otplatu dugova (20.504.090 KM).

6.1.2.1. Rashodi za lična primanja

Rashodi za lična primanja iskazani su u iznosu od 36.242.789 KM (fond 01 i 02), čine ih rashodi za bruto plate (30.067.261 KM) i rashodi za bruto naknade troškova i ostalih ličnih primanja zaposlenih (6.175.528 KM). U odnosu na rebalans budžeta izvršenje za 2016. godinu na rashodima za lična primanja je 98%.

Od ukupno iskazanog iznosa, na rashode za lična primanja evidentirane kod Gradske uprave se odnosi 21.648.766 KM (bruto plate 18.117.076 KM, bruto naknade 3.531.690 KM), a kod budžetskih korisnika 14.594.023 KM (od toga: bruto plate 11.950.185 KM i bruto naknade 2.643.838 KM).

Gradska uprava je u okviru rashoda za osnovne plate iskazala rashode za uvećanje plate za prekovremeni rad (16.978 KM), za rad noću (158.202 KM), za rad tokom praznika (18.420 KM) i po osnovu pripravnosti (18.170 KM) što nije ispravno klasifikovano pa su rashodi za uvećanje plate za prekovremeni rad, rashodi za uvećanje plate za rad noću, rashodi za uvećanje plate za rad tokom praznika i rashodi za uvećanje plate za po osnovu pripravnosti iskazani manje za spomenute iznose, a rashodi za osnovnu platu iskazani više za 211.769 KM.

U bruto platama kontrolisanih budžetskih korisnika sadržane su i bruto plate Centra za socijalni rad (2,23 miliona KM) za koji je provedena pojedinačna revizija za 2016. godinu (RV054-17).

U JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje iskazani su rashodi za lična primanja u iznosu od 7.356.174 KM. U toj javnoj ustanovi se u toku revidirane godine pri obračunu plata i naknada primjenjivao Pojedinačni kolektivni ugovor za zaposlene u JU „Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje“ Banja Luka od 24.04.2008. godine koji nije usklađen sa Posebnim kolektivnim ugovorom za zaposlene u oblasti prosvjete i kulture Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 70/16), niti sa prethodno važećim posebnim kolektivnim ugovorom iz 2014. godine. U proceduri je usaglašavanje novog pojedinačnog kolektivnog ugovora, čiji prijedlog je u skladu sa odredbama važećeg Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti prosvjete i kulture Republike Srpske. U toku 2016. godine Upravni odbor JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje je donio i Pravilnik o radu, što nije u skladu sa čl. 3. stav (2) Zakona o radu („Službeni glasnik Republike Srpske, br. 1/16), s obzirom na to da je u ustanovi na snazi i u primjeni bio i pojedinačni kolektivni ugovor. Osim toga, u pojedinačnim odlukama koje su donošene ili primjenjivane tokom revidirane godine (odluke o isplati jubilarne nagrade, odluka o isplati regresa, odluka o utvrđivanju najniže cijene rada u ustanovi) u osnovi za njihovo donošenje poziva se na nevažeći Poseban kolektivni ugovor za zaposlene u oblasti obrazovanja, nauke i kulture ili na Opšti kolektivni ugovor koji su momentu donošenja odluka bili van snage. Sve navedeno upućuje na značajan rizik po usklađenost sa propisima, kao eventualne sporove iz radnog odnosa. Isporučilac računovodstvenog softvera (lice koje održava taj program) je početkom januara 2017. godine blokirao pristupne šifre računovodstvenom programu i bazi podataka, tako da se u Centru za predškolsko vaspitanje i obrazovanje nije mogao vršiti unos u pomoćne evidencije, niti pristup elektronski arhiviranim podacima za 2016. godinu i ranije. U tom smislu, revizija nije mogla ostvariti uvid u obračunske liste po zaposlenim. Završna knjiženja su izvršena ručnim unosom i direktno u GKT.

Za realizaciju „Programa pripreme djece u godini pred polazak u školu“ dodatno je angažovano 15 lica sa evidencije nezaposlenih iz Zavoda za zapošljavanje. Sa angažovanim licima su zaključeni ugovori o djelu, iako je posao po kojima su angažovani u djelokrugu rada poslodavca, pa isto nije u skladu sa članom 205 Zakona o radu. Međutim, JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje je postupio po pisanoj instrukciji Ministarstva prosvjete i kulture (zadužen je za realizaciju ovog programa) od 10.2.2016. godine, u kojoj se navodi da je za ovaj program potrebno da se angažuju lica sa evidencije Zavoda za zapošljavanje, te da se obračun naknada za angažovane vaspitače vrši na osnovu ugovora o djelu. Po navedenom programu, s obzirom na veći broj grupa, Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje nije mogao obezbjediti dovoljan broj vaspitača sa evidencije Zavoda za zapošljavanje, pa je izvršeno angažovanje 6 lica iz reda zaposlenih. Radnicima je izdato rješenje kojim se određuje prekovremeni rad u trajanju od 50 časova mjesečno u periodu od 3 mjeseca. Naknada je utvrđena u fiksnom iznosu Odlukom direktora o isplati naknade radnicima koji neposredno učestvuju u realizaciji Programa u godini pred polazak u školu. Navedeni način plaćanja odstupa od odredaba Pojedinačnog kolektivnog ugovora koji je u tom periodu bio u primjeni.

Preporučujemo direktoru JU Centra za predškolsko vaspitanje i obrazovanje da inicira kod resorno nadležnog Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske da se, za potrebe organizacije Programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja za djecu u godini pred polazak u školu, preispita angažovanje lica po ugovoru o djelu, s obzirom na to da okolnosti ne odgovaraju zakonskim ograničenjima za angažovanje lica po ugovoru o djelu, kao i da se definiše postupanje u slučaju

nedovoljnog broja lica koje je potrebno angažovati iz reda nezaposlenih iz evidencije Zavoda za zapošljavanje za provođenje spomenutog programa.

6.1.2.2. Rashodi po osnovu korišćenja roba i usluga

Rashodi po osnovu korišćenja roba i usluga za 2016. godinu su iskazani u ukupnom iznosu od 24.312.656 KM, što je 90% od rebalansom budžeta planiranih sredstava. Ova grupa rashoda obuhvata rashode: za zakup, po osnovu utroška energije, komunalnih, komunikacionih i transportnih usluga, za režijski materijal i materijal za posebne namjene, za tekuće održavanje, za putovanja i smještaj, gorivo, stručne usluge, usluge održavanja javnih usluga, kao i druge nepomenute rashode neophodne za redovno poslovanje budžetskih korisnika i funkcionisanje Grada.

Rashodi po osnovu zakupa iskazani su u iznosu od 492.079 KM, od čega kod Gradske uprave 213.315 KM i kod budžetskih korisnika 278.764 KM. U okviru Fonda 01 rashodi po osnovu zakupa iskazani su u iznosu od 470.688 KM i za 5% su niži u odnosu na rebalansom budžeta odobrena sredstva.

Čine ih rashodi za zakup: poslovnih objekata i prostora (261.442 KM), ostalih građevinskih objekata (77.577 KM), specijalne opreme (96.240 KM), ostalih postrojenja i opreme (19.850 KM), stambenih objekata (2.554 KM), te rashodi po osnovu ostalog zakupa (13.025 KM).

Gradska uprava ima rashode za zakup: objekata za potrebe mjesnih zajednica, prostorija za održavanje vjenčanja u Muzeju savremene umjetnosti, pokretnih toalet-kabina na području grada, prostora-učionica za potrebe pojedinih srednjih škola itd. Budžetski korisnici kojima su na korišćenje dodijeljeni poslovni prostori Grada, imaju obavezu plaćanja poreza na dodatu vrijednost, što se iskazuje kao rashodi zakupa.

Rashodi po osnovu zakupa u JU SC „Borik“ iskazani su u iznosu od 78.673 KM, a odnose se na zakup poslovnog prostora (proizvodna hala sa pratećim prostorijama) koji se koristi kao kuglana. Ugovorena mjesečna zakupnina za 2016. godinu je 6.913 KM (sa PDV-om), a tekući troškovi (utrošak vode, električne energije, odvoz smeća, tekuće održavanje) obaveza su zakupca.

Rashodi po osnovu utroška energije, komunalnih, komunikacionih i transportnih usluga su iskazani u ukupnom iznosu od 3.216.812 KM, a ova grupa rashoda obuhvata: rashode za električnu energiju, centralno grijanje, nabavku različitih vrsta ogrjeva, usluge vodovoda i kanalizacije, odvoza smeća i druge komunalne usluge, troškove za fiksne i mobilne telefone, poštanske usluge i internet, RTV pretplatu, usluge obezbjeđenja objekata i drugo.

Rashodi za komunikacione usluge iskazani su u iznosu od 770.008 KM, od čega se 60% odnosi na usluge korišćenja fiksnih (327.808 KM) i mobilnih telefona (136.064 KM).

Rashodi za materijal za posebne namjene iskazani su u iznosu od 1.915.201 KM, a izvršenje budžeta (1.884.503 KM na fondu 01) u odnosu na rebalansom odobrena sredstva je 90%. Rashodi za materijal za posebne namjene Gradske uprave su 460.172 KM i ukupno kod svih ostalih budžetskih korisnika 1.455.029 KM.

Kod Gradske uprave, materijal za posebne namjene najvećim dijelom se odnosi na nabavku industrijske soli za zimsko održavanje puteva i materijal za potrebe vatrogasne službe i civilne zaštite, te različite druge rashode u manjem obimu (vijenci, cvijeće i sl). U strukturi kod budžetskih korisnika, ovi rashodi se odnose na: ostali materijal za posebne namjene (1.246.625 KM), ostali materijal za obrazovanje, nauku, kulturu i sport (79.222 KM), materijal za potrebe obrazovnog procesa (65.150 KM) i materijal za naučne i kulturna aktivnosti i manifestacije (32.293 KM).

U JU Centar za predškolsko obrazovanje i vaspitanje su rashodi za materijal za posebne namjene iskazani u iznosu od 1.181.325 KM, od čega se 1.108.219 KM odnosi na nabavku prehrambenih proizvoda i robe široke potrošnje, 25.476 KM na igračke i 43.334 KM za didaktički materijal za revidiranu godinu.

Turistička organizacija Grada Banja Luke je u okviru rashoda za materijal za posebne namjene iskazala iznos od 96.696 KM, pri čemu 88.328 KM iz prikupljenih sredstava po osnovu boravišne takse. Međutim, iznos od najmanje 35.882 KM su rashodi pogrešno klasifikovani kao rashodi za materijal za posebne namjene, a u korist drugih vrsta rashoda (potcijenjeni su: rashodi za zakup (8.215 KM), rashodi za stručne usluge (5.748 KM) i ostali nepomenuti rashodi (21.919 KM).

Rashodi za tekuće održavanje iskazani su u ukupnom iznosu od 3.924.003 KM (od toga 3.780.946 KM na fondu 01). Izvršenje u odnosu na rebalans je 92%, dok je u odnosu na prethodnu godinu više za 65%. Čine ih rashodi za stručne usluge Gradske uprave (3.601.493 KM) i rashodi za stručne usluge ostalih budžetskih korisnika (322.510 KM).

Kod Gradske uprave značajni su rashodi za tekuće održavanje: lokalnih i nekategorisanih puteva; asfaltnih i makadamskih saobraćajnica; javne rasvjete i semafora; horizontalne i vertikalne saobraćajne signalizacije; komunalne opreme; komunikacione opreme; opreme parking-prostora; mostova i propusta; uključujući hitne intervencije na javnim površinama i tekuće održavanje zgrada, prevoznih sredstava, kancelarijske, računarske zaštitne, rashladne i druge opreme.

Od rashoda iskazanih kod budžetskih korisnika najveći dio se odnosi na rashode za održavanje: ostalih građevinskih objekata (103.194 KM), zgrada (94.565 KM), prevoznih sredstava (44.798 KM) i ostale usluge i materijal za tekuće popravke i održavanje (47.286 KM).

Rashodi za održavanje vozila (usluge i materijal) u iznosu najmanje 12.100 KM, kupovina alata u iznosu od 5.460 KM i rashodi za elektromaterijal u vrijednosti od najmanje 10.136 KM u Centru za razvoj i unapređenje sela su realizovani bez prethodnog provođenja procedure nabavki. Nabavka ručnog alata nije evidentirana u skladu sa članom 10. stav (13) internog Pravilnika o računovodstvenim politikama Centra od 1.3.2013. godine.

Rashodi po osnovu putovanja i smještaja iskazani su u iznosu od 340.312 KM (325.167 KM - fond 01, 14.310 KM - fond 02). Na ovoj poziciji su rebalansom planirana sredstva u iznosu od 428.750 KM, dok su prvobitnim budžetom ista utvrđena u iznosu od 422.750 KM. Izvršenje budžeta u odnosu na plan iznosi 76%.

Čine ih rashodi po osnovu putovanja i smještaja u zemlji (46.708 KM) i inostranstvu (79.306 KM), te rashodi po osnovu utroška goriva (199.153 KM). Od iskazanog ukupnog iznosa na Gradsku upravu se odnosi 165.663 KM, pri čemu je: utrošak goriva - 114.123 KM; dnevnice i smještaj na službenom putu u zemlji – 5.861 KM; dnevnice, smještaj i drugi troškovi službenog puta u inostranstvu – 24.304 KM i dnevnice GIK – 21.375 KM). Od iznosa iskazanog kod budžetskih korisnika (174.649 KM) najveći dio se odnosi na rashode po osnovu: utroška goriva (74.454 KM), dnevnice, smještaj i drugi troškovi službenih putovanja u zemlji (20.463 KM), dnevnice smještaj i drugi troškovi za službena putovanja u inostranstvu (56.562 KM) i na ostale rashode po osnovu utroška goriva (23.170 KM).

Rashodi za stručne usluge iskazani su u ukupnom iznosu od 2.241.939 KM, a njihovo izvršenje u odnosu na rebalans budžeta je 71%. Čine ih rashodi za stručne usluge

Gradske uprave (1.432.594 KM) i rashodi za stručne usluge ostalih budžetskih korisnika (809.345 KM).

Stručne usluge kod Gradske uprave obuhvataju: rashode za osiguranje (imovine, zaposlenih, vozila), usluge platnog prometa, usluge objavljivanja oglasa, geodetsko-katastarske usluge, usluge ZIBL-a, usluge štampanja, usluge održavanja računarskih programa, održavanje licenci, usluge vještačenja, advokatske i druge pravne usluge, izrade elaborata i projekata, usluge protivgradne zaštite i različite druge vrste stručnih usluga.

Kod budžetskih korisnika su najznačajnije usluge isplate-pošte kod Centra za socijalni rad, te usluge osiguranja, advokatske i druge usluge koje se evidentiraju na ovoj grupi rashoda.

U JU KC „Banski dvor“ su iskazani rashodi za stručne usluge u ukupnom iznosu od 114.555 KM, od čega se na fond 01 odnosi 109.876 KM, pa je izvršenje 119% u odnosu na rebalans budžeta. Prekoračenje je pokriveno realokacijom na osnovu rješenja direktora. Odstupanja od primjene Zakona o javnim nabavkama obrazložena su pod tačkom 4.

Rashodi za stručne usluge u Centru za razvoj i unapređenje sela su iskazane u iznosu od 51.167 KM, od čega na fondu 01 iznos od 37.192 KM. Izvršenje je 109% u odnosu na rebalans budžeta, dok je u odnosu na prethodnu godinu više za 30%. Prekoračenje je pokriveno realokacijom.

Turistička organizacija Grada Banja Luke (TOBL) je rashode za stručne usluge iskazala u iznosu od 90.727 KM, od čega iz sredstava budžeta 47.045 KM (fond 01), a iz vlastitih prihoda (fond 02) u iznosu od 43.682 KM. U okviru fonda 01 je takođe iskazana i realizacija boravišne takse u 2016. godini u iznosu od 34.584 KM. Izvršenje budžeta na pomenutoj poziciji je 178% u odnosu na rebalansom odobrena sredstva. Prekoračenje je pokriveno realokacijama po rješenju gradonačelnika i rješenjima direktora TOBL.

Rashodi za stručne usluge iz vlastitih prihoda TOBL-a se najvećim dijelom odnose na poslove izrade, isticanja, montaže i demontaže natpisa na svijetlećim reklamnim tijelima na stubovima javne rasvjete u gradu. Za navedene usluge korišten je ugovor od 4.12.2014. godine koji je zaključen nakon provedenog konkurentskog postupka. Članom 5 predmetnog ugovora je definisano da se zaključuje na određeno vrijeme, do iznosa izvršenih usluga, odnosno do visine prihvaćene ponude 48.600 KM. Po navedenom ugovoru realizovano je najmanje 106.463 KM (16.182 KM u 2014., 49.570 KM u 2015. i 40.711 KM u 2016. godini), što nije u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, a iznos od najmanje 57.863 KM nije obuhvaćen ugovorom. Pored toga, u TOBL su u okviru rashoda za ostale usluge informisanja za 2016. godinu priznati rashodi za usluge koje se odnose na 2015. godinu, u iznosu najmanje od 2.250 KM, čime su precijenjeni rashodi revidirane godine u korist finansijskog rezultata ranijih godina za navedeni iznos.

TOBL je 23.5.2016. godine zaključila ugovor za konsultantske usluge za pripremu organizacije za sertifikacijski *audit* prema zahtjevima ISO 9001:2008 za područje primjene: Razvoj, očuvanje i zaštita turističkih vrijednosti na teritoriji Banja Luke. Ukupna ugovorena vrijednost je 10.000 KM (sa PDV-om). Ugovor je zaključen bez provedene procedure nabavke. Rashodi su pogrešno evidentirani kao rashodi za troškove održavanja licenci, čime su podcijenjeni rashodi za savjetodavne usluge iskazani manje za navedeni iznos, što nije u skladu sa članom 89. stav 8. Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za korisnike prihoda budžeta Republike, opština, gradova i fondova.

Rashodi za usluge održavanja javnih površina i zaštite životne sredine iskazani su u iznosu od 9.160.037 KM, što je 97% u odnosu na rebalansom budžeta odobrena sredstva, od toga kod Gradske uprave (8.400.882 KM) i kod Centra za razvoj i unapređenje sela (759.155 KM). U Gradskoj upravi su najznačajniji rashodi za usluge održavanja javnih zelenih površina (1.540.507 KM), usluge čišćenja javnih površina (3.314.212 KM), utrošak električne energije za javnu rasvjetu i semafore (1.548.144 KM) i usluge zimske službe (1.131.067 KM). Izvršenje je 96% u odnosu na rebalans i na bazi Programa zajedničke komunalne potrošnje za 2016. godinu koji je usvojila Skupština Grada. Usluge su vršila preduzeća sa kojima Grad ima zaključene okvirne sporazume i/ili ugovore.

U Centru za razvoj i unapređenje sela rashodi za usluge održavanja javnih površina i zaštitu životne sredine su iskazani u iznosu od 759.155 KM, od čega je 753.810 KM na fondu 01, te je izvršenje budžeta 109% u odnosu na rebalans. Prekoračenje planirane pozicije je pokriveno realokacijom sredstava. Iskazane rashode čine rashodi po osnovu utroška električne rasvjete na javnim površinama (641.260 KM) i rashodi po osnovu utroška vode na javnim površinama (117.895 KM). Centar za razvoj i unapređenje sela je sa ZP „Elektrokrajina“ a.d. Banja Luka zaključio poseban ugovor o snabdijevanju električnom energijom za svaki od 23 mjerna mjesta javne rasvjete u prigradskim naseljima. Uz ispostavljene račune za električnu energiju, u Centru nema dokaza da se vrši verifikacija i obrada dokumentacije prije knjigovodstvenog evidentiranja. Osim tekuće potrošnje električne energije za javnu rasvjetu, Centar za razvoj i unapređenje sela ima evidentirane neizmirene obaveze prema dobavljaču „Elektrokrajina“ a.d. u iznosu 444.028 KM i izdatke za otplatu duga u revidiranoj godinu po osnovu sporazuma o reprogramu u iznosu od 104.477 KM (detaljnije o neusklađenosti evidencija Centra i GKT pod tačkom 6.3.2.2).

Evidentirani iznos po osnovu utroška vode (117.895 KM) se odnosi na isporuku vode i odvođenje otpadnih voda, koje Centru za razvoj i unapređenje sela fakturiše Vodovod a.d. Banja Luka (po ugovoru od 19.4.2013. godine). Obračun isporučene vode za piće i ispuštene zagađene vode u javnu kanalizaciju vrši se po cjenovniku „Vodovoda“ a.d. Banja Luka, na koji saglasnost daje Skupština Grada.

Kako je prezentovano u izvještajima Centra za razvoj i unapređenje sela, „Vodovod“ a.d. Banja Luka je po osnovu utroška vode u 2016. godini fakturisao iznos od 117.895 KM, dok je Centar od krajnjih korisnika za utrošenu vodu iskazao prihod od 31.799 KM. Grad ne subvencionira nastalu razliku u cijeni, niti Centar za razvoj i unapređenje sela iskazuje razliku u cijeni (gubitak) po ovom osnovu. Nepravilnosti vezane za priznavanje prihoda/potraživanja, naplatu i evidentiranje detaljnije su obrazložene pod tačkom 3. ovog izvještaja.

Ostali nepomenuti rashodi iskazani su u iznosu od 3.008.655 KM, od čega 2.793.675 KM na fondu 01, a 70.985 KM na fondu 02 i 143.995 KM na fondu 03. Izvršenje je 82% od rebalansom odobrenih sredstava. Ostali nepomenuti rashodi Gradske uprave iznose 2.323.591 KM, a kod budžetskih korisnika ukupno 685.064 KM.

U Gradskoj upravi, ostali nepomenuti rashodi odnose se na: bruto naknade skupštinskim odbornicima (534.120 KM), bruto naknade članovima gradske izborne komisije uključujući naknade za izbore i za referendum (564.543 KM), naknade za mrtvozorstvo (100.709 KM), povrate i preknjižavanja pogrešno i više uplaćenih javnih prihoda (276.929 KM), poreze i doprinose na teret poslodavca (121.372 KM), zatim isplate po sudskim rješenjima, po osnovu ugovora o djelu, troškovi za reprezentaciju, organizaciju prijema i manifestacija (Dan Grada, Slava), vansudska poravnanja, stručno usavršavanje zaposlenih uključujući kotizacije i stručne ispite, zatim članarine u Savezu opština i gradova, sistemu civilne zaštite i dr.

Kod Turističke organizacije Grada Banja Luke ostali nepomenuti rashodi su iskazani u iznosu od 125.648 KM, od čega na fondu 01 je iznos 115.173 KM, u okviru kojeg je realizacija boravišne takse u 2016. godini od 39.521 KM. Rebalansom budžeta utvrđena sredstva na pomenutoj poziciji iznose 83.800 KM, pa je izvršenje 137% u odnosu na rebalans budžeta, što je pokriveno realokacijama.

Osim toga, zbog pogrešne klasifikacije (obrazloženo kod „Rashoda za materijal za posebne namjene“) ostali nepomenuti rashodi su podcijenjeni za najmanje 21.919 KM.

TOBL nema interni akt kojim se uređuju prava korišćenja reprezentacije. Nabavka ugostiteljskih usluga u najmanjem iznosu od 15.792 KM, kao i nabavka poklona u iznosu 5.013 KM je izvršena bez provedenih procedura nabavki. Pojedini računi nisu formalno ispravni (ne sadrži informaciju o: količini, jediničnoj cijeni i nazivu artikla). Reviziji nije dokumentovano da još neko, osim direktora, vrši provjeru i praćenje računa; izostala je kontrola „dva potpisa“. TOBL je na osnovu Odluka direktora o vrsti i visini nagrada i naknada na manifestacijama, isplatio nagrađenim, sudijama i ostalim učesnicima manifestacije „Ljeto na Vrbasu“ iznos od 6.972 KM. Isplate takmičarima, prilikom organizacije manifestacije „Ljeto na Vrbasu“ u najmanjem iznosu od 4.000 KM su evidentirane na gotovinskoj osnovi, što nije u skladu sa članom 84. stav (2) Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj. Isplate gotovim novcem nagrada i naknada ne ispunjavaju odredbe koje su definisane članom 3. Uredbe o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 86/12 i 10/14). Odlukom je između ostalog definisano da se učesnicima/sudijama koji dolaze izvan Banja Luke priznaju putni troškovi (u visini predočene putne karte ili u novčanom iznosu koji je adekvatan broju pređenih kilometara), ali su isplate izvršene iz blagajne bez dokumentovanja nastalog troška. Blagajnički dnevnik nema potpis lica koje je kontrolisao, kao ni pečat ustanove. Blagajnički nalog nema ovjera od strane lica koje je kontrolisalo uplatu/isplatu i koje je istu odobrilo.

Preporučujemo direktoru Turističke organizacije Grada Banja Luka, da obezbijedi da se plaćanje gotovim novcem vrši u namjene definisane članom 3. Uredbe o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem i da se uspostave interni kontrolni postupci koji obezbjeđuju da su sve uplate i isplate iz blagajne dokumentovane, odobrene i kontrolisane.

6.1.2.3. Rashodi finansiranja i drugi finansijski troškovi

Rashodi finansiranja Grada za period 1.1 – 31.12.2016. godine iskazani su u iznosu od 6.602.395 KM, a čine ih: rashodi po osnovu kamata na primljene zajmove u zemlji od 6.455.877 KM, troškovi servisiranja primljenih zajmova (69.079 KM) i rashodi po osnovu zatezних kamata (77.439 KM).

Rashodi po osnovu kamata na primljene zajmove u zemlji iznose 6.455.877 KM, evidentirani su kod Gradske uprave i čine ih rashodi po osnovu kamata na zajmove primljene od entiteta (ino-krediti) u iznosu od 395.688 KM i od banaka u zemlji u iznosu od 6.060.189 KM. Izvršenje je 98% u odnosu na odobreni rebalans budžeta. Kamate se evidentiraju na osnovu anuitetnih planova, obavještenja koje dostavljaju banke, kao i na osnovu obavještenja Ministarstva finansija.

Troškovi servisiranja primljenih zajmova u iznosu od 69.079 KM evidentirani su kod Gradske uprave, a odnose se na troškove provizije za servisiranje zajmova (25.426 KM) i interkalarnе kamate (43.653 KM). U odnosu na odobreni rebalans budžeta, izvršenje je 92%.

Zatezne kamate, iskazane u iznosu od 76.391 KM, u odnosu na rebalans budžeta su ostvarene sa 126%. Najveći dio od 55.490 KM se odnosi na evidentirane zatezne kamate za neblagovremeno izmirene poreze i doprinose na lična primanja za period 2012 - 2015. godine, prema rješenju Poreske uprave Republike Srpske, od 31.05.2016. godine. Osim toga, evidentirane su zatezne kamate po fakturama dobavljača („Elektrokrajina“, „Pošte Srpske“ i drugi) zbog kašnjenja u plaćanju.

6.1.2.4. Subvencije

Subvencije za 2016. godinu su iskazane u iznosu od 1.847.757 KM, što je, u odnosu na rebalans budžeta od 1.904.513 KM, izvršenje od 97%.

Subvencije iskazane u finansijskim izvještajima se odnose na subvencije odobrene za: zapošljavanje novih radnika i samozapošljavanje u proizvodnim, zanatskim i uslužnim djelatnostima (802.789 KM), za privođenje zemljišta kulturi (326.164 KM), za poljoprivredne projekte (705.912 KM) i ostalo u iznosu od 12.893 KM (kamate za preduzetničke kredite).

Subvencije iz namjenskih sredstva od promjene namjene zemljišta iz poljoprivredne u nepoljoprivredne svrhe, tzv. subvencije za privođenje zemljišta kulturi (326.164 KM) - Na osnovu čl. 35. Zakona o poljoprivrednom zemljištu i Programa korištenja sredstava za 2016. godinu kojeg donosi Skupština Grada, gradonačelnik je donio Pravilnik o raspodjeli sredstava prikupljenih od naknade za pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe („Službeni glasnik Grada Banjaluka, br: 8/16 i 20/16), kojim su, između ostalog, definisani kriterijumi za bodovanje, po osnovu kojih će se sačinjavati konačna rang lista projekata i procedura dodjele sredstava. Javni oglas za dodjelu sredstava prikupljenih od naknade za pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe u 2016. godini, objavljen je 16.3.2016. godine u dnevnom listu „Glas Srpske“ i na internet stranici Grada. Prema zapisniku komisije, dostavljena su 163 projekta od čega su 134 projekta ispunila uslove definisane javnim oglasom, a 29 projekata nije ispunilo uslove. Izvršeno je bodovanje, rangiranje i dat je prijedlog raspodjele sredstava kojeg je gradonačelnik prihvatio i 5.8.2016. godine donio Odluku o dodjeli sredstava na ukupan iznos predviđenih sredstava od 324.355 KM. Naknadno je donesena Odluka o dopuni Odluke o dodjeli sredstava, kojom je dodat jedan korisnik sredstava na iznos od 1.808 KM, tako da je ukupan iznos dodijeljenih sredstava povećan na 326.164 KM, što je pokriveno realokacijom sredstava.

Skupština Grada je prihvatila Informaciju o realizaciji programa korištenja sredstava od naknada za pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe za 2016 godinu, na 8. sjednici koja je održana 15.3.2017. godine.

Subvencije nefinansijskim subjektima u oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva kod Centra za razvoj i unapređenje sela (705.912 KM) - Realizovana podsticajna sredstva za razvoj poljoprivrede na području Grada Banja Luka u 2016. godini iznose ukupno 655.050 KM, od čega se na biljnu proizvodnju odnosi 94.744 KM, na animalnu proizvodnju 279.843 KM, ulaganja u poljoprivrednu mehanizaciju 246.829 KM i za pravna lica 33.633 KM. Osim toga dodijeljeno je 16.650 KM premija za junice i 34.212 KM premija za pčelinja društva, što ukupno čini 705.912 KM od planiranih 750.000 KM za ove namjene, tj. izvršenje od 94%.

U postupku dodjele podsticajnih sredstava koja su namijenjena razvoju poljoprivredne proizvodnje, Centar za razvoj i unapređenje sela (u daljem tekstu: CRUSBL) primjenjuje Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja podsticajnih sredstava za razvoj poljoprivredne proizvodnje koji je 11.12.2015. donio Upravni odbor (UO) CRUSBL i za koji je pribavljena saglasnost Skupštine Grada (zaključak od 3.3.2016. godine). Javni poziv je objavljen 8.3.2016. godine i bio je otvoren 30 dana. Direktor CRUSBL je imenovao Komisiju za

odjelu podsticajnih sredstava za razvoj poljoprivredne proizvodnje, od šest članova iz reda zaposlenih u CRUSBL. Komisija je 10.6.2016. godine dostavila bodovnu listu kandidata za podsticajna sredstva po vrstama projekta. Lista kandidata koji su odbijeni sadrži 17 lica za 19 projekata. Svim odbijenim kandidatima dostavljeno je pojedinačno obrazloženje. UO CRUSBL je 13.6.2016. godine donio Odluku o usvajanju prijedloga komisije, odnosno prihvatanju bodovne liste kandidata za dodjelu podsticajnih sredstava za razvoj poljoprivredne proizvodnje na području Grada Banja Luka za 2016. godinu.

Kontrolu namjenskog korišćenja vršila je nadležna inspekcija Grada, a o ishodu izvršenog inspeksijskog nadzora nad korisnicima podsticaja u poljoprivredi za 2016. godinu poljoprivredni inspektor iz Odjeljenja za inspeksijske poslove Grada je sačinio informaciju/zapisnik (od 10.4.2017.), gdje je navedeno da su svi kontrolisani subjekti ostvarili i realizovali podsticajna sredstva u skladu sa uslovima propisanim u pravilniku.

Subvencije su isplaćene do 31.12.2016. godine, a iznos neutrošenih sredstava za 2016. godinu (od 44.000 KM) uvršten je u rebalans za 2017. godinu.

Subvencije za zapošljavanje novih radnika i samozapošljavanje u proizvodnim, zanatskim i uslužnim djelatnostima (802.788 KM) - osnov za dodjelu ovih subvencija je Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja subvencija za zapošljavanje novih radnika i samozapošljavanje u proizvodnim, zanatskim i uslužnim djelatnostima („Službeni glasnik Grada Banjaluka“, br: 14/15 i 7/16) kojeg donosi Skupština Grada. Javni poziv za dodjelu ovih subvencija za 2016. godinu je raspisan 20.5.2016., a rok za podnošenje prijave je bio 30 dana od dana objavljivanja. Komisija za ocjenjivanje zahtjeva je na sjednici održanoj 30.8.2016. godine utvrdila Prijedlog za dodjelu subvencija za zapošljavanje novih radnika i samozapošljavanje u proizvodnim, zanatskim i uslužnim djelatnostima za 2016. godinu. Utvrđeno je da 64 aplikanta nisu zadovoljili uslove iz javnog poziva i tako nisu ostvarili pravo na subvenciju, a preostalih 157 zahtjeva (koji ispunjavaju uslove) je rangirano po broju ostvarenih bodova i sačinjen je prijedlog za dodjelu određenog iznosa sredstava za svaku subvenciju pojedinačno. U okviru raspoloživih sredstava, Komisija je utvrdila da je pravo na subvenciju ostvarilo 109 subjekata (69 poslodavaca i 40 nezaposlenih lica).

Subvencije za novo zapošljavanje planirane su u iznosu od 600.000 KM, a prema Odluci o dodjeli subvencija ostvarene su u iznosu od 598.500 KM, od toga, po djelatnostima:

- Za novo zapošljavanje u proizvodnoj djelatnosti (planirano 300.000 KM), prijedlogom komisije iznos od 299.000 KM raspoređeno na 26 poslodavaca čiji zahtjevi su bili kompletni i koji su ispunjavali uslove.
- U okviru zanatske djelatnosti (planirano 180.000 KM) subvencije su odobrene za svih 20 poslodavaca koji su ispunjavali uslove u ukupnom iznosu od 150.500 KM, pa je prestalo 29.500 KM neraspoređenih sredstava.
- Za trgovinsku djelatnost planirano je 60.000 KM, a subvencije su odobrene za 8 poslodavaca u ukupnom iznosu od 58.000 KM.
- Za subvencije u uslužnoj djelatnosti (gdje je pristiglo najviše zahtjeva) komisija je preusmjerila preostala/neraspoređena sredstva iz proizvodne, zanatske i trgovinske djelatnosti (ukupno 32.500 KM), te je uz planiranih 58.500 KM raspoređeno ukupno 91.000 KM na 15 poslodavaca.

Potrebno je preciznije definisati pod kojim uslovima komisija može preinačiti prvobitni plan, odnosno izvršiti preraspodjelu sredstava koja su planirana za jednu grupu djelatnosti i usmjeriti ih za drugu grupu djelatnosti.

Subvencije za samozapošljavanje (planirano 200.000 KM) raspoređene su po djelatnostima na sljedeći način: proizvodna djelatnost - ukupno 76.000 KM za 16 lica;

zanatska djelatnost – ukupno 70.000 KM na 14 lica; djelatnost starih i umjetničkih zanata – 7.000 KM za jedno lice; trgovinska djelatnost – 19.000 KM za četiri lica i uslužna djelatnost – ukupno 28.000 KM za 5 lica. S obzirom da je jedno lice neposredno nakon potpisivanja ugovora odustalo od subvencije, komisija je 7.9.2016. godine podnijela Izmjene u Prijedlogu za dodjelu subvencija za zapošljavanje i samozapošljavanje (sredstava dodijeljena licu kojem prvobitno nisu bila odobrena zbog nedostatka sredstava, u iznosu 5.000 KM).

Odjeljenje za privredu vodi evidenciju o svim pristiglim, odobrenim i odbačenim zahtjevima, po aplikantima i po vrsti subvencije. Odjeljenje za privredu, takođe, vodi pomoćnu evidenciju svih potpisanih ugovora i izmirenja obaveza (po tranšama) za svaki ugovor. Inspekcijски organi nisu vršili nadzor, a dio redovne kontrole je vršilo Odjeljenje za privredu pri isplatama 2. i 3. tranše (u skladu s pravilnikom), kroz kontrolu zaposlenih radnika za koje su dodijeljene subvencije (Izveštaj Poreske uprave RS o broju zaposlenih) i kontrolu izmirenih obaveza (uvjerenje Poreske uprave o izmirenim porezima i sporednim poreskim davanjima i ostalim naknadama koje su u nadležnosti PU RS; a za one koji su obveznici PDV-a i uvjerenje iz UIO BiH o izmirenim obavezama po osnovu indirektnih poreza).

Do 31.12.2016. godine na ime subvencija za zapošljavanje i samozapošljavanje iz 2016. godine isplaćena je prva tranša u iznosu od 423.350 KM (od dodijeljenih 798.500 KM), dok su preostale dvije tranše plaćane tokom 2017. godine, u skladu sa Pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja subvencija za zapošljavanje novih radnika i samozapošljavanje u proizvodnim, zanatskim i uslužnim djelatnostima.

Međutim, podatke o obavezama, tj. neisplaćenim sredstvima po osnovu zaključenih ugovora o subvencijama za 2016. godinu (2. i 3. tranša) nisu sa 31.12.2016. godine dostavljeni iz Odjeljenja za privredu u Odjeljenje za finansije kako bi se isti evidentirali shodno odredbama Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama i MRS-JS 19: Rezervisanja, potencijalna imovina i potencijalne obaveze.

Na taj način se ne iskazuje u potpunosti tačno izvršenje budžeta za subvencije, s obzirom na to da se subvencije čije se plaćanje proteže na dvije ili više godina iskazuje na gotovinskom principu, a ne na obračunskom (po isplati, a ne po zaključenom ugovoru). U tom smislu su obaveze (na kontu 227311 – Kratkoročna rezervisanja) i obračunski rashodi (za rezervisanja po osnovu obaveza) na 31.12.2016. godine podcijenjene za najmanje 375.150 KM, što nije u skladu sa čl. 79, stavovi (2) i (3) Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za korisnike prihoda budžeta (analogno: čl. 82. novog Pravilnika). Imajući u vidu da su ove subvencije uslovne (tj. postoji mogućnost da korisniku subvencije ne bude isplaćena druga i naredne tranše) potrebno je da Odjeljenje za privredu i Odjeljenje za finansije uspostave komunikaciju u pogledu evidentiranja svih plaćanja i svih razlika koje eventualno mogu nastati u odnosu na početno potpisani ugovor.

Kada izmirenje obaveza po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje postane izvjesno, njihov iznos se knjigovodstveno iskazuje na odgovarajućim kontima rashoda i izdataka i stvarnih obaveza uz istovremeno isknjižavanje rezervisanja u korist obračunskih prihoda (od ukidanja rezervisanja). Ukoliko po osnovu rezervisanja neće doći do odliva budžetskih sredstava, vršiće se njihovo ukidanje u korist obračunskih prihoda (7713) – kako je predviđeno u članu 82. (novog) Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike.

Preporučujemo gradonačelniku da omogući da se:

- **računovodstveno evidentiranje subvencija čije isplate se protežu na dvije ili više fiskalnih godina vrši u skladu sa članom 82. (novog) Pravilnika o**

budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike i zahtjeva MRS-JS 19: Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva, a na bazi ažurnih informacija koje Odjeljenju za finansije dostavlja odjeljenje resorno nadležno za subvencije.

Preporučujemo da se provede preporuka interne revizije iz izvještaja IRV03-17 od 24.10.2017. godine koje se odnose na:

- dostavljanje informacije Odjeljenju za finansije o preostalim obavezama i razgraničenjima;
- uspostavu adekvatnih kontrolnih postupaka u pogledu nadzora nad korisnicima sredstava za subvencije zapošljavanja i samozapošljavanja;
- evidentiranje mjenica u vanbilansnoj evidenciji Grada Banja Luka, kao i njihovo popisivanje.

Subvencije kod Gradske razvojne agencije realizuje se Program subvencija za dio kamate na kredite Garantnog fonda Gradske razvojne agencije (iz 2013. godine), kao direktne finansijske pomoći preduzetnicima na teritoriji Grada s ciljem otvaranja novih radnih mjesta ili očuvanja postojećih. Iznos subvencije na dio kamate je 50% od kamate utvrđene ugovorom sa bankom (gdje je Gradska razvojna agencija izdala garanciju putem Garantnog fonda). Ukupno je tokom 2016. godine isplaćeno 12.893 KM po osnovu 18 ugovora o kreditu, što je 43% od planiranih 30.000 KM za ove namjene kod Gradske razvojne agencije. Uslov za priznavanje 50% kamate je uredna otplata (za prethodnu godinu).

6.1.2.5. Grantovi

Grantovi su planirani rebalansom budžeta u iznosu od 5.326.150 KM, dok je njihovo ukupno izvršenje za 2016. godinu 4.757.373 KM, odnosno 89%. Najznačajniji (po iznosu) u revidiranoj godini su: tekući grant u oblasti sporta – sportskim organizacijama na području Grada (ukupno 1.189.308 KM), tekući grant Olimpijskom bazenu (885.000 KM), tekući grant JZU „Dom zdravlja“ (837.219 KM), tekući grant boračkim organizacijama (447.828 KM), tekući grant političkim partijama (367.078 KM), tekući grant za kulturu, omladinu i udruženja građana (pojedinačno za: amaterizam, izdavaštvo, organizaciju manifestacija, udruženja, projektne aktivnosti, biblioteke i muzeje) ukupno 614.273 KM, tekući grant udruženjima nacionalnih manjina (145.314 KM), tekući grant za udruženja iz oblasti obrazovanja (111.366 KM), te ostali tekući i manji kapitalni grantovi – omladinskim organizacijama, neprofitnim subjektima, namjenski za izgradnju spomen obilježja itd. (ukupno: 444.549 KM).

Tekući grant Olimpijskom bazenu je planiran u iznosu od 910.000 KM, a iskazano je izvršenje od 885.000 KM, što je 97% od rebalansa. Olimpijskim bazenom na osnovu Odluke od 26.06.2009 („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br. 18/09) i zaključenih ugovora upravlja d.o.o. „Aquana“ Banjaluka (posebna revizija RV064-17).

Tekući grant političkim partijama (367.078 KM), planiran je u iznosu od 398.800 KM što je izvršenje od 92%. Osnov za isplatu ovih grantova je Zakon o finansiranju političkih stranaka iz budžeta Republike, grada i opštine („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 65/08). Sredstva za finansiranje političkih stranaka i odbornika prema Odluci o finansiranju političkih stranaka i klubova odbornika iz budžeta Grada Banja Luka, utvrđuju u iznosu od 0,22% ukupnih budžetskih prihoda iz prethodne godine (za rad političkih stranaka), odnosno 0,09% ukupnih budžetskih prihoda iz prethodne godine za rad klubova odbornika u Skupštini Grada. Ukupan iznos se dijeli sa brojem odbornika i sa 12 mjeseci, tako da se dobije pripadajući iznos za pokriće troškova po odborniku mjesečno. Raspodjela se vrši na osnovu pojedinačnih odluka o trošenju sredstava potpisanih od strane predsjednika klubova odbornika (odnosno odbornika koji je za to

ovlašten), a prema odredbama Odluke o načinu, kriterijumima i uslovima za raspodjelu sredstava za rad klubova odbornika i odbornika koji nemaju klubove u Skupštini Grada.

Krajem 2016. godine usvojena je nova odluka koja se odnosi na način finansiranja političkih stranaka iz budžeta Grada i način, kriterijume i uslove za raspodjelu sredstava za rad klubova odbornika i odbornika koji nisu u sastavu klubova odbornika u Skupštini Grada. Pomenutom odlukom je procenat od 0,22% ukupnih budžetskih prihoda iz prethodne godine (za rad političkih stranaka) smanjen na 0,21%, a procenat ukupnih budžetskih prihoda iz prethodne godine za rad klubova odbornika i odbornika koji nisu u sastavu klubova odbornika u Skupštini Grada povećan sa 0,09% na 0,13%.

Tekući grantovi organizacijama i udruženjima građana iz budžeta Grada za 2016. godinu dodjeljivani su u skladu sa odredbama zakonskih propisa (Zakon o udruženjima i fondacijama, Zakon o sportu, Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, Zakon o omladinskom organizovanju) kao i odredbama drugih zakona koji regulišu nadležnost jedinica lokalne samouprave (Zakon o lokalnoj samoupravi, Zakon o socijalnoj zaštiti i dr.). Revizijom je utvrđeno da se za oblasti za koju se dodjeljuju grantovi doneseni odgovarajući program razvoja ili program (su)finansiranja, što je u nadležnosti Skupštine Grada, utvrđeni su kriterijumi i način dodjele sredstava, izvršeno je rangiranje (utvrđuju se i preispituju prioriteti) udruženja, organizacija i društava od interesa za Grad i kategorizacija sportskih organizacija, a raspodjela sredstava se vrši prema planiranim iznosima, raspoloživom budžetu i putem javnog oglašavanja (gdje god je to predviđeno). Kada su sredstva dodjeljivana na osnovu javnog poziva, gradonačelnik je formirao komisiju koja je vršila ocjenjivanje i rangiranje zahtjeva. Sa organizacijama kojima se dodjeljuju sredstva granta potpisuju se pojedinačni ugovori, te se zahtjeva pravdanje sredstava, što je uslov za dodjelu sredstava naredne godine.

Udruženja od interesa za grad su prema programskim ciljevima razvrstana na udruženja iz sedam oblasti djelovanja. Odjeljenje za društvene djelatnosti je u 2016. godini imalo u evidenciji 416 udruženja građana na području Grada, koja djeluju na osnovu Zakona o udruženjima i fondacijama („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 52/01 i 42/05). Od navedenog broja je 68 bilo sa statusom od interesa za Grad. Odlukom o kriterijumima, uslovima i načinu utvrđivanja statusa udruženja od interesa za Grad („Službeni glasnik Grada Banjaluka“, broj: 4/14) definisano je da se status udruženja utvrđuje na osnovu javnog konkursa, kojeg raspisuje gradonačelnik prije isteka dvije godine od stupanja na snagu prethodne odluke. Javni konkurs za utvrđivanje statusa udruženja od interesa za Grada je bio raspisan od 15.06. do 15.7.2016. godine. Imenovana Komisija je utvrdila da je po osnovu javnog poziva za utvrđivanje udruženja od interesa za Grad u 2016. godini pristiglo 47 prijava, te je sačinila rang listu sa prijedlogom utvrđivanja statusa udruženja od interesa za grad (za naredne dvije godine).

Skupština Grada je na sjednici od 15.12.2016. godine prihvatila Informaciju o godišnjim aktivnostima udruženja građana/NVO od interesa za Grad i aktivnostima ostalih udruženja građana/NVO na području grada Banjaluke za 2016. godinu i pri tome donijela Zaključak („Službeni glasnik Grada Banja Luka“ br. 37/16) kojim se nalaže Odjeljenju za društvene djelatnosti da izvrši provjeru rada i godišnjih aktivnosti svih udruženja sa statusom udruženja od interesa za grad Banja Luku, za period 01.01.2015 – 31.12.2016. godine, a u cilju kontrole ispunjavanja uslova na osnovu kojih su proglašeni udruženjima od interesa za Grad i da, potom, dostavi Skupštini Grada informaciju o tome koja su udruženja realizovala svoje programske aktivnosti, sa prijedlogom mjera za ukidanje statusa udruženja od interesa za Grad, za udruženja koja ne ispunjavaju uslove ili ne ispunjavaju svoje programske aktivnosti.

Tekući grant u oblasti sporta – sportskim organizacijama na području Grada (ukupno iskazano u iznosu od 1.189.308 KM), u odnosu na rebalans budžeta su realizovani sa

96%, a odnose se na: tekuće grantove organizacijama i udruženjima iz oblasti sporta (1.052.171 KM), tekuće grantove sportskim organizacijama lica sa invaliditetom (79.586 KM), grant za razvoj plivačkog sporta – škola plivanja (30.000 KM) i grant za školski i studentski rekreativni sport (27.550 KM).

U revidiranom periodu u Gradu je evidentirano 252 sportska subjekta registrovanih u 40 grana sporta, od toga je: 227 sportskih organizacija (od čega 13 sportskih organizacija invalidnih lica) i 25 granskih sportskih saveza Grada. Najmasovnija grana sporta je fudbal koji ima 30 sportskih organizacija. Sportovi i sportske organizacije su na osnovu Pravilnika o kategorizaciji sportskih grana i sportskih organizacija Grada Banja Luka razvrstane u tri kategorije sportskih organizacija od interesa za Grad.

Kroz tekući grant – sredstva za zdravstvenu zaštitu i sredstva za obrazovanje finansirani su: JZU „Dom zdravlja“ (193.854 KM), JU „Radnički univerzitet“ (39.000 KM) i JU „Srednjoškolski dom“ (69.666 KM).

Grantovi za finansiranje MZ po odlukama savjeta MZ i grantovi kao podrška projektima MZ na uređenju prostora za vlastito učešće planirani su u iznosu od 200.000 KM, ali nije bilo realizacije na ovoj poziciji.

Kapitalni grantovi za podršku projektima za jačanje energetske efikasnosti planirani su u iznosu su 173.000 KM i u 2016. godini nisu uopšte realizovani.

6.1.2.6. Doznake na ime socijalne zaštite koje se isplaćuju iz budžeta

Doznake su u KFI Grada za 2016. godinu iskazane u ukupnom iznosu od 13.137.610 KM, što je za 1% više u odnosu na rebalans, a odnose se na: doznake građanima (9.505.318 KM), doznake institucijama obaveznog socijalnog osiguranja (464.298 KM) i doznake pružaocima usluga socijalne zaštite (3.167.994 KM).

Doznake pojedincima najvećim dijelom se odnose na doznake koje isplaćuje Centar za socijalni rad (10,88 miliona KM) i na stipendije (1,5 miliona KM). Finansijski izvještaji Centra za socijalni rad su za 2016. godinu bili predmet posebne revizije (RV054-17), a stipendije su u značajnoj mjeri obuhvaćene revizijom učinka „Stipendiranje studenata u Republici Srpskoj“.

6.1.2.7. Izdaci za nefinansijsku imovinu

Izdaci za nefinansijsku imovinu su rebalansom planirani u iznosu od 26.524.346 KM, a njihovo izvršenje je iskazano u ukupnom iznosu od 18.699.459 KM, odnosno za 7,82 miliona KM ili za 30% manje od planiranih. U strukturi iskazanih izdataka, najznačajniji su izdaci za pribavljanje zgrada i objekata (5.649.259 KM), izdaci za pribavljanje zemljišta (5.318.973 KM), izdaci za investiciono održavanje, rekonstrukciju i adaptaciju objekata (2.920.210 KM) i izdaci za nabavku opreme (2.928.181 KM), te svi ostali izdaci za nefinansijsku imovinu (zalihe, nematerijalna imovina, biološka i investiciona imovina, izdaci po osnovu PDV-a).

Na fondu 02, koji se odnosi na vlastite prihode budžetskih korisnika iskazano je ukupno 679.029 KM izdataka za nefinansijsku imovinu, od čega: za zalihe (388.019 KM), po osnovu PDV-a (118.895 KM), za nabavku opreme (135.843 KM) i kao ulaganja u objekte (35.605 KM).

Iznos na fondu 05 (sredstva po posebnim projektima) od 668.222 KM, odnose se na realizaciju kreditnih sredstava Svjetske banke za izgradnju mosta u Vrbanji, naselje Česma – o čemu je navedeno i pod 6.1.1.4.

Izdaci za izgradnju i pribavljanje zgrada i objekata, rebalansom budžeta su planirani u iznosu od 10.410.811 KM, a ostvareni su u ukupnom iznosu od 5.649.259 KM, što je

54% od plana. U odnosu na prethodnu godinu, izdaci za pribavljanje zgrada i objekata veći su za 81%.

Izdaci za pribavljanje zgrada i objekata u značajnoj mjeri se odnose na ulaganja u Poslovnu zonu Ramići, ukupno 2.059.633 KM (saobraćajnice sa infrastrukturom), izgradnju vodovodnih i kanalizacionih mreža (1.250.705 KM), izgradnju mostova (552.108 KM), pomoćnog terena kod gradskog stadiona (200.823 KM), te drugih objekata (za boračke kategorije, opremanje vrtića, opremanje zemljišta, vodovodne mreže na seoskom području itd.). Od ukupnih izdataka za izgradnju i pribavljanje zgrada i objekata u 2016. godini dio od 74.155 KM se odnosi na izgradnju stambenih objekata i jedinica za posebne socijalne grupe-boračkih stanova za trajno stambeno zbrinjavanje PPB I RVI u naselju Ada.

Osim iz budžetskih sredstava (fond 01), izdaci za pribavljanje zgrada i objekata iskazani su i iz vlastitih sredstava budžetskih korisnika (fond 02) u iznosu od 35.605 KM i iz sredstava fonda 05 u iznosu od 668.222 KM, što je ukupno ulaganje u pribavljanje zgrada i objekata od 6.353.076 KM. Od navedenog iznosa 529.964 KM su rezervisana budžetska sredstva iz 2016. godine (u skladu sa čl. 98 Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za korisnike prihoda budžeta Republike, opština, gradova i fondova), dok je utrošak rezervisanih sredstava iz prethodnih godina za pribavljanje zgrada i objekata u 2016. godini ukupno iskazan u iznosu od 527.930 KM.

Revizijom je utvrđeno kod Centra za razvoj i unapređenje sela da izdaci za izgradnju javne rasvjete (ukupno 227.195 KM), najmanje u iznosu od 185.613 KM nisu zasnovani na vjerodostojnoj i kompletnoj tehničkoj i knjigovodstvenoj dokumentaciji, a da priložena dokumentacija ne zadovoljava osnovne elemente iz definicije knjigovodstvene isprave prema čl. 8. i 9. Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske. Računom od 29.1.2016. godine za "izgradnju rasvjete", u iznosu od 93.086 KM, paušalno je fakturisana izgradnja rasvjete (1 kom) uz pozivanje na ugovor iz 2013. godine. Navedeni račun ne sadrži osnovne elemente ulazne kontrole njegove suštinske i formalne ispravnosti, niti predstavlja bilo privremenu bilo okončanu građevinsku situaciju sa obračunom izvedenih, naplaćenih i novofakturisanih radova. S obzirom na to da nije ovjeren od naručioca ili nadzornog organa, te da se poziva na ugovor iz 2013. godine neophodno je da u prilogu sadrži obrazloženje za kašnjenje, izvod iz dnevnika i građevinske knjige, te ovjeru imenovanog nadzornog organa. Za zakašnjenje poslije predviđenog roka završetka radova (20 dana od početka izvođenja radova) ugovorom su predviđeni penali od 5 promila ugovorene cijene po danu kašnjenja, na najviše 5% od ugovorene cijene. Penali nisu obračunati i naplaćeni. Slično je i kod ostalih uzorkom obuhvaćenih računa. U Izvještaju o radu za 2016. godine koji se podnosi Skupštini Grada, nije navedeno da je bilo novih ulaganja za javnu rasvjetu, već samo održavanje.

Za prekoračenje od 20% po rebalansu planiranih sredstava za javnu rasvjetu, nije pribavljeno rješenje o preraspodjeli (realokaciji) sredstava što nije u skladu sa članom 10, stav (2) Odluke o izvršenju budžeta Grada Banja Luka za 2016. godinu („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br. 30/15 i 18/16).

Kod izdataka za izgradnju vodovoda u Centru za razvoj i unapređenje sela (ukupno iskazani 95.550 KM), za iznos od najmanje 28.027 KM nije moguće potvrditi da je transakcija zasnovana na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi. Naime, priložen je dokument „prva privremena situacija“ čiji se datum izdavanja 25.11.2016, odnosi na radove po ugovoru od 26.09.2012. godine koji su izvršeni zaključno sa oktobrom 2013. Kako je navedeno, od ukupno ugovorenih 93.423 KM, dio od 65.396 KM je plaćen avansno, a preostali dio (po ovoj, prvoj situaciji) je 28.027 KM. Navedeno upućuje da su izvršeni radovi do ukupno ugovorenog iznosa, ali nije definisano aktiviranje investicije po

ovom poslu, nije potpisao šef gradilišta, nema priloženog izvoda iz dnevnika i građevinske knjige, niti je obrazloženo zbog čega se radovi „fakturišu“ tri godine nakon izvođenja.

Izdaci za investiciono održavanje, adaptaciju i rekonstrukciju zgrada i objekata, koji su iskazani u iznosu od 2.920.210 KM, veći dio se odnosi na izdatke za održavanje i rekonstrukciju gradskih saobraćajnica i mostova, te lokalnih i nekategorisanih puteva (2.123.723 KM) u nadležnosti Gradske uprave.

Planom kapitalnih investicija Grada Banja Luka za period od 2015. do 2017. godine („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br. 6/16) koga je Skupština Grada donijela 3.3.2016. godine, u oblasti saobraćajne infrastrukture predviđeno je ulaganje od 15.179.854 KM kroz 12 projekata (ukupna vrijednost planiranih projekata je oko 40,72 miliona KM), što je oko 13% ukupnih predviđenih investicija za tri godine. Od toga je najveći iznos kapitalnih ulaganja u saobraćajnu infrastrukturu predviđen za 2017. godinu (9.289.730 KM), dok je za 2016. godinu predviđeno ulaganje od 3.992.217 KM (1.865.000 KM redovna budžetska sredstva; 1.904.831 KM kreditna sredstva i 222.385 KM ostali izvori finansiranja).

Rebalansom budžeta za 2016. godinu je planirano:

- 583.000 KM izdataka za izgradnju saobraćajnica i mostova. U odnosu na rebalansom planirana sredstva realizovano je 552.108 KM ili 95%, a radi se o izdacima za most preko Šargovačkog potoka, tehnički prijem mosta u Vrbanji i dio ulaganja za parking kod Zavoda za fizikalnu medicinu finansirani su iz budžetskih izdataka.
- 1.185.000 KM izdataka za investiciono održavanje, rekonstrukciju i adaptaciju gradskih saobraćajnica i mostova, od čega je realizovano 1.155.710 KM ili 97,5%.
- 845.000 KM izdataka za investiciono održavanje, rekonstrukciju i adaptaciju lokalnih i nekategorisanih puteva, od čega je realizovano 941.768 KM ili 111%.
- 150.000 KM izdataka za investiciono održavanje, rekonstrukciju i adaptaciju lokalnih i nekategorisanih puteva iz namjenskih sredstava po Zakonu o šumama, od čega je realizovano 26.245 KM ili 17,5%.

Iz kreditnih sredstava finansirana je realizacija dijela projekta Poslovne zone Ramići (saobraćajnica sa infrastrukturom), u iznosu od 1.491.324 KM (ukupno uz finansiranje iz budžetskih sredstava od 568.633 KM ovo ulaganje iznosi 2.059.957 KM) i izgradnja mosta u Vrbanji (naselje Česma) iz kredita Svjetske banke – posredstvom Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u iznosu od 668.222 KM (detaljnije u dijelu 6.1.1.4).

Kod budžetskih korisnika, najznačajnija investiciona ulaganja iskazala je JU SC „Borik“ za sanaciju i rekonstrukciju dijela krovništa, parketa, ulaznog hola, vrata i alu-stolarije, te drugih sanacionih i rekonstrukcionih radova u SD „Borik“ i SD „Obilićevo“ (334.122 KM).

Izdaci za pribavljanje zemljišta (5.318.973 KM), od čega su:

- Izdaci za pribavljanje zemljišta po ugovorima sa investitorima za finansiranje i opremanje gradskog građevinskog zemljišta (3.760.951 KM),
- Izdaci za zemljište za izgradnju infrastrukturnih objekata (1.148.115 KM) i
- Eksproprijacije po sudskim izvršnim rješenjima (409.908 KM).

Izdaci za nabavku opreme (2.928.181 KM), od čega se na nabavku terenskih vozila i opreme za potrebe civilne zaštite i vatrogasne jedinice odnosi 2.440.850 KM, a preostali iznos na veći broj manjih nabavki kod budžetskih korisnika (komunalna orema, prevozna

sredstva, računarska oprema, namještaj, saobraćajna signalizacija, parking aparati i drugo).

6.1.2.8. Izdaci za otplatu dugova

Izdaci za otplatu dugova su rebalansom planirani u iznosu od 20.811.861 KM, a iskazani su u ukupnom iznosu od 20.502.426 KM ili sa 99%.

U strukturi, izdatke za otplatu dugova čine: izdaci za otplatu glavnice primljenih zajmova u zemlji (17.121.101 KM) i izdaci za otplatu ostalih dugova (3.381.325 KM).

Izdaci za otplatu glavnice primljenih zajmova u zemlji (17.121.101 KM) evidentirani su kod Gradske uprave i odnose se na izdatke za otplatu glavnice primljenih zajmova od banaka u zemlji (15.174.320 KM) i zajmova od entiteta – ino krediti (1.946.781 KM). U okviru izdataka, iskazana je i otplata kratkoročnog kredita u iznosu od 3.500.000 KM. Izvršenje je u okviru sredstava odobrenih rebalansom budžeta. (Detaljnije o kreditima pod 6.3.2.1. i 6.3.2.2.).

Izdaci za otplatu ostalih dugova su u odnosu na rebalans budžeta za 2016. godinu izvršeni sa 90%. Od ukupnog iznosa od 3.381.325 KM, dio od 2.994.771 KM je evidentiran kod Gradske uprave, a 386.554 KM kod nižih budžetskih korisnika.

Značajno povećanje izdataka za otplatu ostalih dugova kod Gradske uprave je, između ostalog, rezultat evidentiranja pokrića dijela deficita iz 2012. godine, a na osnovu Odluke o pokriću kumuliranog deficita budžeta Grada Banja Luka na dan 31.12.2015. godine („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br. 17/16) u iznosu od 2.461.219 KM (korigovano za neutrošena rezervisana sredstva iz ranijih godina), zatim povrata sredstava kaucija za licitacije, garancija za ozbiljnost ponude i garancija za dobro izvršenje posla (287.442 KM) i izmirenje obaveza za više ili pogrešno uplaćene poreze i drugih obaveza (52.728 KM).

Iznos od 193.380 KM se odnosi na dio otplate obaveza po reprogramu za električnu energiju (rata po Sporazumu o nagodbi br. M122/15 o reprogramiranju duga po računima za utrošenu električnu energiju od 17.4.2015. godine). Predmet ovog ugovora je izmirenje ukupnog duga po računima za utrošenu električnu energiju zaključno sa 31.1.2015. godine, koji iznosi 1.487.428 KM, od čega se iznos od 1.353.675 KM odnosi na glavni dug, a 133.753 KM su obračunate kamate na glavni dug. Grad Banja Luka je preuzeo obavezu da glavni dug isplati u 84 jednake mjesečne rate od po 16.115 KM, a prva rata na plaćanje je dospjela 20.4.2015. godine. ZP „Elektrokrajina“ a.d. Banja Luka je preuzela obavezu da nakon što Grad Banja Luka isplati dug po Sporazumu, izvrši otpis kamate od 133.753 KM.

Kod pojedinačnih budžetskih korisnika na izdatke za otplatu obaveza iz ranijeg perioda se odnosi 386.554 KM, od čega je kod: Centra za razvoj i unapređenje sela 104.477 KM (ugovor o reprogramu po osnovu duga za električnu energiju), JU KC „Banski dvor“ 38.797 KM (reprogram za električnu energiju od 30.449 KM i naknade iz ranijeg perioda 8.348 KM).

6.1.3. Budžetski rezultat (suficit/deficit)

Bruto budžetski suficit je iskazan u iznosu od 28.647.072 KM i za 2,88 milona KM ili za oko 9% je manji od planiranog. Tako iskazan suficit perioda je rezultat budžetskih prihoda u iznosu od 115.814.415 KM i budžetskih rashoda u iznosu od 87.167.343 KM.

S obzirom na to da su iskazani i ukupni neto izdaci za nefinansijsku imovinu od 16.901.506 KM, budžetski suficit Grada za period 1.1 – 31.12.2016. godine iznosi 11.745.566 KM, tj. za 7% više u odnosu na planirano.

Tako nastao budžetski suficit u revidiranoj godini (kao kumulativni rezultat budžetskih prihoda i primitaka od nefinansijske imovine, s jedne, i budžetskih rashoda i izdataka za nefinansijsku imovinu, sa druge strane), umanjen za negativan efekat neto finansiranja budžeta za 2016. godinu, u iznosu od 10.653.050 KM, čini ukupan iskazani budžetski suficit raspoloživ za raspodjelu u iznosu od 1.092.516 KM.

6.2. Bilans uspjeha

6.2.1. Prihodi

Prihodi su u bilansu uspjeha iskazani u iznosu od 138.252.928 KM. U odnosu na ukupne budžetske prihode koji su iskazani u izvještajima o izvršenju budžeta (PIB i PIF), a koji su objašnjeni u tački 6.1.1. ovog izvještaja, prihodi u bilansu uspjeha su veći za prihode obračunskog karaktera.

Prihodi obračunskog karaktera su (po definiciji) oni prihodi koji ne uzrokuju prilive gotovine i kao takvi se ne planiraju u budžetu nego se evidentiraju isključivo u cilju izrade finansijskih izvještaja.

Prihodi obračunskog karaktera iskazani su u iznosu od 21.585.831 KM, a čine ih:

- prihodi od usklađivanja vrijednosti imovine, uglavnom poreskih potraživanja i drugih kratkoročnih potraživanja po raznim osnovama, ukupno u iznosu od 2.054.184 KM;
- dobiti od prodaje imovine – garaža u vlasništvu i pokretne imovine i opreme (1.189.050 KM),
- prihodi od ukidanja rezervisanja po osnovu obaveza (942.196 KM), rezervisanja za sudske sporove koji su plaćeni u toku 2016. godine ili je došlo do njihovog smanjenja,
- pomoći u naturi, odnosno pokriće troškova amortizacije imovine dobijene u naturi u ranijem periodu (primljene od međunarodnih organizacija i stranih država, od pravnih lica, entiteta i drugih nivoa vlasti), ukupno 863.340 KM;
- pozitivne kursne razlike na dugoročne obaveze u USD i SDR (67.599 KM),
- prihodi od realizacije zaliha i od promjene vrijednosti zaliha učinaka (435.645 KM) kod Ugostiteljske škole, Poljoprivredne škole i JU SC „Borik“; i
- ostali prihodi obračunskog karaktera (16.033.817 KM).

Prihodi od ukidanja rezervisanja po osnovu obaveza su iskazani u iznosu od 942.196 KM i odnose se na prihode od: ukidanja rezervisanih obaveza po sudskim sporovima koji su isplaćeni tokom 2016. godine (492.245 KM), smanjenja ranije rezervisanih obaveza po sudskim sporovima (447.661 KM) i ukidanja rezervisanih obaveza po obustavljenom sudskom sporu (2.290 KM).

Prihodi od usklađivanja vrijednosti imovine su iskazani u iznosu od 2.054.184 KM, a najvećim dijelom se odnose na: prihode obračunskog karaktera koji su evidentirani u GKT na osnovu Izvještaja iz jedinstvene evidencije o prijavljenim i uplaćenim porezima za period 01.01-31.12.2016. godine (1.619.479 KM), prihode od usklađivanja vrijednosti kratkoročnih potraživanja (411.131 KM) i prihode od usklađivanja vrijednosti proizvedene stalne imovine (23.573 KM).

Prihodi od usklađivanja vrijednosti kratkoročnih potraživanja se odnose na naplaćena sumnjiva i sporna potraživanja za gradske prihode po raznim osnovama u iznosu od 411.131 KM koja su u prethodnom periodu bila korigovana preko ispravke vrijednosti i obračunskih rashoda.

Prihodi po osnovu obračunatih pozitivnih kursnih razlika na obaveze iznose 67.532 KM, evidentirane su kod Gradske uprave i odnose se na pozitivne kursne razlike obračunskog karaktera i to na dugoročne (63.665 KM) i kratkoročne obaveze (3.867 KM) po kreditima iz inostranstva: kredit Svjetske banke za nabavku opreme za prikupljanje i transport čvrstog otpada (valuta USD), kredit Svjetske banke za rekonstrukciju i modernizaciju lokalnog puta Kola-Konotari-Zelenci (valuta SDR) i kredit Svjetske banke za Projekat hitnog oporavka od poplava (valuta SDR).

Ostali prihodi obračunskog karaktera su iskazani u iznosu od 16.033.817 KM, a najvećim dijelom se odnose na prihode po osnovu prenosa stanova za socijalne kategorije, u iznosu od 10.177.255 KM (tačka 6.3.1.4.), prihode obračunskog karaktera koji su evidentirani u Glavnoj knjizi grada na osnovu Izvještaja iz jedinstvene evidencije o prijavljenim i uplaćenim porezima za period 01.01-31.12.2016. godine (2.548.408 KM) i razliku nenaplaćenih i naplaćenih potraživanja Grada po osnovu prihoda koji su evidentirani u skladu sa MRS-JS 23: Prihodi od transakcija koje nisu transakcije razmjene u 2016. godini (1.721.051 KM).

Grad je u finansijskim izvještajima za period 01.01-31.12.2016. godine iskazao poslovne događaje navedene u Izvještaju iz jedinstvene evidencije o prijavljenim i uplaćenim porezima Poreske uprave Republike Srpske u skladu sa procedurom definisanom Uputstvom o primjeni MRS-JS 23: Prihodi od transakcija koje nisu transakcije razmjene (porezi i prenosi). Budući da postoje značajna odstupanja iznosa poreskih potraživanja iskazanih u navedenom izvještaju i poslovnim evidencijama Grada, isti je prilikom evidentiranja poslovnih događaja izvršio prilagođavanje izvještaja Poreske uprave Republike Srpske na način da je iz izvještaja eliminisao poreska potraživanja i prihode koji su predmet njegove poslovne evidencije. Kako se propisuje instrukcijama Ministarstva finansija u vezi evidentiranja javnih prihoda, korekcije knjiženja u skladu sa MRS-JS 3: Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške, za 2016. godinu i ranije vrši se korektivnim knjiženjem početnih stanja na kontima bilansa stanja u 2017. godini, uz obavezu objelodanjivanja kroz korekciju uporednih podataka prethodne godine i obavezna obrazloženja.

6.2.2. Rashodi

Rashodi su u bilansu uspjeha iskazani u iznosu od 130.008.609 KM. U odnosu na ukupne budžetske rashode koji se iskazuju u izvještajima o izvršenju budžeta (PIB i PIF), a koji su objašnjeni u tački 6.1.2. ovog izvještaja, rashodi u bilansu uspjeha su veći za rashode obračunskog karaktera. Rashodi obračunskog karaktera su oni rashodi koji ne uzrokuju odlive gotovine i kao takvi se ne planiraju u budžetu nego se evidentiraju isključivo u cilju izrade finansijskih izvještaja.

U bilansu uspjeha Grada za 2016. godinu obračunski rashodi su iskazani u iznosu od 42.116.739 KM, a odnose se na:

- Rashode amortizacije, u ukupnom iznosu od 26.134.750 KM,
- Rashode od usklađivanja vrijednosti imovine (12.471.128 KM), od kojih su najznačajniji rashodi od usklađivanja vrijednosti potraživanja koja se prate u pomoćnim evidencijama Gradske uprave (uključujući i evidencije ZIBL-a): prenos redovnih potraživanja na sumnjiva i sporna (7.987.315 KM), zatim usklađivanje vrijednosti potraživanja koja su uknjižena na bazi izvještaja Poreske uprave Republike Srpske o nenaplaćenim poreskim potraživanjima Grada za period 01.01-31.12.2016. godine (4.446.391 KM) i usklađivanja vrijednosti potraživanja kod pojedinačnih budžetskih korisnika (ukupno 37.432 KM).

Finansijski rashodi obračunskog karaktera, tj. rashodi po osnovu obračunatih negativnih kursnih razlika na obaveze iskazani su u iznosu od 102.658 KM, evidentirani su kod Gradske uprave i odnose se na obračunate negativne kursne razlike i to na dugoročne (101.328 KM) i kratkoročne obaveze (1.330 KM) po kreditima iz inostranstva: kredit Svjetske banke za nabavku opreme za prikupljanje i transport čvrstog otpada (valuta USD), zatim kredit Svjetske banke za rekonstrukciju i modernizaciju lokalnog puta Kola-Konotari-Zelenci i kredit Svjetske banke za hitan oporavak od poplava (valuta SDR).

U finansijskim izvještajima Grada su rashodi obračunskog karaktera podcijenjeni za najmanje 1.237.440 KM, od čega se 375.150 KM odnosi na revidiranu godinu, a preostali iznosi na prethodni period, zbog toga što:

- Nije izvršeno rezervisanje po osnovu obaveza na 31.12.2016. godine, u iznosu od najmanje 375.150 KM, na osnovu ugovorenih subvencija za zapošljavanje i samozapošljavanje (tačka 6.1.2.4);
- U Centru za razvoj i unapređenje sela nije izvršena korekcija plasmana dospjelih na naplatu u iznosu od 226.154 KM kako je detaljnije objašnjeno pod 6.3.1.1. ovog izvještaja.
- U Centru za razvoj i unapređenje sela nije izvršena korekcija potraživanja po osnovu PDV-a u iznosu od 575.981 KM razlike između akontacionog i obračunatog poraza na dodatu vrijednost koja nisu priznata od strane UIO i za koja je postojala značajna neizvjesnost naplate (pod 6.3.1.1.).
- U Centru za razvoj i unapređenje sela nije izvršena korekcija potraživanja (kratkoročno razgraničenih rashoda) na ime datih avansa u ranijem periodu, u iznosu od 60.155 KM (pod 6.3.1.1.).

6.2.3. Finansijski rezultat

U Bilansu uspjeha za period 01.01-31.12.2016. godine po osnovu razlike prihoda i rashoda Grad je iskazao pozitivan finansijski rezultat tekuće godine u iznosu od 8.244.319 KM.

Kako je navedeno u prethodnoj tački, finansijski rezultat je potrebno korigovati najmanje za iznos od 375.150 KM obračunskih rashoda i 2.250 KM rashoda po osnovu korišćenja roba i usluga, tako da je revizijom utvrđeni finansijski rezultat u Bilansu uspjeha Grada za 2016. godinu manji od iskazanog za 372.900 KM i iznosi 7.871.419 KM.

6.3. Bilans stanja

6.3.1. Aktiva

6.3.1.1. Kratkoročna finansijska imovina

Gotovina je iskazana u iznosu od 6.211.644 KM, a čine je novčana sredstva na bankovnim računima u iznosu od 6.179.107 KM i sredstva u blagajnama (Gradske uprave i budžetskih korisnika) od 32.537 KM.

Kratkoročni plasmani su ukupno iskazani u iznosu od 436.148 KM (neto), pri čemu su hartije od vrijednosti koje dospijevaju do godinu dana 183.651 KM, kratkoročni zajmovi 4.000 KM i dugoročno dati zajmovi koji dospijevaju do godinu dana 248.497 KM. Najveći dio od 226.154 KM kratkoročnih plasmana je iskazan kod Centra za razvoj i unapređenje sela po osnovu zajmova koji su dati poljoprivrednim proizvođačima u periodu od 2004 - 2009. godine za nabavku stoke i mehanizacije. Iako su zajmovi dospjeli na naplatu u ranijem periodu i nisu naplaćeni u roku od 12 mjeseci od datuma dospjeća, nije izvršena korekcija u skladu sa čl. 63 i 64 Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim

politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj, pa su na taj način kratkoročni plasmani kod Centra za razvoj i unapređenje sela precijenjeni za 226.154 KM, a obračunski rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti imovine podcijenjeni za navedeni iznos. U odnosu na početno stanje, pozicija kratkoročnih plasmana je manja za 21.342 KM, a u istom iznosu su iskazani primici od finansijske imovine po osnovu naplate.

Prema spisku dužnika kojim raspolaže Centar za razvoj i unapređenje sela, naplati potraživanja se u ranijem periodu pristupalo neujednačeno, nisu iskorišćeni instrumenti obezbjeđenja plaćanja (tamo gdje su postojali), u određenim slučajevima nije podignuta tužba, a u pojedinim slučajevima po sudskoj presudi ili zaključenom poravnanju nije postupano, te je došlo do zastare. Informacije o nenaplaćenim plasmanima nisu uopšte objelodanjene u napomenama uz finansijske izvještaje.

Od datih zajmova, najveći iznos dat je Udruženju proizvođača mlijeka "Gomionica" (20.000 KM) s kojim je prvobitno zaključen Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji (na ugovoru nema datuma, kao ni broja ugovora), a potom aneks ugovora prema kojem Centar za razvoj i unapređenje sela odobrava 30.000 KM i to: 20.000 KM kao kreditna beskamatna sredstva sa rokom otplate od najviše pet godina i „grejs“- periodom od jedne godine i 10.000 KM kao nepovratna sredstva. Udruženje „Gomionica“ nije otplatilo nijednu ratu kredita, nije iskorišćena mjenica koja je ostavljena kao obezbjeđenje plaćanja, niti je pokrenuta tužba. Reviziji nije dokumentovano da je vršena kontrola namjenskog korišćena podsticajnih sredstava koja su data pomenutom udruženju.

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da obezbjedi adekvatnu i potpunu analizu svih potraživanja po osnovu datih plasmana, da tu analizu učini dostupnom kroz napomene uz finansijske izvještaje i izvještaje o radu, a da se prije eventualnog otpisa nenaplativih plasmana obezbjedi saglasnost osnivača, shodno članu 64. stav (4) Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj.

Kratkoročna potraživanja su u Konsolidovanom bilansu stanja Grada na dan 31.12.2016. godine iskazana u iznosu od 164.517.779 KM (bruto), 129.195.613 KM (ispravke vrijednosti) i 35.322.166 KM (neto). U odnosu na prethodnu godinu, neto kratkoročna potraživanja su veća za 3,5 miliona KM ili za 11%. Odnose se na potraživanja: za nenaplaćene poreze, doprinose i neporeske prihode (20.735.859 KM), za poreze, doprinose i neporeske prihode za koje je produžen rok plaćanja, a dospijevaju na naplatu u roku od godinu dana (9.782.691 KM), po osnovu prodaje i izvršenih usluga (1.101.782 KM), po osnovu poreza na dodatu vrijednost (934.917 KM), za kamate, dividende i druge finansijske prihode (12.427 KM), od zaposlenih (7.861 KM), i ostala kratkoročna potraživanja (2.746.629 KM).

Sumnjiva i sporna potraživanja su iskazana u iznosu od 129.195.613 KM. Najvećim dijelom se odnose na potraživanja: za poreske i neporeske prihode prema Izvještaju Poreske uprave (40.497.038 KM), za korišćenje gradskog građevinskog zemljišta (26.390.956 KM), za komunalnu naknadu (30.704.849 KM), po osnovu zakupa poslovnih prostora i garaža prema podacima ZIBL-a (8.368.230 KM), po osnovu zakupa poslovnih prostora izdatih bez naknade za refundaciju PDV-a (1.068.303 KM), po tužbi za neizmirene obaveze za zakup reklamnih panoa Europlakat Istočna Ilidža (206.000 KM), od „Grand Trade“ d.o.o. Banja Luka za prodato zemljište (207.414 KM), za zakup gradskog zemljišta (49.035 KM), po sudskim presudama (3.625.620 KM), od KP Toplana a.d. Banja Luka za nabavku mazuta i davanje mazuta iz robnih rezervi (10.494.648 KM) i dr.

Procjena naplativosti i ispravka potraživanja predstavljaju kontinuiranu aktivnost unutrašnjih organizacionih jedinica koje su zadužene za vođenje odgovarajućih evidencija izdatih rješenja, ugovora i sl. Internim aktima nisu definisane procedure i zaduženja vezano za ispravku potraživanja. Takođe, kod provođenja popisa imovine i obaveza na dan 31.12.2016. godine, popisnoj komisiji koja je vršila popis potraživanja nisu dostavljene confirmacije salda potraživanja i obaveza u sklopu pripremnih radnji za vršenje popisa u smislu člana 15. stav 3. Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza, pa izvještaji o popisu ne sadrže informacije o usaglašenim i neusaglašenom saldima potraživanja sa kupcima, kao i razlozima zašto usaglašavanja nisu izvršena. Članom 9. Odluke o redovnom godišnjem popisu imovine i obaveza Grada je definisano da gradonačelnik odlučuje, između ostalog, o otpisu i ispravci vrijednosti sumnjivih i spornih potraživanja. Izvještaji popisnih komisija kao ni Odluka o usvajanju izvještaja o popisu imovine i obaveza i knjiženju razlika utvrđenih popisom na dan 31.12.2016. godine ne sadrže informacije o potraživanjima koja bi trebala biti korigovana, što bi trebalo da predstavlja osnovu za odlučivanje od strane nadležnog organa kako je propisano čl. 9 navedene odluke.

U toku 2017. godine provedeno je više odluka Skupštine Grada o konačnom otpisu nenaplativih potraživanja. Odluci Skupštine Grada o konačnom otpisu nenaplativih potraživanja prethodila je priprema analitičkog pregleda po dužnicima (kao sastavni dio odluke), uz detaljno obrazloženje pravnog osnova i razloga za donošenje odluke za svakog dužnika pojedinačno. U prilogu je i dokumentacija koja potvrđuje razloge predloženog otpisa (prestanak pravnog lica i preduzete radnje za naplatu potraživanja).

Potraživanja za nenaplaćene poreze, doprinose i neporeske prihode su iskazana u iznosu od 20.735.859 KM. Odnose se na potraživanja Gradske uprave (20.725.877 KM) i budžetskih korisnika (9.982 KM). Potraživanja Gradske uprave se najvećim dijelom odnose na potraživanja: od investitora po ugovorima za opremanje gradskog građevinskog zemljišta (11.479.279 KM), za poreske i neporeske prihode prema Izvještaju Poreske uprave Republike Srpske (5.180.844 KM), od fizičkih i pravnih lica za komunalnu naknadu (3.452.793 KM), od JP Šume Srpske a.d. Sokolac (473.670 KM), od ZP Hidroelektrane na Vrbasu a.d. Mrkonjić Grad (71.436 KM) i dr.

Potraživanja Grada od investitora po ugovorima za opremanje gradskog građevinskog zemljišta su iskazana u iznosu od 11.479.279 KM, a najvećim dijelom se odnose na potraživanja od Freeland Invest d.o.o. Banja Luka (924.662 KM), Grand Trade d.o.o. Banja Luka (2.955.303 KM), Uni Invest Nekretnine d.o.o. Banja Luka (461.320 KM), Hidro-kop d.o.o. Banja Luka (878.087 KM) i dr. Najveći dio iskazanih potraživanja je nastao po osnovu ugovora iz 2014. i 2015. godine. Iako se radi o potraživanjima koja su starija od godinu dana, Grad nije izvršio njihovu reklasifikaciju na datum bilansa na konta sumnjivih i spornih potraživanja, kako je definisano čl. 59. Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za korisnike prihoda budžeta republike, opština, gradova i fondova i čl. 64. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za budžetske korisnike u Republici Srpskoj. S obzirom na specifičnosti postupka utvrđivanje naknade za uređenje i opremanje gradskog građevinskog zemljišta, kao i trajanje i način opremanja građevinskog zemljišta za pojedine projekte do dobijanja građevinske dozvole:

Preporučujemo gradonačelniku da se prilikom predstojećih izmjena računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena, preciznije definišu okolnosti nastanka i utvrđivanja iznosa potraživanja od investitora po osnovu opremanja gradskog građevinskog zemljišta, kako bi se odredio rok nakon kojeg takva potraživanja prelaze u sumnjiva i sporna.

Potraživanja za poreze, doprinose i neporeske prihode za koje je produžen rok plaćanja, a dospijevaju na naplatu u roku od godinu dana su iskazana u iznosu od 9.782.691 KM. Odnose se na potraživanja za poreske i neporeske prihode prema Izvještaju Poreske uprave Republike Srpske (7.894.285 KM), od fizičkih i pravnih lica za: troškove uređenja građevinskog zemljišta na rate (585.355 KM), naknadu za korišćenje građevinskog zemljišta i komunalnu naknadu iz reprograma (1.095.226 KM) i korišćenje javnih površina – kiosci (207.825 KM). Skupština grada Banja Luka je 31.07.2008. godine donijela Zaključak o prihvatanju Informacije o naknadi za trajno korišćenje gradskog građevinskog zemljišta (trajna renta) i komunalnoj naknadi, kojim je definisano da se do izmjene Zakona o građevinskom zemljištu zastane sa donošenjem rješenja o utvrđivanju naknade za trajno korišćenje građevinskog zemljišta i naplate obaveza nastalih poslije 16.05.2003. g, te da se dugovanja po osnovu naknade za korišćenje građevinskog zemljišta nastala do 16.05.2003. godine i dugovanja po osnovu komunalne naknade nastala do 31.12.2007. godine reprogramiraju na period od 10 godina.

Potraživanja po osnovu prodaje i izvršenih usluga su iskazana u neto iznosu od 1.101.782 KM. Odnose se na potraživanja Gradske uprave (575.562 KM) i budžetskih korisnika (526.220 KM). Potraživanja Gradske uprave se najvećim dijelom odnose na potraživanja: po osnovu zakupa poslovnih prostora i garaža prema podacima ZIBL-a (228.460 KM), po osnovu zakupa poslovnih prostora izdatih bez naknade za refundaciju PDV-a (206.235 KM), od fizičkih i pravnih lica po osnovu zakupa gradskog građevinskog zemljišta (25.399 KM), od UG Kastel Levis (54.912 KM), Nova oprema d.o.o. Banja Luka (18.001 KM) i dr.

Od pojedinačnih budžetskih korisnika značajna potraživanja za koje je u ranijem periodu izvršena korekcija (ispravka vrijednosti) ima JU SC „Borik“. Sporna potraživanja po osnovu prodaje u zemlji u ukupnom iznosu od 414.709 KM, najvećim dijelom se odnose na potraživanje od picerije „Borik“ u iznosu od 315.349 KM za period 2005 - 2010. godine. Tužba za naplatu potraživanja je podnesena u martu 2008. godine, a tuženi je protiv JU SC „Borik“ podnio kontratužbu na iznos od 400.000 KM na ime ulaganja u poslovni prostor i neslaganja sa fakturisanjem zakupa. U toku je postupak vansudskog poravnanja. JU SC „Borik“ je podnio tužbe i protiv drugih dužnika po osnovu spornih (nenaplaćenih) potraživanja za zakup, koja se uglavnom odnose na period 2006 – 2010. godine.

Sporna potraživanja iz ranijeg perioda, po osnovu zakupa poslovnih prostora iskazana su i kod JU KC „Banski dvor“ u iznosu od 166.875 KM (od čega se preko 83% odnosi na dva kupca). Podnesene su tužbe i postupci su u toku (pred Osnovnim sudom ili pred Okružnim privrednim sudom u Banja Luci). Tuženi zakupoprimac za najveći iznos potraživanja (preko 100.000 KM) je podnio protivtužbu, sa tužbenim zahtjevom od 106.776 KM sa zateznim kamatama, za dug po osnovu sanacije i adaptacije poslovnog prostora za namjenu galerije u Srpskoj ulici u Banja Luci.

Kratkoročna potraživanja kod Centra za razvoj i unapređenje sela iskazana su u iznosu od 1.035.084 KM, od čega su potraživanja po osnovu prodaje i izvršenih usluga (117.269 KM), po osnovu poreza na dodatu vrijednost (916.672 KM) i ostala kratkoročna potraživanja (1.145 KM). Potraživanja po osnovu prodaje i izvršenih usluga Centra za razvoj i unapređenje sela čine potraživanja: za utrošenu vodu mjesnih zajednica (63.649 KM), za vodu - pravna lica (5.807 KM), za isporučeno mlijeko (36.873 KM), premiju za mlijeko (6.374 KM), za silažu (1.758 KM), telad (2.807 KM). Nedostaci u sistemu internih kontrola koji se odnose na evidentiranje potraživanja i prihoda po osnovu isporuke vode, ugradnje vodomjera i priključenja na lokalne vodovode navedeni su pod tačkom 3. ovog izvještaja.

Tokom 2016. godine Centar za razvoj i unapređenje sela vršio je isporuku mlijeka P.Z. „Poljo-Podrašnica“ Mrkonjić Grad, na osnovu ugovora od 1.3.2014. (zaključen na period od 5 godina). Dana 12.7.2017. godine, direktor Centra za razvoj i unapređenje sela donio je Odluku o raskidanju ugovora zbog neplaćenih količina isporučenog mlijeka, a neizmirene obaveze kupca na dan donošenja odluke su iznosile 50.939 KM. Dana 11.8.2017. godine, zaključen je Sporazum o isplati duga u kojem navedeni dužnik u cjelosti priznaje dug za isporučene količine sirovog mlijeka u iznosu od 40.000 KM (u pet rata do 31.12.2017. godine po 8.000 KM, dok je iznos od 5.939 KM uplaćen prije zaključenja Sporazuma). Proizvodnja i isporuka mlijeka se vrši u okviru Razvojno-edukativnog centra „Manjača“ (REC „Manjača“), a u toku 2016. godine, Centar za razvoj i unapređenje sela je na snazi imao dva cjenovnika usluga i proizvoda REC „Manjača“ i to: od 5.10.2015. do 7.9.2016. godine i nakon tog datuma. Fakturisanje isporučenog mlijeka se vrši mjesečno, a u knjigovodstvo se ne dostavljaju pregledi dnevnih izlaza mlijeka i utvrđene mliječne masti, odnosno parametara kvaliteta mlijeka. Usaglašavanja sa kupcem na dnevnom i mjesečnom nivou (prosječna mliječna masnoća i sl.) vrše zaposleni REC „Manjača“. Imajući u vidu da u računovodstvu Centra za razvoj i unapređenje sela nema ni informacije o broju i strukturi životinja na farmi u okviru REC „Manjača“ (detaljnije pod 6.3.1.4, u dijelu Biološka imovina) nije moguće na osnovu vjerodostojnih knjigovodstvenih isprava potvrditi, niti naknadnom provjerom dokazati kompletnost, kvalitet i količine isporučenog i fakturisanog mlijeka. Navedeno nije u skladu sa čl. 8. stav (1) – (4) i čl. 9. stav (1) – (4) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske.

Prodaja žive stoke se vrši komisijski, na osnovu prikupljenih ponuda i prethodno poslanih zahtjeva za ponudu, o čemu se sačinjava zapisnik i donosi odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača. U pojedinim situacijama, vršena je prodaja stoke, ispod cijene utvrđene cjenovnikom. Osim toga reviziji nije dokumentovana starost teladi, koja se prodaju u fiksnom iznosu po komadu, a prema starosti.

Centar za razvoj i unapređenje sela nije vršio registrovanje prometa preko fiskalne kase prilikom prodaje mlijeka, sjemenskog materijala i izlučenih grla, što nije u skladu sa članom 1. i 5. Zakona o fiskalnim kasama („Službeni glasnik Republike Srpske“, br: 69/07, 1/11, 65/14 i 21/15).

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da se promet prilikom prodaje gotovih proizvoda i robe registruje preko fiskalne kase, u skladu sa Zakonom o fiskalnim kasama.

U potraživanjima po osnovu poreza na dodatu vrijednost sadržan je iznos razlike između akontacionog i obračunatog PDV u iznosu 575.981 KM za koji Uprave za indirektno oporezivanje ne priznaje pravo na povrat Centaru za razvoj i unapređenje sela. Na osnovu žalbi Centra, rješenja UIO su poništavana tri puta i vraćana na ponovni postupak. Posljednjim rješenjima iz 2017. godine (pismena informacija od 23.11.2017.) žalbe su odbačene kao neosnovane. Potraživanje nije korigovano kao sumnjivo i sporno.

Kratkoročna razgraničenja se odnose na iskazane: kratkoročno razgraničene rashode (1.343.914 KM), kratkoročno razgraničene prihode (10.000 KM) i ostala razgraničenja (22.164 KM).

Kratkoročno razgraničeni rashodi kod Gradske uprave odnose se na date avanse „Toplani“ a.d. za troškove grijanja, u ukupnom iznosu od 1.257.670 KM. Toplana je u septembru 2016. godine ispostavila avansne fakture za isporuku toplotne energije budžetskim korisnicima za sezonu 2016/17 u ukupnom iznosu od 694.900 KM. Pored toga, na osnovu avansne fakture od 9.12.2016. godine i odluke gradonačelnika, Toplani

je isplaćen 1.000.000 KM, uz predviđeno sukcesivno zatvaranje avansa u periodu 1.1 - 31.12.2017. godine.

Od 60.155 KM kratkoročno razgraničenih rashoda koji su iskazani u Centru za razvoj i unapređenje sela, najmanje 55.540 KM se odnosi na dati avans izvođaču radova iz 2009. godine i ranije („Batar Komerc“). Na taj način, pogrešno su iskazani kratkoročno razgraničeni rashodi u iznosu od najmanje 55.540 KM, a podcijenjeni su obračunski rashodi za isti iznos. Reviziji nije dokumentovano koje mjere naplate su poduzete, a kao i za prethodno opisana potraživanja i plasmane, informacije nisu na odgovarajući način prezentovane i objelodanjene, što nije u skladu sa članom 57 Pravilnika o finansijskom izvještavanju za korisnike prihoda budžeta Republike, opština, gradova i fondova i MRS-JS 1: Prezentacija finansijskih izvještaja.

Na osnovu svega navedenog, potraživanja od prodaje, plasmani, potraživanja po osnovu PDV i kratkoročna razgraničenja u Centru za razvoj i unapređenje sela u značajnoj mjeri su pogrešno utvrđena i iskazana, nije ih moguće s približnom tačnošću utvrditi rekonstrukcijom i postupkom „ponovnog izvođenja“, a zbog različite i nekonzistentne osnove (obračunska, gotovinska, direktan otpis) procjena nije primjenljiva, samim tim nepravilnosti i greške značajno utiču na iskazane prihode i na (ne)iskazane rashode po osnovu korekcije vrijednosti potraživanja.

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela:

- **da omogući da sve knjigovodstvene isprave budu sačinjene u skladu sa odredbama čl. 9. stav (1) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske (potpuna, istinita, računski tačna, sačinjena tako da omogući uvid u vjerodostojnost dokumenata), da isprave ovjerava kako je to predviđeno u stavu (4) istog člana, a zasnovano na definiciji iz čl 8. stav (1) navedenog zakona i**
- **da se uspostave pomoćne knjige potraživanja (po različitim kategorijama potraživanja) u skladu sa članom 11. stav (6) Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske.**

6.3.1.2. Nefinansijska imovina u tekućim sredstvima

Nefinansijsku imovinu u tekućim sredstvima najvećim dijelom (1.120.892 KM) čini stalna imovina namijenjena prodaji, dok je u iznosu od 183.245 KM iskazana neto vrijednost zaliha (auto-gume, sitan inventar, materijal, vreće za pijesak, odjeća, obuća i dr.).

U skladu sa računovodstvenim politikama u Gradskoj upravi i kod budžetskih korisnika, nabavka kancelarijskog, režijskog i ostalog materijala koji ne služi za izradu učinaka, već za obavljanje redovne djelatnosti budžetskog korisnika, ima tretman tekućeg rashoda i ne evidentira se preko zaliha. Budžetski korisnici: Sportski centar „Borik“, Centar za razvoj i unapređenje sela i Ugostiteljsko trgovinsko turistička škola, koji vrše nabavku materijala i roba za obavljanje proizvodno-ugostiteljske djelatnosti, nabavnu vrijednost materijala i roba evidentira na teret konta zaliha, a nabavka takvih zaliha nema tretman tekućeg rashoda već izdataka za nefinansijsku imovinu. JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje svakodnevno od dobavljača nabavlja određenu količinu namirnica (priprema obroka u vrtićima), tako da se u samoj ustanovi ne formiraju zalihe.

Stalna imovina namijenjena prodaji evidentirana je kod Gradske uprave i na dan 31.12.2016. godine iznosi 1.120.892 KM, a odnosi se na knjigovodstvenu vrijednost:

- Poslovnih prostora i garaža namijenjenih prodaji, u iznosu od 814.804 KM i
- Opreme namijenjene prodaji (kotao na lož ulje sa Gradskog olimpijskog bazena), a prema Odluci Skupštine Grada („Službeni glasnik Grada Banjaluka“, broj 22/13) i opreme iz TBP Ramići, ukupno 306.088 KM.

U odnosu na bilansni datum prethodne godine, stalna imovina namijenjena prodaji veća je za gotovo 552,5 hiljada KM, odnosno za 97%. U 2016. godini izvršeno je preknjižavanje opreme iz Poslovne zone "Ramići" i garaža u vlasništvu Grada sa nefinansijske imovine u stalnim sredstvima na nefinansijsku imovinu u tekućim sredstvima namijenjenu prodaji, u ukupnom iznosu od 1.112.216 KM. Reklasifikacija opreme – pokretne imovine u Poslovnoj zoni „Ramići - Banjaluka“ izvršena je na osnovu Odluke Skupštine Grada od 14.4.2016. godine („Službeni glasnik Grada Banjaluka“, broj 10/16). Ukupna knjigovodstvena vrijednost opreme iz pomenute odluke je 239.015 KM. Realizovana je prodaja od 81.000 KM.

Reklasifikacija garaža sa nefinansijske imovine u stalnim sredstvima na nefinansijsku imovinu u tekućim sredstvima namijenjenu prodaji izvršena je na osnovu tri odluke Skupštine Grada o prodaji garaža u Ulici Rade Vranješević, Sime Matavulja i Filipa Macure („Službeni glasnik Grada Banjaluka“, broj 03/16, 16/16 i 21/16). Osnov za donošenje odluka o prodaji je definisan Zakonom o privatizaciji poslovnih zgrada, poslovnih prostorija i garaža („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 98/04, 71/10 i 30/12).

6.3.1.3. Dugoročna finansijska imovina

Akcije i učešće u kapitalu na dan 31.12.2016. godine su iskazane u iznosu od 82.285.624 KM, a čine ih osnivački ulogi Grada Banja Luka u privrednim društvima (ukupno 69.805.932 KM), te dodata neto vrijednost kapitala kontrolisanih entiteta (pozitivna ili negativna) kao razlika između procentualnog učešća Grada u ukupnoj neto vrijednosti kapitala sa 31.12.2016. godine i ranije uknjiženih osnivačkih uloga, a u skladu sa čl. 110. Pravilnika o računovodstvu, računovodstvenim politikama i računovodstvenim procjenama za korisnike budžeta Republike Srpske.

Grad ima učešće po osnovu vlasništava u akcionarskim društvima na području Banja Luke: JP „Akvana“ (učešće 100%), „Toplana“ a.d. (učešće od 76,8049%), JP „DEP-OT“ (62,03%), „Zavodu za izgradnju“ (67,1227%), „Vodovod“ a.d. (65,006%), „Gradsko groblje“ (61,6505%) i „Čistoća“ a.d. (30,003%).

Iskazane vrijednosti kapitala „Toplane“ i „Akvane“ ukazuju na obezvređenje osnivačkih uloga Grada u ove entitete u ukupnom iznosu od 24.079.340 KM.

Grad je sa „Uni kredit“ bankom zaključio Ugovor o zalogu (od 15.04.2014. godine), a predmet ugovora je zasnivanje založnog prava banke na akcijama Grada kao založnog dužnika, radi obezbjeđenja potraživanja po osnovu Ugovora o kreditu od 01.10.2013. godine zaključenog između „Uni kredit“ banke i Grada u iznosu od 20.431.226 KM sa rokom vraćanja do 30.09.2023. Predmet zaloga je 3.500.000 redovnih akcija oznake TPBL-R-A nominalne vrijednosti 1 KM emitenta „Toplana“ a.d. Banja Luka, u vlasništvu Grada Banja Luka.

Dugoročne hartije od vrijednosti (2.232.258 KM) se odnose na dugoročne obveznice u vlasništvu Grada pribavljene prodajom poslovnih prostora i garaža namijenjenih prodaji po nominalnoj vrijednosti. Klasifikovane su kao finansijski instrumenti koji se drže do roka dospijea. Radi se o obveznicama Republike Srpske za izmirenje obaveza po osnovu ratne i nematerijalne štete, po emisijama od 2008. godine, naovamo. Navedene obveznice glase na ime kupca ili člana njegovog porodičnog domaćinstva, stečenih emisijom ili trgovanjem na Banjalučkoj berzi, kojima je kupac platio ugovorenu prodajnu cijenu nekretnine u skladu sa Zakonom o privatizaciji poslovnih zgrada, poslovnih prostorija i garaža. Stanje dugoročnih obveznica u vlasništvu Grada se usaglašava sa izvještajima CRHoV (izvod o stanju na računu na dan 31.12.2016. godine).

Dugoročni zajmovi (730.593 KM) se najvećim dijelom, u iznosu od 700.000 KM odnosi na deponovana novčana sredstva garantnog portfolia i plasmana kredita za razvoj malih i srednjih preduzeća Gradske razvojne agencije prema ugovorima iz 2010, 2011. godine i aneksu ugovora od 05.10.2016. godine sa „Nova banka“ a.d. Banja Luka. Prema izvještaju Gradske razvojne agencije od ukupno deponovanih 700.000 KM, iznos od 407.647 KM raspoloživo je za izdavanje novih garancija, aktivnih je garancija u iznosu od 191.097 KM, dok se iznos od 101.256 KM odnosi na naplaćene garancije od strane banke koja je izvršila naplatu garancija zbog neuredne otplate kredita pojedinih korisnika. Na 30. sjednici Garantnog odbora održanoj 28.10.2016. godine donesen je zaključak da se pokrene postupak naplate putem mjenica od korisnika kredita, od kojih se banka naplatila protestovanjem garancija, te su pomenute aktivnosti započete.

Dugoročna potraživanja (1.119.707 KM) se uglavnom odnose na potraživanja za poreze, doprinose i neporeske prihode za koje je produžen rok plaćanja na dan 31.12.2016. godine (1.090.033 KM), uključujući potraživanja od fizičkih i pravnih lica za: komunalnu naknadu, za naknadu za korišćenje građevinskog zemljišta (trajna renta), za korišćenje javnih površina (kiosci), za troškove uređenja građevinskog zemljišta i rente po zaključenim ugovorima o odgođenom plaćanju, te uknjižena dugoročna poreska potraživanja Grada prema Izvještaju iz jedinstvene evidencije Poreske uprave o prijavljenim i uplaćenim porezima za period 01.01-31.12.2016. godine.

6.3.1.4. Nefinansijska imovina u stalnim sredstvima

Nefinansijsku imovinu u stalnim sredstvima Grada Banja Luka iskazanu u konsolidovanom bilansu stanja za 2016. godinu čine: zgrade i objekti (465.665.024 KM), oprema (7.453.711 KM), biološka imovina (10.805.584 KM), investiciona imovina (24.738.063 KM), nematerijalna proizvedena imovina, kao što su računarski programi (3.645.787 KM), dragocjenosti (746.939 KM), zemljište (207.595.522 KM), ostala prirodna dobra (3.857.558 KM), nematerijalna neproizvedena imovina kao što su licence i drugo (11.344 KM), stalna sredstva u pripremi (29.768.930 KM) i avansi za stalna sredstva u pripremi (277.069 KM).

U pisanoj „Izjavi rukovodstva“ koju Gradonačelnik daje u skladu sa članom 54 Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske, za potrebe sastavljanja i prezentovanja Konsolidovanog godišnjeg finansijskog izvještaja za godinu koja se završava 31.12.2016. godine, navodi se (između ostalog) da:

- Nije bilo neusklađenosti sa zahtjevima nadležne zakonske i druge pravne regulative, koje bi, u slučaju nepoštovanja, mogle imati materijalno značajne efekte na finansijske izvještaje, izuzev što iz objektivnih okolnosti (obimnost posla) nisu do kraja provedene aktivnosti oko utvrđivanja prava i evidentiranja imovine u skladu sa Zakonom o utvrđivanju i prenosu prava raspolaganja imovinom na jedinice lokalne samouprave („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 70/06), Zakonom o stvarnim pravima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 124/08, 58/09, 95/11, 60/15 i 18/16) i Zakonom o poljoprivrednim zadrugama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 73/08 i 106/09);
- Da su finansijski izvještaji prezentovani objektivno i istinito u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor (MRS JS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, izuzev ograničenja koja smo imali u primjeni MRS-JS 17: Nekretnine, postrojenja i oprema, paragraf 14 i 21, vezano za infrastrukturna sredstva.

Revizijom je potvrđeno da postoji ograničenje u pogledu podudarnosti prava raspolaganja sa računovodstvenim evidencijama Grada Banja Luka (usljed velikog broja imovinskih jedinica nekretnina koje su u poslovnim knjigama evidentirane po osnovu

preuzimanja, zatim velikog broja promjena kao posljedica zaključenog pravnog posla, donošenja upravnih ili sudskih odluka, donošenja novih propisa, unosa/izmjena katastarskih i zemljišno-knjižnih podataka itd.).

Krajem revidirane godine u Gradu je formiran Tim za projekat aktivnog knjiženja gradske imovine, a 13.11.2017. godine gradonačelnik je rješenjem imenovao Radni tim (od 19 članova) za formiranje elektronske baze podataka o nepokretnostima u vlasništvu Grada Banja Luka, u cilju realizacije projekta „Upravljanje imovinom“. Zadaci članova radnog tima su: upis podataka o nepokretnostima u vlasništvu Grada Banjaluka u aplikaciju „Registar nekretnina“, prema listi zaduženja i vrsti nepokretnosti, unos i ažurno praćenje promjena u vezi sa nepokretnostima, upis procjene tržišne vrijednosti jedinica imovine i drugi poslovi koji se odnose na redovno održavanje sistema Registar nepokretnosti.

Na osnovu svega navedenog i zbog značaja identifikovanog rizika, opredjeljujemo se da moguće ograničenje u pogledu podudarnosti i usklađenosti vlasničkih prava i računovodstvenih evidencija Grada Banja Luka u vezi sa nepokretnostima u vlasništvu Grada i budžetskih korisnika u sastavu Grada, istaknemo kao „Ključno pitanje revizije“ u skladu sa ISSAI 1701 – Ključna revizijska pitanja.

***

Vrijednost zgrada i objekata je iskazana u ukupnom iznosu od: 805.254.006 KM (bruto), 339.588.982 KM (korekcija vrijednosti) i 465.665.024 KM (neto).

Stambeni objekti i jedinice za stanovanje iskazani su u ukupnom iznosu od 22.643.700 KM (bruto), 806.968 KM (ispravka) i 21.836.732 KM (neto). Stambeni objekti i jedinice kod budžetskih korisnika se odnose na stambene objekte i jedinice za socijalne kategorije Centra za socijalni rad, 211.993 KM (bruto) i 199.273 KM (neto), a preostali (najveći dio) je evidentiran u Gradskoj upravi, pri čemu su stanovi u vlasništvu Grada 3.632.636 KM i stanovi za socijalne kategorije 18.004.823 KM.

Vrijednost pozicije stanovi za socijalne kategorije je u revidiranoj godini povećana za 10.177.255 KM, usljed prenosa - uknjižavanje stanova za boračke kategorije (sa Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, 284 stambene jedinice). Proces prenosa stambenih jedinica, nabavljenih zajedničkim sredstvima Vlade Republike Srpske i lokalnih zajednica, započet je u prethodnim godinama i trajaće sve dok se stambene jedinice ne prenesu na krajnjeg korisnika (porodice poginulih boraca i ratne vojne invalide) u skladu sa Zakonom o privatizaciji državnih stanova ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 118/11, 67/13 i 60/15). Isknjiženo je pet otkupljenih stanova, ukupne vrijednosti 82.738 KM.

Nadležno odjeljenje za stambene poslove dužno je da za sve stanove prikupi dokumentaciju o vlasničkim pravima Grada i vrši upis u javne registre. Ukoliko nije moguće prikupiti dokumentaciju propisanu za upis u javne registre, na osnovu raspoložive dokumentacije se podnosi tužba nadležnom sudu za utvrđivanje vlasništva. U toku 2016. godine nije bilo knjigovodstvenog evidentiranja ovakve vrste.

Poslovni objekti i prostori ukupno su iskazani u vrijednosti od 158.379.277 KM (bruto), odnosno 94.321.319 KM (neto), od čega je u Gradskoj upravi evidentirano 85.951.571 KM (bruto) i 55.550.241 KM (neto).

Poslovni objekti i prostori Gradske uprave u knjigovodstvenim evidencijama, odnose se na: objekte Gradske uprave, MZ, MK i PTVJ (26.404.667 KM); poslovne prostore (2.034.299 KM); ambulante porodične medicine (5.873.614 KM); vrtiće (2.989.258 KM); odmarališta (102.547 KM), stadioni: Gradski stadion i Krupa na Vrbasu (5.473.260 KM); objekti poslovne zone „Ramići“ (3.293.076 KM); javna skloništa i garaže (1.564.296 KM);

gradsko groblje – poslovni objekti i ostali objekti (7.759.791 KM) i svi ostali objekti (58.435 KM).

Objekti srednjih škola na području grada u ukupnom bruto iznosu od 35.742.346 KM. Na ovim pozicijama nije bilo promjena u toku 2016. godine izuzev evidentirane redovne godišnje amortizacije. Objekti su kod JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje iskazani u vrijednosti od 16.494.534 KM (bruto) i 9.301.123 KM (neto). Na ovoj poziciji su bila dodatna ulaganja od 149.218 KM, koja se odnose na donaciju stolarije druga investiciona ulaganja u vrtiću "Radost" i druga investiciona ulaganja. Osim toga, objekti vrtića su evidentirani i kod Gradske uprave, od čega se na Vrtić „Kolibri“ odnosi 2.529.116 KM.

Sportsko-rekreativni objekti iskazani su u ukupnom iznosu od 17.891.271 KM, a odnose se na: objekte kod JU SC „Borik“ u bruto iznosu od 9.208.070 KM (sportska dvorana Borik i Obilićevo) i objekte sportskih stadiona, u ukupnom bruto iznosu od 5.964.440 KM, a odnosi se na Gradski stadion „Borac“ i stadion „Krupa na Vrbasu“ (dio ulaganja Grada iz ranijeg perioda), te objekat tehničke škole, u iznosu od 2.718.761 KM (nije bilo promjena tokom revidirane godine).

U toku revidirane godine nije bilo povećanja vrijednosti gradskog stadiona, a ulaganje u pomoćni stadion FK „Borac“ i postavljanje vještačke trave se nalazi na sredstvima u pripremi.

Sportsko-rekreativni objekti koji su izrađeni 2009. godine (i ranije) za potrebe svjetskog prvenstva u raftingu i koje je Skupština Grada odlukom prenijela na korišćenje i upravljanje Turističkoj organizaciji Banja Luka (info-centar u Krupi na Vrbasu; platforme za sudije i kamere i tribine u kanjonu Vrbasa; rampe za transport čamaca; kapije i stubovi na slalom stazi; trafo-stanice sa elektro-infrastrukturuom – rasvjeta slalom staze i napajanje objekata takmičarske staze; nadstrešnice i klupe i korpe za otpatke izgrađene uz pješačku stazu na lokacijama Zvečaj, Greben, Kameni most i rijeke Švrakave; logistički centar (brvnara) u kanjonu Vrbasa; montažno-demontažne plutajuće platforme na rijeci Vrbas; drvene platforme sa nadstrešnicom i stepenicama za prilaz rijeci u Rafting centru „Kanjon“ u Karanovcu) su evidentirani kod Gradske uprave u okviru „Ostalih objekata“, a ne kod TOBL (detaljnije pod tačkom 3.).

Saobraćajni objekti iskazani u vrijednosti od 432.337.698 KM (bruto) i 185.292.397 KM (neto) u potpunosti su evidentirani u Gradskoj upravi. Ulice su na osnovu kriterijuma utvrđenim Odlukom o mjerilima i kriterijumima za razvrstavanje lokalnih puteva i ulica na području grada Banjaluke, razvrstane na glavne gradske ulice (24 ulice), sabirne gradske ulice (68 ulica), pristupne gradske ulice (432 ulice) i javne staze. Lokalni putevi su razvrstani i pojedinačno pobrojani (180 lokalnih puteva) kao lokalni putevi prvog, drugog i trećeg reda, te javni nekategorisani i priključni putevi (672 pojedinačna nekategorisana puta). Dužina lokalnih puteva utvrđena odlukom je 927,2 km (lokalni) i 969,81 km (nekategorisani), odnosno, ukupno 1.897 km.

Ostali objekti iskazani u vrijednosti od 191.846.620 KM (bruto) i 164.199.500 KM (neto), najvećim dijelom su evidentirani u Gradskoj upravi, te u Centru za razvoj i unapređenje sela (18.859.462 KM – vodovodi, javna rasvjeta na seoskom području i ostali objekti).

Kod Centra za razvoj i unapređenje sela je javna rasvjeta na seoskom području klasifikovana kao ostali objekti (komunikacioni i električni vodovi), a ne kao „vanjska osvjetljenja, trotoari i ograde“ i to u ukupnom bruto iznosu od 5.562.368 KM. U toku 2017. godine je Gradska uprava pokrenula aktivnosti preuzimanja objekata javne rasvjete iz poslovnih evidencija Centra u evidencije Gradske uprave. S obzirom na to da je prateća dokumentacija koja potkrepljuje iskazanu vrijednost objekata javne rasvjete u značajnoj mjeri nekompletna i nepotpuna, neophodno je obezbijediti da proces

preuzimanja imovine prati pojedinačna identifikacija objekata javne rasvjete uz (gdje go je to praktično moguće) utvrđivanje fer vrijednosti na dan sticanja i procjenu preostalog vijeka trajanja, u skladu sa članom 20. stav (3) i (4) Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike (novi pravilnik) i MRS-JS 17: Nekretnine, postrojenja i oprema.

Kao ostali objekti u Centru za razvoj i unapređenje sela evidentirana je (u ranijem periodu) i imovinska stavka „Ograda na igralištu Krupa na Vrbasu“. Nije moguće potvrditi svrsishodnost ulaganja, budući da imovina ne doprinosi ostvarenju poslovnih ciljeva Centra, a povodom predmetne imovine nastaju izdaci i rashodi. Izgradnja ograde je fakturisana po osnovu ugovora od 08.11.2010. godine koji je Centar za razvoj i unapređenje sela zaključio sa firmom „Vendom“ d.o.o. Banjaluka, na vrijednost od 60.963 KM. Avansno je plaćeno 50%, a preostali iznos po računu br. 72/10 od 9.12.2010. godine. Račun nije ovjeren i potvrđen od strane Centra kao naručioca.

Ostale objekte evidentirane kod Gradske uprave čine: vodovodi, kanalizacione mreže i vrelovodi; spomenici i spomenici kulture; fontane i ostali vodoprivredni objekti; trafostanice, nasipi, sportski tereni i igrališta (uključujući Gradski olimpijski bazen i objekte izrađene za rafting na rijeci Vrbas); naplatne kućice, rampe, nadstrešnice, platforme i ostalo.

Biološka imovina je na dan 31.12.2016. godine iskazana u neto vrijednosti od 10.805.584 KM, a sastoji se iz iskazane vrijednosti višegodišnjih zasada u iznosu od 10.786.946 KM i iskazane vrijednosti životinja u iznosu od 18.639 KM.

Višegodišnji zasadi se pretežno odnose na drveće i višegodišnje ukrasno bilje na području grada, u iznosu od 10.785.898 KM, o kome se vodi evidencija, te na iskazanu vrijednost zasada i voćnjaka kod Poljoprivredne škole. Odlukom Gradonačelnika o usvajanju izvještaja o popisu na 31.12.2016. izvršeno je isknjižavanje sadnica koje su uklonjene sječom tokom godine, u vezi sa članom 42. Odluke o komunalnom redu („Službeni glasnik Grada Banjaluka“, broj 27/00), u ukupnoj vrijednosti od 62.854 KM (nabavne i sadašnje vrijednosti). U toku 2016. godine u Gradskoj upravi je uknjižena nabavka nove biološke imovine u ukupnom iznosu od 28.490 KM.

Vrijednost životinja (66.089 KM – nabavna; 18.693 KM - neto sadašnja) iskazana je kod Centra za razvoj i unapređenje sela, na lokaciji Razvojno-edukativnog centra na Manjači (REC „Manjača“). Nije bilo evidentiranja povećanja, niti drugog smanjenja izuzev obračuna amortizacije osnovnog stada.

Centar za razvoj i unapređenje sela nema usvojene računovodstvene politike vezane za vrednovanje i iskazivanje transakcija biološke imovine (iako je u internim aktima načelno navedeno da se primjenjuje MRS 41 - Poljoprivreda). Iskazana vrijednost osnovnog stada (goveda, ovce, konji, magarci i pčele) se tokom godine nije mijenjala, a vrijednost komercijalnog stada (prirast i podmladak namijenjen prodaji) se ne iskazuje. Prirast i gubitak, nije evidentiran niti vrednovan, te se ne može pouzdano utvrditi na koji način se u Centru finansijski i knjigovodstveno tretira promet (prodaja, poklon, nabavka, uginuće, prirast) životinja. Osim toga, proizvodi od držanja životinja (mlijeko, meso i med) se ne knjiže na odgovarajući način. S obzirom na to da nisu definisani ni interni kontrolni postupci u ovom segmentu, revizija se nije mogla uvjeriti da je iskazano stanje osnovnog stada približno tačno iskazano.

Preporučujemo direktoru Centra za razvoj i unapređenje sela da omogući:

- ***Da se transakcije vezane za osnovno stado, ali i ostale životinje i biljnu poljoprivrednu proizvodnju evidentiraju u skladu sa MRS 41: Poljoprivreda;***

- *Da se, s obzirom na specifičnost poljoprivredne proizvodnje na REC „Manjača“, taj segment poslovanja računovodstveno i finansijski uspostavi u skladu sa MRS-JS 18: Izvještavanje po segmentima, imajući u vidu poslovne ciljeve segmenta, a na bazi strategije i programa rada koje donosi Skupština Grada;*
- *Uspostavljanje i provođenje internih kontrolnih postupaka prilikom komercijalnog prometa osnovnim stadom, drugim životinjama i proizvodima od životinja (ulaz, izlaz, jedinična cijena itd), te iskazivanje svih novčanih transakcija putem odgovarajućih finansijskih priliva/odliva i u okviru izvještaja o novčanom (gotovinskom) toku.*

Postrojenja i oprema su iskazani u iznosu od 42.225.751 KM nabavne vrijednosti, 34.772.040 KM ispravke vrijednosti i 7.453.711 KM neto vrijednosti.

U iskazanoj neto vrijednosti opreme, najznačajnije učešće imaju: motorna vozila i ostala prevozna sredstva (2.085.974 KM), specijalna oprema (1.464.280 KM), oprema za obrazovanje i rekreaciju (1.400.163 KM), kancelarijska oprema i namještaj (743.845 KM), proizvodno-uslužna oprema (723.628 KM), komunikaciona oprema (189.670 KM), grejna, rashladna i zaštitna oprema (132.138 KM), medicinska i laboratorijska oprema (132.292 KM) i sva ostala oprema (581.721 KM).

Iskazanu vrijednost prevoznih sredstava od 2.085.974 KM čine: automobili, kombi i ostala motorna vozila za prevoz lica, poljoprivredna vozila, specijalna i terenska vozila, plovila i ostala prevozna sredstva. Ukupna vrijednost prevoznih sredstava u toku 2016. godine povećana je za 1.964.535 KM, po osnovu nabavke terenskih (vatrogasnih) vozila (1.719.627 KM) i drugih motornih vozila (153.736 KM) kod pojedinih budžetskih korisnika. U revidiranoj godini je TOBL izvršila nabavku jednog automobila u vrijednosti od 40.892 KM; JU SC „Borik“ - 35.000 KM (automobil); JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje - 35.000 KM (kombi vozilo), Centar za razvoj i unapređenje sela - 40.595 KM (tri polovna vozila).

Rashodi po osnovu amortizacije opreme za 2016. godini iskazani su u iznosu od 1.973.771 KM.

Nematerijalna proizvedena imovina je iskazana u iznosu od 17.284.309 KM nabavne vrijednosti, odnosno 3.645.787 KM neto sadašnje vrijednosti. Ovu grupu imovine čine: regulacioni planovi i projektna dokumentacija u Gradskoj upravi (ukupno 3.427.847 KM), programi za računare kod Gradske uprave (159.967 KM) i programi za računare i ostala nematerijalna proizvedena imovina kod budžetskih korisnika (ukupno 57.973 KM).

U 2016. godini je kao nematerijalna proizvedena imovina evidentirana ukupna vrijednost od 443.327 KM (kao rezultat oko 150 transakcija manje vrijednosti u rasponu od 45 KM do 40.000 KM, za različite saglasnosti, projekte, parcelizaciju i sl).

Investiciona imovina iskazana je u iznosu od 37.179.678 KM bruto, odnosno 24.738.063 KM neto vrijednosti i odnosi se na građevinske objekte i zemljište klasifikovane kao investiciona imovina u vlasništvu Grada, građevinske objekte klasifikovane kao investiciona imovina data pod operativni zakup i druga investiciona imovina.

U 2016. godini je uknjižena investiciona imovina u ukupnom iznosu od 322.278 KM, od čega se 271.078 KM odnosi na investiciju sanacije i rekonstrukcije Studentskog pozorišta u Ul. Veselina Masleše. Preostali iznos evidentirane investicione imovine se odnosi na povećanja po osnovu ulaganja u pojedinačne poslovne prostore.

Dragocjenosti na dan 31.12.2016. godine iznose 746.939 KM, od čega je 684.680 KM kod Gradske uprave (umjetničke slike, kipove, skulpture i druga vajarstva djela i ostale pohranjene dragocjenosti), a 62.259 KM kod budžetskih korisnika (od toga 56.239 KM kod JU KC „Banski dvor“).

Zemljište je iskazano u iznosu od 207.595.522 KM, i najvećim dijelom je evidentirano kod Gradske uprave (206.858.270 KM), od čega je 205.342.485 KM gradsko građevinsko zemljište, a 1.515.785 KM ostalo zemljište sa pripadajućom vodenom površinom.

Sa pozicije zemljišta, Grad je na osnovu Odluke Skupštine Grada broj 07-013-324/16 i Ugovora o prenosu prava svojine broj 12-G-1895/2016 od 31.08.2016. godine, izvršio isknižavanje zemljišta po osnovu prenosa Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske u iznosu od 1.586.640 KM. Radi se o zemljištu u kompleksu bivše kasarne „Krajiških brigada“ u Zaluzanima površine 25.301 m².

Popisom zemljišta koje je Grad Banjaluka stekao po osnovu provedenih eksproprijacija, ugovora o kupoprodaji i zamjeni nekretnina, te po osnovu ugovora o finansiranju opremanja gradskog građevinskog zemljišta, konstatovano je da je u odnosu na prethodnu godinu vrijednosti zemljišta veća za ukupno 3.468.672 KM.

Zemljište evidentirano kod pojedinačnih budžetskih korisnika od 737.252 KM se odnosi na gradsko građevinsko zemljište evidentirano kod: srednjih škola, u ukupnom iznosu od 317.173 KM (Gimnazija, Tehnička škola, UTT škola, ŠUP, Tehnološka škola), Muzičke škole (44.020 KM), Centra „Zaštiti me“ (152.952 KM) i Centra za rehabilitaciju slušanja i govora (223.107 KM).

JU „Banski dvor“ (kao pravni sljednik Doma kulture) u svojim poslovnim knjigama ne vodi gradsko građevinsko zemljište. JU „Banski dvor“, u skladu sa odlukama Skupštine grada Banjaluke, na dan 31.12.2016. ima pravo korišćenja na zgradi Banskog dvora, sa autentičnim namještajem, na kompleksu tvrđave „Kastel“, te na poslovnim prostorima: u ulici Srpska broj 10 i broj 12, u ulici Kralja Alfonsa XIII broj 1 i u ulici Mladena Stojanovića („Bunker“ u parku M. Stojanovića). U poslovnim knjigama je iskazana vrijednost objekta „Banski dvor“ (915.799 KM bruto; 605.837 KM neto) dok drugi objekti i poslovni prostori u poslovnim knjigama nisu iskazani.

Preporučujemo gradonačelniku i direktoru JU „Banski dvor“ da se identifikuju pojedinačne stavke nekretnina na kojima JU „Banski dvor“ ima pravo vlasništva ili pravo korišćenja i upravljanja, te da ih na jedinstven način evidentiraju u poslovnim knjigama Ustanove ili Gradske uprave.

U vezi sa prethodno navedenim, ukoliko je opredjeljenje osnivača da se zemljište i objekti koji se dodjeljuju na korišćenje i upravljanje javnim ustanovama Grada evidentira u poslovnim knjigama Gradske uprave, potrebno je da se identifikuju sredstva koja zadovoljavaju kriterijume priznavanja kao „nasljedna sredstva“ kako je to definisano u MRS-JS 17 i da se izvrše neophodna objelodanjivanja u skladu sa paragrafom 12, MRS-JS 17: Nekretnine, postrojenja i oprema.

Budžetski korisnici koji su bili dio uzorkovanih institucija ove revizije, nemaju iskazano zemljište. Za određene budžetske korisnike je utvrđeno da je zemljište evidentirano u okviru Gradske uprave, kao osnivača pojedinačnih institucija.

Ostala prirodna dobra u iznosu od 3.857.558 KM, evidentirana su kod Gradske uprave i odnose se na šume, a iskazano stanje ove imovine nije se mijenjalo u revidiranom periodu.

Nematerijalna neproizvedena imovina, na dan 31.12.2016. godine iznosi 120.908 KM bruto, odnosno 11.345 KM neto vrijednosti. Nabavna vrijednost licenci iskazana kod Gradske uprave je 97.618 KM, a neto sadašnja vrijednost tih licenci 11.344 KM. Kod budžetskih korisnika nabavna vrijednost nematerijalne neproizvedene imovine od 23.290 KM je u potpunosti amortizovana (Centar za socijalni rad i TOBL).

U TOBL su rashodi za održavanje licenci u 2016. godini evidentirani u iznosu od 11.922 KM, ali je revizijom utvrđeno da se najmanje 10.000 KM odnosi na konsultantske usluge za implementaciju ISO standarda (detaljnije pod tačkom 6.1.2.2. dio Stručne usluge).

Stalna sredstva u pripremi iskazana su u ukupnom iznosu od 29.768.930 KM, od čega je kod Gradske uprave 3.410.534 KM, a kod budžetskih korisnika 26.358.396 KM.

Stalna sredstva u pripremi kod Gradske uprave se najvećim dijelom odnose na: saobraćajne objekte u pripremi (1.938.298 KM), nematerijalnu proizvedenu imovinu u pripremi (753.111 KM), te sve ostale objekte u pripremi – poslovni, stambeni i drugi (629.407 KM), te na zemljište u pripremi iznos od 89.718 KM (vezano za sudski spor). U toku u 2016. godine aktiviranjem investicija smanjeno je stanje stalne imovine u pripremi sa 9.819.342 KM na 31.12.2015. godine, na iznos od 3.410.534 KM dana 31.12.2016.

Najveći dio prenosa imovine u 2016. godini sa sredstava u pripremi na sredstva u upotrebi je vezan za aktiviranje zemljišta iz ugovora o finansiranju opremanja gradskog građevinskog zemljišta u iznosu od 2.333.890 KM, te na izgradnju saobraćajnica sa kompletnom infrastrukturom u Poslovnoj zoni „Ramići“ u iznosu od 2.047.167 KM sa pripadajućom projektnom dokumentacijom (finansiranje vršeno u ranijem periodu iz kreditnih sredstava, iz sredstava donacija i iz budžetskih sredstava).

U Gradskoj upravi je tokom redovnog godišnjeg popisa konstatovano da se određen broj investicija u toku odnosi na pripremanje i opremanje lokacija (naselja) za izgradnju stambeno-poslovnih objekata koje Grad finansira u saradnji sa nadležnim ministarstvima, te da će se iste aktivirati tek po završetku radova na uređenju lokacija i kompletne infrastrukture. Osim toga, identifikovan je problem kod nematerijalne proizvedene imovine u pripremi gdje se i dalje na investicijama u toku nalaze projekti iz ranijeg perioda koji nisu preneseni na upotrebu. U vezi s tim, gradonačelnik je Odlukom o usvajanju popisa, između ostalog, zadužio nadležna odjeljenja (Odjeljenje za komunalne poslove, Odjeljenje za saobraćaj i puteve, Odjeljenje za prostorno uređenje) da u toku 2017. godine izvrše analizu u cilju aktiviranja ovih investicija u toku.

Kod pojedinačnih budžetskih korisnika stalna sredstva u pripremi su gotovo u potpunosti iskazana kod Centra za razvoj i unapređenje sela, u ukupnom iznosu od 26.323.543 KM. U odnosu na početno stanje od 25.854.040 KM, u revidiranoj godini nije bilo aktiviranja ranije započetih investicija, a stanje je uvećano prenosom avansa proisteklog iz projekta „Crno vrelo“ (po arbitraži) u iznosu od 378.422 KM i po osnovu drugih manjih izdataka od ukupno 91.080 KM.

Revizijom je utvrđeno da u revidiranoj godinu u Centru za razvoj i unapređenje sela nisu funkcionisali interni kontrolni postupci koji omogućavaju formalnu i suštinsku kontrolu ulazne dokumentacije (o čemu je prethodno navedeno u tačkama 3. i 6.1.2.7. ovog izvještaja). U strukturi sredstava u pripremi kod Centra za razvoj i unapređenje sela najznačajniji je po iznosu projekat „Vodovod Banjica“ u ukupnom iznosu od 13.859.833 KM, zatim „Vodovod Crno Vrelo“ u iznosu od 6.488.077 KM, „Vodovod Gašnica“ od 3.789.910 KM i „Vodovod Kola-Rekavice“ u iznosu od 1.980.664 KM. Po popisu ili za potrebe izvještaja o radu nije izvršena procjena stepena dovršenosti investicija.

Avansi za sredstva u pripremi su iskazani u iznosu od 352.415 KM bruto, odnosno 277.069 KM neto vrijednosti, a čine ih avansi za nefinansijsku imovinu kod Gradske

uprave (326.860 KM bruto i 251.514 KM neto) i avansi za nefinansijsku imovinu Centra za razvoj i unapređenje sela (25.555 KM).

Avansi koji su evidentirani kod Gradske uprave se odnose na: avanse za saobraćajne objekte (143.685 KM), avanse za ostale objekte (135.819 KM) i avanse za urbanističku i projektnu dokumentaciju, tj. nematerijalnu proizvedenu imovinu (47.356 KM). Korekcija vrijednosti datih avansa od 75.346 KM, se u najvećem dijelu odnosi na korekciju potraživanja za avans od Urbanističkog zavoda BL (54.367 KM), Gradatin Sarajevo (11.887 KM) i Kaldera (9.092 KM).

Kod Centra za razvoj i unapređenje sela evidentirani su avansi za poslovne objekte i prostore i za ostale objekte. U toku revidirane godine je zatvoren avans prema „Hidrokop“-u za projekat „Crno vrelo“ u ukupnom iznosu od 378.422 KM, a preostali iznos avansa potiče iz početnih stanja (bez korekcije preko isprake vrijednosti od 25.555 KM).

6.3.2. Pasiva

6.3.2.1. Kratkoročne obaveze

Kratkoročne obaveze iskazane su u iznosu od 32.433.243 KM, a čine ih: kratkoročne finansijske obaveze (17.310.012 KM), obaveze za lična primanja (2.988.346 KM), obaveze iz poslovanja (5.972.212 KM), obaveze za rashode finansiranja i druge finansijske troškove (273.040 KM), obaveze za subvencije, grantove i doznake na ime socijalne zaštite (1.678.467 KM), kratkoročna rezervisanja i razgraničenja (3.896.530 KM), ostale kratkoročne obaveze (308.886 KM) i finansijski i obračunski odnosi između budžetskih jedinica (5.750 KM).

Kratkoročne finansijske obaveze (17.310.012 KM) u cjelosti su evidentirane kod Gradske uprave, a odnose se na obaveze po kratkoročnim zajmovima (3.000.000 KM) i obaveze po dugoročnim zajmovima koji dospijevaju na naplatu do godinu dana (14.310.012 KM).

Ugovor o kratkoročnom kreditu od 16.9.2016. godine zaključen je nakon provedenog otvorenog postupka javne nabavke, uz fiksnu kamatnu stopu od 2,76% godišnje, grejs period od 6 mjeseci i plaćanje u 6 mjesečnih rata. Kratkoročno zaduženje je izvršeno u svrhu finansiranja deficita Grada proizašlog iz gotovinskog toga, a u skladu sa Odlukom Skupštine Grada o kratkoročnom zaduženju od 23.6.2016. godine („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br. 17/16).

U toku 2016. godine su izmirivane i obaveze po kratkoročnim zaduženjima iz 2015. (za potrebe privremenog finansiranja deficita proizašlog iz gotovinskog toka i finansiranje prenesenih obaveza) u iznosu od 3.500.000 KM, po osnovu Odluke o kratkoročnom zaduženju koju je Skupština Grada donijela 16.6.2015. godine. Zaključena su dva ugovora o kratkoročnom kreditu:

- Od 28.8.2015. godine u iznosu od 2.000.000 KM (efektivna kamatna stopa 3,60% godišnje, na 12 mjeseci od početka otplate kredita u koji je uračunat grace period u trajanju od 6 mjeseci. U 2016. godini je otplaćen ukupan kredit 2.032.042 KM (glavnica - 2.000.000 KM, redovna kamata - 20.603 KM, ineterkalarna kamata - 11.439 KM).
- Od 29.10.2015. godine u iznosu od 1.500.000 KM (fiksna kamatna stopu od 3,05% godišnje. Cjelokupan kredit je otplaćen u 2016. (prijevremena otplata u avgustu).

Obaveze po dugoročnim zajmovima koji dospijevaju na naplatu do godinu dana na dan 31.12.2016. godine iskazane su u iznosu od 14.310.012 KM, od toga: 1.951.263 KM po osnovu ino-duga i 12.358.749 KM po osnovu zaduženje kod domaćih banaka.

Dugoročne obaveze Centra za razvoj i unapređenje sela koje dospijevaju u narednoj godini (obaveze po reprogramu za električnu struju 104.477 KM) nisu na bilansni datum klasifikovane kao dugoročne obaveze koje dospijevaju do godinu dana, tj. u okviru kratkoročnih obaveza, što nije u skladu sa Pravilnikom o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike (čl. 70. stav 8) tačka a) prethodnog pravilnika i čl. 72. stav (9) alineja 1) novog pravilnika), niti sa MRS-JS 1: Prezentacija finansijskih izvještaja (paragraf 80 tačka c i paragraf 83). Na taj način su ostale dugoročne obaveze iskazane više za 104.477 KM, dok su obaveze iz poslovanja iskazane manje za isti iznos.

Obaveze za lična primanja iskazane su u iznosu od 2.988.346 KM i odnose se na obaveze prema zaposlenim za bruto plate (2.549.047 KM) i bruto naknade troškova i ostalih ličnih primanja zaposlenih (439.299 KM) za decembar 2016. Od iskazanih obaveza za lična primanja na Gradsku upravu se odnosi 1.790.108 KM, a na budžetske korisnike 1.198.238 KM. Obaveze su izmirene u januaru i februaru 2017. godine.

Obaveze iz poslovanja (5.972.212 KM) najvećim dijelom se odnose na obaveze za nabavku roba i usluga u zemlji (3.358.866 KM), obaveze za nabavku stalne imovine (277.385 KM) i obaveze prema fizičkim licima (119.649 KM).

Obaveze po osnovu ostalih troškova finansiranja u iznosu od 273.040 KM, iskazane su kod Gradske uprave (136.635 KM) i kod budžetskih korisnika (136.405 KM). Obaveze koje su evidentirane u Gradskoj upravi se odnose na obaveze po osnovu zatezних kamata (133.753 KM) obračunatih na glavni dug po neizmirenim fakturama „Elektrokrajine“ za električnu energiju, koje su ušle u reprogram i koje će u slučaju uredne otplate duga biti otpisane i obaveze po osnovu zatezних kamata po fakturama „Elektrokrajine“ (2.882 KM).

Od obaveza koje su evidentirane kod budžetskih korisnika najveći dio se odnosi na obaveze Centra za razvoj i unapređenje sela (92.487 KM) po osnovu zatezних obračunatih kamata na glavni dug za električnu energiju, a koje su reprogramirane i koje bi trebalo da budu otpisane nakon izmirenja zadnje rate.

Obaveze za subvencije, grantove i doznake na ime socijalne zaštite iskazane su u iznosu od 1.678.467 KM, od toga su obaveze za: subvencije 91.982 KM, grantove 109.029 KM i doznake na ime socijalne zaštite 1.477.458 KM.

Kratkoročne obaveze koje nisu izmirene do 28.2.2017. godine, a odnose se na prethodnu fiskalnu godinu, iznosile su 546.415 KM, a prvenstveno se odnose na obaveze iz poslovanja u zemlji (528.210 KM) i obaveze za subvencije i doznake na ime socijalne zaštite (18.060 KM), te obaveze za neto plate (145 KM). Od navedenog iznosa kod Gradske uprave je iskazano 494.760 KM, a kod budžetskih korisnika 51.655 KM.

Grad je u skladu sa Odlukom o sprovođenju multilateralne kompenzacije i cesije za 2017. godinu prijavio obaveze iz 2016. godine, a prva multilateralna kompenzacija zakazana za 28.2.2017. i nakon što je 6.3.2017. godine primljen konačan izvještaj, izvršeno je evidentiranje kompenzovanih obaveza. Na taj način preostale su ukupne neizmirene obaveze iz 2016. godine u iznosu od 209.430 KM koje su naknadno plaćene.

Kratkoročna rezervisanja (2.461.372 KM) su u cjelosti evidentirana na kodovima Gradske uprave i gotovo u potpunosti se odnose na rezervisane obaveze po sudskim sporovima (2.454.436 KM). Većina obaveza po sudskim sporovima je evidentirana u 2016. godini, odnosi se na sudske sporove čije je okončanje očekivano u 2017. godini, a prema izvještaju nadležnog Odsjeka za pravna pitanja.

Kratkoročna razgraničenja (1.435.158 KM) se odnose na kratkoročno razgraničene prihode (580.741 KM), kratkoročno razgraničene rashode (124.509 KM) i ostala razgraničenja (729.908 KM).

Od kratkoročno razgraničenih prihoda, najveći dio se odnosi na obaveze za povrat sredstava "Vodovodu" sa računa posebnih namjena-sredstava za otplatu Kfw kredita (388.343 KM). Naime, ugovorima kojima je definisano finansiranje projekta „Gradski sistem vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda u Gradu Banja Luka (Republika Srpske: Grada Banja Luka; „Vodovoda“ a.d. Banja Luka; kreditori) utvrđeno je da se sredstva za otplatu kredita obezbijavaju iz naplaćenih prihoda (35% od svake pojedinačne uplate po računima „Vodovoda“ prebacuje se na račun Grada za tu namjenu). Anuitet po kreditu koji je dospio za naplatu 30.12.2016. godine iznosi 1.068.073 KM, a prikupljena sredstva na račun Grada za finansiranje obaveza prema kreditoru do 31.12.2016. godine iznosi 1.456.416 KM, tako da je 388.343 KM razlika za povrat „Vodovodu“ a.d. Banja Luka.

Kratkoročno razgraničeni rashodi (124.509 KM) se odnose na obezbjeđene garancije za eksproprijaciju zemljišta u svrhu realizacije pojedinih projekata. Ostala kratkoročna razgraničenja (729.908 KM) se u najvećem iznosu odnose na retencije za dobro izvršenje posla (632.090 KM) i razgraničene pretplate (52.743 KM) koje su evidentirane na kodovima Gradske uprave.

6.3.2.2. Dugoročne obaveze

Ukupne dugoročne obaveze Grada iskazane su u iznosu od 129.246.710 KM, što je za 10% ili za 14,2 miliona KM (usljed otplate) manje u odnosu na prethodnu godinu. Dugoročne obaveze se odnose na dugoročne finansijske obaveze (76.669.188 KM) i dugoročna rezervisanja i razgraničenja (51.221.194 KM).

Dugoročne finansijske obaveze iskazane su u iznosu od 76.669.188 KM i odnose se na dugoročne obaveze po zajmovima primljenim od entiteta (13.479.897 KM) i primljenim od banaka (63.189.291 KM). Dugoročne obaveze po zajmovima se evidentiraju u iznosu povučenih kreditnih sredstava, dok se ostatak obaveza za odobrena a nepovučena kreditna sredstva evidentira u vanbilansnoj evidenciji (tačka 6.3.3.).

U toku 2016. godine Grad nije zaključivao nove ugovore o dugoročnim kreditima, ali je bilo povlačenja kreditnih sredstva po osnovu ugovora iz ranijeg perioda u iznosu od 2.210.111 KM (tačka 6.1.1.4).

Ukupno zaduženje po dugoročnim kreditima na dan 31.12.2016. godine je 188.453.772 KM (od čega: glavnica - 138.703.947 KM i kamate - 49.749.825 KM). Od toga je zaključno sa 31.12.2016. otplaćeno 78.475.340 KM (glavnica 47.724.747 KM i kamata 30.750.593 KM), tako da je ostatak duga na dan 31.12.2016. godine iznosio 109.978.431 KM (glavnica 90.979.199 KM i kamata 18.999.431 KM). Dospijeće za 2017. godinu po dugoročnim kreditima iznosi 14.210.012 KM, koliko je i evidentirano na obavezama po dugoročnim zajmovima koji dopijevaju na naplatu do godinu dana (tačka 6.3.2.1.).

Grad se u prethodnom periodu zaduživao kod banaka za privredno društvo „Toplana“ a.d. Banjaluka, u ukupnom iznosu od 40.019.483 KM (od čega: glavnica 28.500.000 KM, kamata 11.519.483 KM). Zaključno sa 31.12.2016. je otplaćena glavnica u iznosu od 11.167.749 KM i kamata 7.947.330 KM, tako da je ostatak duga na dan 31.12.2016. godine iznosi 20.904.405 KM (glavnica 17.332.251 KM i kamata 3.572.153 KM). Ugovori o kreditu su zaključeni za finansiranje prenesenih obaveza i za kupovinu akcija.

Uz to, Grad je dao garancije „Toplani“ a.d. Banja Luka u iznosu od 27.800.000 KM. Stanje duga po navedenim garancijama na dan 31.12.2016. iznosi 21.274.248 KM kao što je evidentirano u vanbilansnoj evidenciji.

Grad Banja Luka je dao garanciju i privrednom društvu „DEP-OT“ Banja Luka, gdje je svrha kreditno zaduženje po osnovu Supsidijarnog kreditnog sporazuma Vlade Republike Srpske (Ministarstvo finansija) iz dijela zajma Svjetske banke po drugom projektu za upravljanje čvrstim otpadom od 15.7.2010. godine. Garancija je data na iznos od 1.819.802 KM, a stanje po navedenoj garanciji na dan 31.12.2016. iznosi 1.744.120 KM.

Skupština Grada Banja Luka je 26.12.2016. godine donijela Odluku o kreditnom zaduženju Grada Banja Luka za refinansiranje postojećih kreditnih obaveza (isključiva namjena je refinansiranje neisplaćenog dugoročnog duga). Odlukom je definisano da iznos kredita ne može biti viši od 75.090.763 KM, kamata varijabilna ne više od 6-mjesečni EURIBOR+5,3%. U Odluci se navodi da će kreditna sredstva biti iskorištena za refinansiranje neisplaćenog domaćeg dugoročnog duga, kod komercijalnih banaka u iznosu od 75.090.762,66 KM.

Ugovor o refinansiranju je zaključen nakon provedene procedure javne nabavke u toku 2017. godine. Kredit je prvobitno odobren u iznosu od 73.000.000 KM, a 5.6.2017. godine aneksom ugovora iznos kredita je izmijenjen na 71.525.527 KM.

Dugoročna rezervisanja i razgraničenja u ukupnom iznosu od 51.221.194 KM, iskazana su kod Gradske uprave u iznosu od 50.324.336 KM i kod budžetskih korisnika 896.858 KM (po osnovu donacija). Ukupno je u revidiranoj godini evidentirano novih dugoročnih razgraničenja (po osnovu donacija, retencija i asignacija) u iznosu od 2.440.483 KM, a 31.12.2016. godine izvršen je obračun amortizacije na donirana sredstva i procijenjeni višak nefinansijske imovine iz ranijeg perioda u iznosu od 2.837.972 KM.

Ostale dugoročne obaveze na dan 31.12.2016. godine su iskazane u iznosu od 1.356.328 KM, od toga kod Gradske uprave 821.874 KM i kod budžetskih korisnika 543.454 KM.

Obaveze iskazane kod Gradske uprave se odnose na obaveze po Sporazumu o nagodbi od 17.04.2015. godine o reprogramu duga za troškove električne energije na javnim površinama (javna rasvjeta) na odgođeno plaćanje u 84 jednake rate, a koji je zaključen sa ZP „Elektrokrajina“ a.d. Banja Luka. Glavni dug za isporučenu električnu energiju je iznosio 1.353.675 KM, dok su 133.753 KM obračunate kamate na glavni dug (koja bi nakon izmirenja obaveza po reprogramu trebale biti otpisane).

Obaveze iskazane kod budžetskih korisnika se odnose na obaveze Tehnološke škole (nije bila predmet revizije) po reprogramu duga za toplotnu energiju (81.720 KM) i obaveze Centra za razvoj i unapređenje sela po reprogramu duga za javnu rasvjetu (452.734 KM).

Centar za razvoj i unapređenje sela je 02.06.2015. godine sa ZP „Elektrokrajina“ a.d. Banja Luka sklopio dva sporazuma o nagodbi o reprogramu duga za električnu energiju (javna rasvjeta) na odgođeno plaćanje u 70 jednakih rata. Glavni dug za isporučenu električnu energiju po sporazumima je iznosio 609.450 KM, dok su 92.487 KM obračunate kamate na glavni dug (koje bi nakon izmirenja obaveza po reprogramu trebalo da budu otpisane). U Napomenama uz finansijske izvještaje, kao i u pismenoj informaciji Centra za razvoj i unapređenje sela od 25.10.2017. godine navodi se da stanje duga na 31.12.2016. po predmetnim sporazumima o nagodbi (od 2.6.2015.

godine) iznosi 444.027 KM, iako je iskazano stanje u Glavnoj knjizi trezora 452.734 KM (razlika od 8.707 KM).

Rukovodstvo Centra nije obezbjedilo tačnost informacija prezentovanih u godišnjim finansijskim izvještajima, jer (kako je prethodno opisano) nije izvršeno usklađivanje sa evidencijama iskazanim na trezoru Grada, što nije u skladu sa članom 54. stav (2) Zakona o budžetskom sistemu.

6.3.2.3. Vlastiti izvori sredstava

Ukupno iskazane vlastite izvore od 724.567.899 KM čine: trajni izvori (284.679.415 KM), rezerve (150 KM) i finansijski rezultat (439.888.334 KM).

Trajni izvori po osnovu imovine koja ne podliježe amortizaciji u Gradskoj upravi u iznosu od 197.028.247 KM, manji su od vrijednosti imovine koja ne podliježe amortizaciji (zemljište, šume i drugo), što znači da isti nisu u potpunosti usaglašeni.

Budžetski korisnici, čija je glavna knjiga u potpunosti u sastavu GKT Grada, u obrascima koje sačinjavaju u okviru godišnjeg obračuna, ne iskazuju finansijski rezultat, ali mogu da iskazuju trajne izvore i rezerve.

Naime, trajni izvori sredstava se formiraju: (1) iz inicijalnih sredstava (osnivački ulog) obezbijedenih za osnivanje budžetskog korisnika u skladu sa odlukom uprave, (2) iz raspodijeljenog finansijskog rezultata ranijih godina, (3) po osnovu imovine koja ne podliježe amortizaciji, a koja je dobijena bez naknade i (4) u ostalim slučajevima dozvoljenim MRS-JS i drugim propisima.

Ukupno iskazana vrijednost trajnih izvora po osnovu imovine koja ne podliježe amortizaciji kod budžetskih korisnika je 5.365.544 KM. Kod pojedinačnih budžetskih korisnika (JU KC „Banski dvor“, Centar za razvoj i unapređenje sela, JU SC „Borik“, Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, TOBL) iskazana vrijednost trajnih izvora je značajno manja od osnivačkog uloga (po odlukama o organizovanju/osnivanju ustanove; po sudskim rješenjima i pojedinačnim statutima), a nije moguće potvrditi da iskazana vrijednost trajnih izvora odgovaraju prethodno navedenim kriterijumima.

S tim u vezi, u osnivačkom aktu i statutu JU „Banski dvor-Kulturni centar“ stoji da osnovni kapital iznosi 925.135 KM – što bi predstavljalo osnivački ulog prema odredbama Pravilnika o budžetskim klasifikacijama sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike. Nije jasno kako je nastao iznos od 130.957 KM s obzirom na to da nije odgovarajuća protivvrijednost imovine na koju se ne obračunava amortizacija (zemljište, umjetnička djela i sl), niti je potpun iznos osnivačkog ulaganja.

U Odluci o organizovanju i usklađivanju poslovanja JU SC „Borik“ („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br 16/17-prečišćen tekst) je navedeno da osnovni kapital po knjigovodstvenom stanju iznosi 5.795.084 KM, kao i da ustanova preuzima imovinu dosadašnje „Dvorane Borik“ Banja Luka, da će u skladu sa zakonom, očuvati njihovu nesmanjenu vrijednost. Iskazana vrijednost trajnih izvora na 31.12.2016. je 702.464 KM, što ne odgovara inicijalnom osnivačkom ulaganju, niti vrijednosti imovine na koju se ne obračunava amortizacija (gradsko građevinsko zemljište nije evidentirano u Ustanovi). Do umanjenja vrijednosti trajnih izvora došlo je u periodu koji prethodi revidiranoj godini, te tako nije obrazloženo u napomenama uz finansijske izvještaje za 2016. godinu.

Iskazana vrijednost trajnih izvora u TOBL, Centru za razvoj i unapređenje sela i Centru za predškolsko vaspitanje i obrazovanje je nula, a osnovni kapital po odlukama Skupštine Grada o organizovanju i usklađivanju, iznosi:

- 134.569 KM za Turističku organizaciju Banjaluka („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br: 23/07, 9/08, 37/08, 12/09, 21/09, 24/09 i 16/14),

- 13.785.854 KM za Centar za razvoj i unapređenje sela („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br: 23/07, 9/08, 12/09, 21/09, 24/11, 16/14 i 11/17),
- 12.858.568 KM za Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje („Službeni glasnik Grada Banja Luka“, br 16/17-prečišćen tekst).

Nismo mogli identifikovati imovinu na osnovu koje je utvrđena protivvrijednost trajnih izvora prilikom donošenju odluka o organizovanju i usklađivanju rada ovih ustanova, s obzirom da budžetski korisnici ne raspolažu takvim informacijama, navodeći da je do promjena došlo u ranijem periodu (2006. godine i ranije).

Navedeno nije u skladu sa članom 83. Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, primjeni kontnog plana za korisnike prihoda budžeta Republike, opština, gradova i fondova, tj. članom 86. novog Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike koji se primjenjuje od 1.1.2017.

Kod budžetskih korisnika, iskazani trajni izvori ne odgovaraju inicijalnom osnivačkom ulaganju, niti vrijednosti imovine na koju se ne obračunava amortizacija, a koja je dobijena bez naknade. Nije dokumentovano iz čega se sastoji inicijalna imovina prilikom osnivanja/organizovanja budžetskih korisnika, a do umanjenja vrijednosti trajnih izvora došlo je u periodu koji prethodi revidiranoj godini (amortizacija od 2012. pa naovamo), te isto nije obrazloženo u napomenama uz finansijske izvještaje.

Preporučujemo budžetskim korisnicima da se na osnovu utvrđenog osnivačkog ulaganja (akt o osnivanju, rješenje o registraciji, statut) izvrši analiza (ne)iskazanog stanja trajnih izvora, kako bi se isti uskladili sa odredbama Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike. Utvrđene razlike potrebno je proknjižiti uz primjenu računovodstvene politike koja se koristi pri korekciji greške, a provedene korekcije i prethodnu analizu ukratko objelodaniti u napomenama uz finansijske izvještaje.

Finansijski rezultat iskazan je u ukupnom iznosu od 439.888.334 KM i sastoji se iz finansijskog rezultata ranijih godina (432.644.015 KM) i finansijskog rezultata tekuće godine (8.244.319 KM).

Prema nalazima revizije, a u vezi navedenog pod tačkom 6.2.2., finansijski rezultat je manji za 1.237.440 KM i iznosi 438.250.894 KM, pri čemu se 372.900 KM odnosi na korekciju rezultata revidirane godine, a 864.540 KM na korekciju rezultata iz prethodnih godina.

6.3.3. Vanbilansna evidencija

Vanbilansna aktiva/pasiva Gradske uprave je iskazana u iznosu od 34.261.898 KM, a čine je:

- Date garancije Grada za kreditna zaduženja „Toplana“ a.d Banjaluka i JP „Depot“ Banjaluka, u ukupnom iznosu od 23.018.368 KM;
- Primljene bankarske garancije od investitora po ugovorima o finansiranju opremanja gradskog građevinskog zemljišta od 5.637.735 KM;
- Primljene bankarske garancije za dobro izvršenje posla za ugovore kojima nije istekao rok važenja, u iznosu od 1.982.543 KM;
- Primljene bankarske garancije za rentu i troškove uređenja građevinskog zemljišta, u iznosu od 1.608.120 KM;
- Primljene bankarske garancije - retencije za kvalitet izvedenih radova po ugovorima kojima nije istekao garantni rok od 221.587 KM;

- Nepovučena kreditna sredstva Svjetske banke za projekat hitnog oporavka od poplava (fond 05) 1.470.842 KM;
- Nepovučena donatorska sredstva (IPA fondova i Vlade Njemačke) u okviru KFW-projekta 322.703 KM.

Vanbilansna aktiva/pasiva kod budžetskih korisnika iskazana je u ukupnom iznosu od 313.033 KM i gotovo u potpunosti je evidentirana kod Građevinske škole (subjekt nije bio predmet ove revizije).

Grad nije izvršio vanbilansno evidentiranje mjenica koje su date kao instrument obezbjeđenja kredita bankama, odnosno Ministarstvu finansija, što nije u skladu sa članom 89. (novog) Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike, odnosno članom 86. (prethodnog) Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike, niti je izvršen popis tih mjenica, što nije u skladu sa članom 4. Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza.

Preporučujemo Gradonačelniku da obezbjedi da se izvrši evidentiranje mjenica koje su date kao instrument obezbjeđenja kredita bankama u skladu sa članom 89. Pravilnika o budžetskim klasifikacijama, sadržini računa i primjeni kontnog plana za budžetske korisnike, te da se izvrši njihov popis u skladu sa članom 4. Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem imovine i obaveza.

6.4. Bilans novčanih tokova

U Bilansu novčanih tokova iskazani su prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti u iznosu od 114.886.520 KM i odlivi gotovine za isplatu obaveza iz redovnih aktivnosti u iznosu od 89.001.511 KM, pa je iskazan pozitivan novčani tok iz poslovnih aktivnosti od 25.885.009 KM.

Grad je za period 1.1 – 31.12.2016. godine iskazao negativan neto novčani tok iz investicionih aktivnosti (10.374.300 KM) i negativan neto novčani tok iz aktivnosti finansiranja (13.135.323 KM).

Iskazana gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda u iznosu od 3.836.207 KM, pozitivan neto novčani tok iz poslovnih aktivnosti, negativan novčani tok iz investicionih aktivnosti i negativan novčani tok iz aktivnosti finansiranja, daju stanja novčanih sredstava na kraju perioda u iznosu od 6.211.644 KM.

6.5. Vremenska neograničenost poslovanja

Budžetski korisnici Grada, pri sastavljanju finansijskih izvještaja, nisu izvršili procjenu sposobnosti entiteta u smislu nastavka i stalnosti poslovanja, odnosno u napomenama uz finansijske izvještaje nisu izvršena objelodanjivanja u vezi s tim pitanjima. U skladu sa MRS-JS 1: Prezentacija finansijskih izvještaja (paragrafi 15 (c) i 38), neophodno je da subjekti javnog sektora u finansijskim izvještajima pruže informacije koje su korisne za procjenjivanje sposobnosti entiteta da finansira svoje aktivnosti i izmiri svoje obaveze.

Prema MRS-JS 1 (paragraf 41), za pojedinačne entitete javnog sektora, pri procjenjivanju da li je zadovoljena pretpostavka načela stalnosti poslovanja, odgovorna lica treba da razmotre širok opseg faktora koji se odnose na trenutne i očekivane rezultate, potencijalno i najavljeno restrukturisanje organizacionih jedinica, procjene prihoda ili vjerovatnoću nastavka finansiranja iz budžeta, i moguće alternativne izvore

finansiranja, prije nego što zaključe da li je pretpostavka o stalnosti poslovanja tog subjekta zasnovana.

6.6. Potencijalna imovina i potencijalne obaveze

Sudski sporovi koji za posljedicu mogu imati potencijalne obaveze su objelodanjeni u Notama-zabilješkama uz finansijske izvještaje Grada za period 01.01-31.12.2016., ali je kroz izjavu rukovodstva izražena rezerva u pogledu njihove potpunosti, zbog (kako se navodi) nemogućnosti da se potpuno ažuriraju pomoćne evidencije „Registar sudskih sporova“, a zbog odnosa za Pravobranilaštvom Republike Srpske.

Prema pomoćnim evidencijama Grada na dan 31.12.2016. godine ukupna potencijalna potraživanja po osnovu rješenja za utvrđivanje naknade za troškove uređenja građevinskog zemljišta i rente iznose 15.330.113 KM.

Prema raspoloživoj dokumentaciji i pomoćnoj evidenciji sudskih sporova (Registar sudskih sporova) koja se vodi u Odsjeku za pravna pitanja i propise Grada Banjaluka, objelodanjene su informacije na osnovu postojeće baze podataka gdje se u postupku nalazi 1.316 predmeta u kojima je Grad tužilac, 715 predmeta u kojima je Grad tuženi i 383 ostalih predmeta (uz napomenu da dostavljeni podaci nisu verifikovani). Procjena za potencijalna potraživanja odnosno iznos glavnog potraživanja u predmetima u kojima je Grad tužilac (tražilac izvršenja) je 47.096.291 KM, dok procijenjene potencijalne obaveze, odnosno iznos glavnog duga u predmetima u kojima je Grad tuženi (izvršenik) iznosi 29.505.861 KM.

Osim toga, Grad Banjaluka i „Vodovod“ Banjaluka su 14.12.2015. godine zaključili Sporazum o predaji na upravljanje i održavanje javnog vodovoda i javne kanalizacije - imovine Grada izgrađene po projektu „Gradski sistem vodosnabdijevanja i odvođenju otpadnih voda u Gradu Banjoj Luci“ (u daljem tekstu: Sporazum). U članu 2. Sporazuma navedeno je da je Grad saglasan da će, po dobijanju upotrebne dozvole, predati na upravljanje i održavanje „Vodovodu“ a.d. Banjaluka javni vodovod i javnu kanalizaciju - imovinu Grada izgrađene po projektu „Gradski sistem vodosnabdijevanja i odvođenju otpadnih voda u Gradu Banjoj Luci“, a koji se finansiraju iz kredita „KfW“ banke. Grad se, takođe, obavezao predati Vodovodu dokumentaciju za javni vodovod i javnu kanalizaciju za imovinu na koju se Sporazum odnosi, a u skladu sa čl. 5. Odluke o javnom vodovodu i javnoj kanalizaciji, kao i da će se zaključiti ugovor o predaji na upravljanje i održavanje. Na taj način su, potpisanim Sporazumom, „Vodovod“ a.d. i Grad međusobno bliže uredili odnose koji proizilaze iz odredbi Odluke o javnom vodovodu i javnoj kanalizaciji kojom je predviđeno povjeravanje na upravljanje i održavanje izgrađenih javnih vodovoda i javne kanalizacije preduzeću „Vodovod“ Banjaluka.

Pojedinačni budžetski korisnici, uglavnom ne objavljuju informacije o potencijalnim obavezama i potencijalnoj imovini, za što je data preporuka pod tačkom 6.7. ovog Izvještaja.

6.7. Napomene uz finansijske izvještaje

U Notama-zabilješkama uz konsolidovani finansijski izvještaj Grada za period 1.1. – 31.12.2016. godine nisu objelodanjene sve informacije koje su relevantne za razumijevanje poreskih i neporeskih prihoda (dato je šturo obrazloženje poreskih prihoda, dok su neporeski prihodi obrazloženi samo u dijelu prihoda od pružanja javnih usluga), što nije u skladu sa zahtjevima MRS-JS 1: Prezentacija finansijskih izvještaja, paragraf 127.

JU KC Banski dvor i Centar za razvoj i unapređenje sela u obrazloženjima uz finansijske izvještaje nisu obrazložili pojedinačne stavke prezentovane u izvještajima, niti su stavile

poseban osvrt na najznačajnije rashode i izdatke, kao i strukturu zbirnih pozicija rashoda i izdataka, što nije u skladu sa članom 57. stav (g) i (d) Pravilnika o finansijskom izvještavanju za korisnike prihoda budžeta Republike, opština, gradova i fondova.

Uz godišnje izvještaje budžetski korisnici su dužni da dostave i pisano obrazloženje koje obuhvata: osnovne informacije o izvještajnom entitetu; zakonsko-pravni osnov pripremanja izvještaja (zakonski i podzakonski propisi); saopštenja o primijenjenim računovostvenim politikama, osnovama odmjeravanja; obrazloženja pojedinačnih stavki prezentovanih u izvještajima (sačinjena u skladu sa zahtjevima relevantnih MRS-JS); poseban osvrt na izvore sredstava, pravni osnov njihovog korišćenja, najznačajnije rashode i izdatke, strukturu zbirnih budžetskih pozicija i datih subvencija, doznaka i grantova; uzroke značajnih razlika u odnosu na plan i prethodne godine i bilo kakva druga neuobičajena kretanja finansijskih pokazatelja; posebno detaljno obrazloženje za transfere između budžetskih jedinica; značajne događaje nakon bilansiranja, potencijalne obaveze, potencijalna sredstva i rezervisanja, te druge finansijske i nefinansijske informacije koje mogu da posluže za razumijevanje postojećeg ili očekivanog stanja.

Preporučujemo budžetskim korisnicima da u obrazloženjima uz finansijske izvještaje obrazlože pojedinačne stavke prezentovane u izvještajima, uz poseban osvrt na izvore sredstava, najznačajnije rashode i izdatke, kao i strukturu zbirnih budžetskih pozicija, uzroke značajnih razlika u odnosu na plan i prethodne godine i bilo kakva druga neuobičajena kretanja finansijskih pokazatelja, u skladu sa članom 46. stav (5) Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika (novi pravilnik).

Preporučujemo Gradskoj upravi i budžetskim korisnicima da u skladu sa članom 46. stav (4) Pravilnika o finansijskom izvještavanju budžetskih korisnika daju pisana obrazloženja pojedinačnih stavki prezentovanih u izvještajima sačinjena u skladu sa zahtjevima relevantnih MRS-JS, kao što su:

- Informacije vezane za prihode, koje su zahtijevane paragrafom 39, MRS-JS 9: Prihodi iz transakcija razmjene i druge relevantne informacije u skladu sa zahtjevima paragrafa 127, MRS-JS: Prezentacija finansijskih izvještaja. (Detaljnije u dijelu 6.1.1.2);
- Informacije vezane za nefinansijsku imovinu, u skladu sa zahtjevima paragrafa 88 i 89, MRS-JS 17: Nekretnine, postrojenja i oprema;
- Promjene u neto imovini/vlastitim izvorima, značajni događaji nakon bilansiranja, potencijalne obaveze, potencijalna sredstva i rezervisanja i
- Druge finansijske i nefinansijske informacije koje mogu da posluže za razumijevanje postojećeg ili očekivanog stanja, a naročito informaciju o sposobnosti subjekta u smislu nastavka i stalnosti poslovanja (MRS-JS 1, par. 38).

Revizijski tim

Dr Renata Čajić Kužet, s.r.

Mr Danijela Tepić, s.r.

Danijela Duvnjak, ma, s.r.